nû Roj

Yıl: 1 Sayı: 30 21 - 27 Mart 1997 | Haber yorum gazetesi / Rojnameya nûçeyî û şiroveyî | 100.000.TL

NEWROZ'A KARŞI 'NEVRUZ'

Adar'ın ateşle sınanan günü: NEWROZ

"Ve cellat uykusundan uyandı bir sabah..." sonra Newrozu kutlamaya karar verdi... Yıllarca Kürtlerin türkülerini çalanlar şimdi de bayramlarına göz diktiler... S.9'da

BELGEYÊN KSENEFON

Analîzkirina belgên Ksenefon derbara Kurdan

Qanadê Kurdo belgeyên derheqên Kardoxan di pirtuka Ksenefon ya 'Derbasbûna Deh Hezaran di Kurdistanê' de di nirxîne S.8'de

NEWROZ roja yekîtî û tekoşînê ye

Resmi lastikler ısıtmıyor! Devlet, halkımızın Newroz'u kutlamalarına engel olamayınca önceki yıldan başlayarak yeni bir taktiğe başvurdu.Bu yeni taktik günü sahiplenmekti. Önce Newroz'un ismini "Nevruz" yaptılar. Sonra resmi etkinliklerle kutlayacaklarını ve ayrıca yakmaları için halka lastik vereceklerini duyurdular. Halk resmi lastiklere itibar etmedi. Kendi lastikleriyle bayramı kutlamayı tercih etti

Newroz ateşi her yeri ısıtmaya başladı. Hazırlıklarına aylar öncesinden başlanan Newroz tüm engellemelere rağmen, kendine özgü içeriğiyle kutlanıyor. Bu yıl ülkede kutlanmasına izin verilmiyor. Diyarbakır başta olmak üzere OHAL bölgesine giren illerde, halkın Newroz kutlamalarına katılması önlenmek isteniyor. Ancak halk her koşulda alanlara çıkmaya kararlı. İzinli gösteri alanları yerine, tüm ülkeyi Newroz şenliği alanlarına dönüştürüyor. Her ev, her sokak Newroz ateşiyle aydınlatılıyor. Önceki Newrozlarda yapılan katliamlar dahi, kimseyi korkutmuyor. Korku duvarı aşılmıştır. Bu yıl Newroz şehitleri de ziyaret ediliyor. Halkımız için şehitler, arkasından ağlanan ölüler değil, onlar birer yaşamdır. Bunun bilinciyle evlatlarını sahipleniyor.
"Newroz Jîyanê" dibêje gelê Kurd. Jiyan yekîtiye, Jiyan tekoşîne.

Newroz önceki günden başlayarak yurdun çeşitli yerlerinde ve metropollerde kutlanmaya başlandı. İstanbul'da HADEP Pera Palas otelinde bir resepsiyon düzenledi. Genel başkan vekili Ahmet Türk resepsiyonda yaptığı konuşmada Newroz'un bir bayram olduğunu ve bayram ruhuna uygun bir şekilde kutlanması gerektiğini söyledi. Devletin OHAL Bölgesinde Newroz kutlamalarını yasaklamasını kınadığını ifade etti. Resepsiyonun ardından değişik Kürt gruplarının katılımıyla da Tünel'den başlayarak Taksim Alanına kadar İstiklal Caddesinde 'Meşaleli Yürüyüş' düzenlendi. Newroz Gazi Mahallesinde de kutlandı. İsmet Paşa Caddesi üzerindeki cemevi önünde yaklaşık 700 kişilik, Esenler Atışalanı Oruç Reis Mahallesi'nde 100 kişilik gruplar halinde toplanan halk Newroz'u kutladı. Newroz İzmir'de de gerçekleştirilen etkinliklerle kutlanıyor. Geniş güvenlik önlemlerinin alındığı İzmir'de halk Newroz ateşleri yakarak, halaylar çekerek, türküler söyleyerek Newroz'u kutluyor.

CHP de İstanbul'da Newroz'u kutladı. İstanbul milletvekili Ercan Karakaş "Newroz'u Güneydoğu'da yasaklayanları kınıyorum. Devlet Kürt kimliğini tanımadığı gibi Newroz bayramını da yasaklamaya çalışıyor" dedi. Karakaş ve beraberindekiler daha sonra ellerinde karanfilleri İstiklal Caddesi'nde vatandaşlara dağıttılar. "Newroz ateşi hiç sönmesin" yazılı bir afişle İstiklal Caddesi'nden Taksim Alanı'na kadar yürüdüler. Baskıya girdiğimiz saatlerde İstanbul'da Şişli Abide-i Hürriyet Meydanı'nda HADEP ve diğer Kürt grup ve politik çevrelerinin katıldığı Mitingle Newroz kutlanıyordu. Yağmur ve soğuğa rağmen, onbinlerce insan miting alanını doldurmuştu. Aynı günün akşam saatlerinde Kürt-KAV da Karides'te bir etkinlik düzenleyecek. Newroz kutlamaları bununla bitmiyor. 22 Mart Cumartesi günü yine Abide-i Hürriyet Meydanı'nda Kürt yurtsever ve siyasi çevrelerinin katılacağı bir miting düzenlenecek.

Balkanlarda Komünizmin ilginç çıkışı S.6'da

Ekonominin düşüşü sürüyor S.4'de

Biz ve onlar

Bin yıllık bir kültür, yüz yıllık bir direniş ve onlarca yıllık mücadele geleneği, bir hükümet kararıyla değişebilir mi ? Yasal mevzuatlar üzerinde istedekleri gibi oynayabilir, kanunlar çıkarabilir, yasaklar koyabilirler. Ama yaşanmış, halklara malolmuş bir tarihi nasıl silbaştan edebilirler. Böyle bir olay yeryüzü tarihinde ilk kez yaşanıyor olmalı.

Bunu TC'den başkası düşünemez. Akıldışılık üzerine kurulmuş bir siyasal oluşumdan başka türlüsü de zaten beklenemez.

Kendi tarihlerini de aynı akıldışı metodla yaptılar. Köy Enstitüsü mezunu, tarihin "T"sini anlamayan zavallılara tarihlerini yazdırdılar. Bu işten anlayan bir kaç tarihçiye de zavallı muamelesi yaptılar. Kendi tarihlerinden koptular. Kendi insanına yabancılaştılar. Bu Türk, Kürt, Arap, Laz, Çerkez ve diğer ulus ve halklara pahalıya patladı. Anadolu kan gölüne döndü. Demirel'in deyişiyle Kürtler 29 kez isyan ettiler. Şimdi yaşanan da otuzuncusu. Ve bu mantık sürerse hiç bitmeyecek bu isyanlar.

Kürtler bin yıldır kutluyor Newroz'u. Bundan sonra da kutlayacaktır.

Zalim Dehaq'ın tahtının yerle bir edildiği, mazlumların tahta geçtiği, özgürlüğe, barışa susamış halkımızın ve tüm Ortadoğu halklarının direniş sembolü olan Newroz bayramının, 97'de halkımıza ve tüm Dünya halklarına özgürlük ve barış yüklü günler getirmesi dileği ile, halkımızın ve tüm İnsanlığın Newroz bayramını kutluyoruz.

NUROJ çalışanları

Korucu rezaleti bitmiyor

Koruculuk sistemi kurulduğundan bu yana yüzlerce rezalet işlendi. Koruculk tam bir suç örgütü haline geldi ve son olarak Diyarbakır'ın Konacık köyüne bağlı Eryola mezrasında 10 yaşındaki R.K. adlı kıza kendini MİT mensubu diye tanıtarak, silah zoruyla 4 ay boyunca tecavüz eden Süleyman Askan adlı korucu hakkında dava açıldı. S.3'te

Sosyalistler muhataplarını buldular

Önceki gün Türkiye'yi ziyaret eden AP heyetinde yer alan Sosyalist Grup Başkanı Pauline Green "Türkiye'nin Avrupa aile fotografında yerinin olmadığı sonucuna vardığını" söyledi. Avrupa Parlamentosunun Türkiye'deki siyasi partilerden umudu kestiği ve bundan böyle sivil toplum kuruluşlarıyla daha yakın ilişkiler içine girmek isteği güç kazanıyor. S.5'te

Halepçe Katliamı

16 Mart 1988 Halepçe katliamı, halkımızın 20. yüzyılın 2. yarısında uğradığı en trajik katliamlardan birisidir. Tarihimizde, düşman tarafından gerçekleştirilen sayısız katliam vardır. Ne var ki, Halepçe'de düşman uluslararası yasağa rağmen, kimyasal silahlarla gerçekleştirdiği bu katliamla, Kürt halkının jenositle yokedilmesine yeni bir nitelik, yeni bir boyut getirmiştir. Tarihimizde hiç bir katliam, böylesine iğrenç silahlarla yapılmamıştı.

Böylesi bir katliamla düşman artık toplu imha silahlarını, toplu yerleşim birimlerine yöneltmiş, en kısa sürede en büyük imhayı hedeflemiştir. Böylece Kürt halkı, Halepçe'de en kısa sürede en büyük kurbanını vermiştir.

Dünya tarihinde bile kimyasal gazla bu kadar insanın, bir iki saatlik gibi kısa bir sürede vahşice öldürüldüğü bir katliam yoktur. (Nazilerin gaz odalarında binlerce Yahudi'yi kimyasal gazlarla katledip, yakmaları dışında)

Bu yüzden Halepçe katliamı, gerek insanlık tarihinde, gerekse ulusal tarihimizde özel bir yer almıştır.

Halepçe katliamının yapıldığı 16 Mart günü, Kürt yurtseverlerinin, devrimcilerinin, halkımızın intikam takviminden çıkarmamaları gereken ulusal yas günü, intikam almaya and günü olmalıdır.

Yetim kalan Kürt çocuklarının çığlıklarını dindirmeden, bu kara leke silinmeden, hiç bir yurtseverin vicdanı rahatlamamalıdır.

Kimyasal silahların kısa tarihçesi ve 1925 Cenevre Antlaşması

Savaş silahları olarak kimyasal gazlar, ilk kez Almanlar tarafından üretildi. Birinci paylaşım savaşında Almanlar, Temmuz 1917'de İngiliz askerlerine karşı, göz ve deriyi tahriş eden, zamanla kansere yol açan kimyasal silahlar kullandılar. Almanların 1918'e kadar kullandıkları kimyasal silahlar sonucu, 1900 dolayında İngiliz askeri öldürüldü, ya da zamanla kanser gibi hastalıklara kapılıp, ölümlerine sebep oldu. 1. Paylaşım savaşında kimyasal gazlara hedef olan İngiliz askerleri, uzun yıllar acı çekip, tedavi görmek zorunda kaldılar.

Bunun üzerine, şimdiki Birleşmiş Milletler'in o zamanki öncülü olan Milliyetler Cemiyeti, İsviçre'nin Cenevre kentinde "savaşlarda kimyasal silah kullanılmasını yasaklamak" üzere bir toplantı düzenledi.

Mayıs 1925 yılında 38 ülke temsilcisinin katıldığı toplantıda, savaşlarda kimyasal silah kullanılması Cenevre Antlaşması ile yasaklandı. Ne var ki antlaşma, sözkonusu ülkelerin kimyasal savaş gazları üzerine araştırmalar yapmalarını, kimyasal silahları geliştirmelerini, depolamalarını yasaklamıyordu. Bazı ülkeler antlaşmayı imzalamış olmalarına rağmen, bir takım gerekçeler öne sürerek, antlaşmayı ülkelerinde uygulamaya koymadılar. Örneğin ABD, Sovyetler Birliği gibi devletler, antlaşmayı ancak 70'li yılların ortalarında uygulamaya koydular.

Birçok emperyalist ve sömürgeci devlet, boyunduruk altına almak istedikleri halklara karşı kimyasal silah kullandılar.

Daha 2-3 yıl öncesine kadar, 1. Paylaşım savaşında, Almanların kullandığı kimyasal silahların hedefi olan İngiliz askerleri, 1921 yılında Afganistan'da direnişçilere karşı kimyasal silah kullandılar. İspanyol ve Fransızlar 1921'de Fas'ta, İtalya 1935'te Etiyopya'da, Almanlar 2. Paylaşım Savaşı'nda toplama kamplarında, Japonlar 1946'da Çin'de, ABD 1970'lere kadar Vietnam'da değişik kimyasal silahlar kullandılar. Kısa ve uzun vadede binlerce insanın acı içinde kıvranıp, ölmesine sebep oldular.

Devamı S. 10'da

BU HAFTA

Newroz û Raman
B. BARAN S. 2'de

İlk Euro- Grev...
H. YAŞAR S. 6'da

Ne Değişti
C. BİNAY S. 3'te

İttifaklar Politikası
Rıfat SEFALI S. 2'de

Ulusal sorunun çözümünde ittifaklar politikası

İttifaklar sorunu, devrimin stratejik sorunlarından biridir. Devrimin stratejik aşamalarına göre belirlenir. Ve devrimin değişik aşamalarına denk düşen stratejik hedefler belirleyen somut tarihi ve iktisadi koşullara göre biçimlenir.

Rıfat SEFALI

Yakın stratejik hedefler kapsamında yaratılacak ittifaklar veya organizasyonlar, ideolojik olarak uyumluluk yansıtmayabilir. Ancak temel sorunların çözümü noktasında ortak manevra koşullarını yakalamanın zemini, ulusal bağımsızlığı hedefleyen güçler arasında her zaman vardır. Sorun o ortak zemini yakalamada özverili, samimi ve ulus çıkarlarını örgüt-grup çıkarlarının üstünde tutmaktan ve bunu pratiğe yansıtmaktan geçer

Ulusal Kurtuluş Mücadelemiz şu veya bu şekilde yer alan bütün siyasal örgüt ve partilerin, dünya görüşlerini bu koşulda tartışmaksızın salt ulusal sorunun çözümünde ortak iş yapabilme şansımızı -günümüzün siyasal koşullarını daha iyi hesaplayarak- alabildiğine zorlamamış gerekir. Sorun Kuzey Kürdistan boyutuna indirgendiğinde Ulusal sorunun çözümünden yana olan ulusal güçlerin ittifakı sorunu ve bu ittifakın Türkiye'ye yansıyış biçimini, aynı şekilde Türkiye sol siyasal güçlerinin Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne bakış açılarını ve Kürdistan ulusal demokratik devriminin yakın stratejik hedefleriyle bütünleşebilirlik şansını değerlendirelim.

İttifaklar sorunu, devrimin stratejik sorunlarından biridir. Devrimin stratejik aşamalarına göre belirlenir. Ve devrimin değişik aşamalarına denk düşen stratejik hedefler belirleyen somut tarihi ve iktisadi koşullara göre biçimlenir. (Ulusal Sorun, Yezdan Fırat. Vatan Güneşi, Sayı 1)

Devrimimizin bugünkü stratejik aşamasından hareketle, ittifaklar politikasını ele alalım. Devrimimizin bugünkü stratejik aşaması Ulusal Demokratik Devrimdir. Doğal olarak ulusal demokratik devrimi izleyen ikinci aşama sosyalist devrime tekabül edecektir. Bu durumda ittifaklar politikası gerek devrimin stratejik aşamalarına, gerekse de siyasal konjoktüre uygun farklılıklar arzedecektir. Yani ulusal kurtuluşun ve demokratik devrimin mantığına uygun bir ittifaklar politikası belirlenmeksizin, devrimimizin değişik stratejik aşamalarına uygun ittifaklar gerçekleştirmek de mümkün olmaz. Sorunu bu boyutta ele almalıyız.

Ulusal demokratik devrim istemi, ulusal çelişkinin varlığından kaynaklandığına göre; çıkarları sömürgeci Türk burjuvazisiyle birlikte olmaktan geçen işbirlikçi Kürt burjuvazisi dışında kalan ve ulusal sorunun çözümünden yana olan bütün siyasal güçlerle hatta ikili karekterine rağmen, Kürt ulusal burjuvazisinin de içinde yer alabileceği ortak hedefler tespit etmek gerekir. Bu tespitle birlikte, ulusal sorunun aynı zamanda bir cephe sorunu olduğu, taraflara özümsetilmesi halinde acil görevin bir ulusal demokratik cephenin inşasında yattığı gerçeği de kavranmış olacaktır. Tabi bu gerçeklik Kürdistan devriminin stratejik hedeflerine denk düşen politik bir tespittir. Bu tesbitin ete kemiğe bürünmesi sorunu ise, siyasal örgütler nezdinde bu politikayı örgütleme sorunuyla özdeşleşir.

Adına ister ulusal cephe isterse de ulusal demokratik cephe diyelim, böyle bir cephenin gerekliliğini Kürdistani bütün örgütler savunuyorlar. Hatta bunun propagandasını yaparlarken, gerçekten böyle bir süreci başlatmaya ne kadar hazır olduklarını pratik süreçte de göstermişlerdir. Kaldı ki Kürdistani örgütlerin cephe sorununu aşamamada ciddi bir de deneyimleri vardır. Yana yana böyle bir cephenin propagandasını yapan örgütler, ucuz hesapları bir tarafa bırakarak, artısıyla eksisiyle geçmiş çalışmaları ciddi bir eleştiri süzgecinden geçirip, çalışmaları dumura uğratan anlayışı da mahkum ederek, cephe çalışmalarına yeniden hız verebilirler. Aksi halde söylenenler kuru ajitasyonu geçmez. Halkımızın genel çıkarlarını ucuz ve küçük hesaplar temelinde şekillendiremeyiz. Bu gerçeklikten hareketle; Kürdistan Demokratik Devrimi'nin önündeki ben merkezci anlayışları yıkarak, ittifaklar politikası ekseninde her siyasal çevrenin anlaşabileceği ortak paydalarda bütünleşmenin önünü açmalıyız. Ayrıca, Kürdistan'da yaşayan ulusal azınlıkların da sorunlarını kapsayacak bir yapılanma, doğal olarak bu çevrelerin de kendilerini böylesi bir organizasyonun içinde ifade etmelerine olanak sağlayacaktır. Kaldı ki bu ulusal azınlıklar Kürdistan devriminin müttefikleridirler.

Kürdistan Ulusal Demokratik Devrimi'nin ittifaklar politikası elbetteki çerçevesini çizdiğimiz ölçekle sınırlı değildir. Salt ulusal kurtuluşu hedefleyen boyuttaki müttefikleri belirlemede bu ölçek baz alınabilir. Doğal olarak işin demokratik boyutunda ittifaklar politikasını belirlerken, çerçeve daha dar kapsamlı ele alınacaktır. Kürdistan devriminin ikinci aşaması olan demokratik devrimin gerekleri çerçevesinde sosyalizmden yana olan, kendilerini sosyalist gören kurumların ittifakı sözkonusu olacaktır. Bugün gündemde olan sorun ise salt ulusal ittifakın veya birliğin yaratılması sorunudur.

Kürdistan Ulusal Demokratik Devrimi'nin müttefiklerini belirlerken, ülke özgülündeki gerçekliği gözardı ederek bir sonuca varmak mümkün değil, en azından bu aşamada değil. Elbetteki Türkiye işçi sınıfı, yoksul köylülüğü, emekçi halkı Kürdistan devriminin müttefikleridirler. Ancak; Kürdistan devriminin dinamikleri, ittifaklar politikasına kendi cephelerinden bir açılım getirmeksizin, Türkiye cephesinden Kürdistan devriminin müttefiklerini yaratmaları ne kadar gerçekçi görünmüyorsa, yakın stratejik hedefler ekseninde Kürdistan devrimi açısından çok geniş bir yelpazede ittifak zemini varken, Kürdistan devriminin dinamikleri bir başka ülkede ittifaklar zeminini zorlamaları veya yakalamaya çalışmaları da o kadar gerçekçi görünmüyor.

Yakın stratejik hedefler kapsamında yaratılacak ittifaklar veya organizasyonlar, ideolojik olarak uyumluluk yansıtmayabilir. Ancak temel sorunların çözümü noktasında ortak manevra koşullarını yakalamanın zemini, ulusal bağımsızlığı hedefleyen güçler arasında her zaman vardır. Sorun o ortak zemini yakalamada özverili, samimi ve ulus çıkarlarını örgüt-grup çıkarlarının üstünde tutmaktan ve bunu pratiğe yansıtmaktan geçer. Siyasal kaygıları bir tarafa bırakmak, siyasal olgunluğu yakalamakla özdeştir. Bu olgunluğu yakalamak ise, ulusal sorunun çözümünde çok önemli bir aşamadır.

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesî ulusal burjuvazinin önderliğinde geliştiğini varsayalım. Kürt sosyalistlerine düşen görev, ulusal burjuvazinin önderliğinde gelişen ulusal kurtuluş mücadelesi saflarında yer almak mı? yoksa ulusal kurtuluş mücadelesi ulusal burjuvazi önderliğinde geliştiği için, ulusal kurtuluş mücadelesi saflarında yer almayıp, ideolojik-politik olarak ne kadar birbiriyle örtüştüğü ayrı bir tartışma konusu olmakla beraber, Türkiye'den bir cephe açmak mı?, bilimsel gerçeklikle daha iyi bütünleşir. Bence sosyalistlere düşen görev burada ulusal burjuvaziyle birlikte, ulusal bağımsızlıktan yana tavır koymak olmalıdır. Aynı şey Türkiye sosyalist örgütleri-partileri açısından da geçerli. Devrimlerinin stratejik hedeflerine ters düşen ulusal yapılanmalarla cepheler açmaktansa, stratejik hedeflerine uygun cepheler yaratmaları en makulü olsa gerek. Biraz gecikmeli de olsa güncel siyasal problemleri aşmada önemli bir gelişme olabileceği gibi, ezen ve ezilen ulus devrimcilerinin yapabilecekleri ortak işlerin çerçevesini de belirler.

Kendi içinde ittifaklar politikasını belirlemeden, belirlenecek ittifaklar politikası ekseninde bir organizasyon yaratmadan, ulus gerçeğinde yatan çok geniş bir müttefikler ordusu varken, farklı zeminlerde en temel istemlerin bile dışında peşinen en sıradan hedeflere kilitlenecek organizasyonların yaratılmasına çalışmak ne o kadar makul görünüyor, ne de gerçekçi. Kısa vadede ajitasyona yönelik soluklanmayı yaratabilir, ama uzun vadede sonuç alıcı hedefe ulaşamaz.

Kürdistan Ulusal Demokratik Devrimi'nin müttefikleri; Kürdistan'ın sömürgeci boyunduruktan kurtulmasının özlemi ve isteminden yana olanlardır. Bunlar, Kürdistan işçi sınıfı, yoksul köylülüğü, küçük burjuva aydınları, kısaca bağımsızlıktan yana olan bütün siyasal güç ve organizasyonlar devrimimizin müttefikleridirler. Dışarıda ise, bütün dünyanın sosyalist-komünist partileri, işçileri, ezilen halkları devrimimizin doğal müttefikleridirler. İçerde ittifaklar sorununu çözmeden cephe sorununu, cephe sorununu çözmeden de ulusal sorunun çözümü mümkün değildir. Çünkü, ulusal sorun aynı zamanda bir cephe sorunudur. Doğal olarak da ulusal sorunun çözümünden yana olan güçlerin özellikle de sosyalistlerin en öncelikli sorunu; bir ulusal demokratik cephe'nin inşası sorunu olmalıdır.

Kendi kurtlarımız

Azad YAŞAR

Günümüz dünyasında özgürlüğünü elde edememiş nadir halklardan biri olan Kürt halkı, cumhuriyet tarihi süresince eline geçirmiş olduğu birçok fırsatı geri tepmeyi maalesef çok iyi becermiştir. Kendi kurdunu kendi içinde sürekli taşıyarak ve kendisine direkt zarar vererek körtopal bugüne gelmiştir. Bu alandaki birinciliğimizi kimseye kaptıracağımız yok gibi...

Tarihin her döneminde mutlaka bir Kürt lideri çıkmıştır. Kürt halkının ulusal istemlerine cevap vermek istemiştir. Düşmanına yenilmemiştir, ama kendi içindeki kurd'a yenilmiştir. Cumhuriyet rejiminin kuruluş yıllarında ve öncesinde Kürt aşiretleri birtakım vaatler karşılığı (çoğunlukla din faktörü kullanıldı) kendilerini kişiliksizleştiren rejime sınırsız destek sundu. Gelgelelim ne zaman içlerinden birileri çıkıp Kürt halkının istemlerini dilegetirdiyse baskılara tabi tutuldu. Bu noktada din kardeşliği çok çabuk unutulru. Bunlar yetmiyormuş gibi içimizdeki kurdu devreye sokarak bize büyük zararlar vermekten geri kalmadılar. Şêx Sait isyanı, sünni müslüman Kürtlerin isyanıdır diyen alevi Kürtler isyana uzak durdu. Seyit Rıza önderliğindeki Dersim İsyanına bakıyorsunuz onca sünni Kürt aşiretinin destek sunmadığı görülecektir. Tabi sonuçta başlarına nelerin geldiği de malûmdur. Günümüz şartlarına bakıyorsunuz bu sefer başka bir sahada aynı oyun daha büyük boyutlarıyla karşımıza çıkıyor.

YNK kendi hükümetini kurup, İran'la sıkıfıkı ilişkilerini sürdürürken, KDP kendi hükümetini ilan etti.

YNK ve KDP bu tıkanıklığı yaşarken diğer Kürt partilerinin durumu çok mu farklı? Yıllar yılı PKK ile PSK arasındaki siyasal çatışma kime ne kazandırdı? Öyle ki, bu anlamsız çatışma legal alana bile taşındı. PKK'ye yakın kesimler HEP, DEP, HADEP'i PKK güdümüne sokmaya çalışırlarken, buna tepki olarak, PSK'ye yakın olanlar da DDP, DBP'de politik düşüncelerini izole etmeye çalışıyorlar.

Bir de Şerafettin Elçi'nin kurduğu DKP var bunu da hain olarak gösterirseniz, parti kurmalarının doğru olmadığını söyler içinden çıkarsınız. Ne var ki katedeceğiniz mesafe arpa boyu yol olur? Nûroj çevresinin öncülüğünde kurulmak istenen Kürt kimlikli partiyi şiddetle savunuyorum. Bu alandaki boşluk, doğru temeller üzerine inşaa edilmiş, her inasanın, grubun, hareketin korkmadan kendisini ifade edebileceği kişisel ya da partisel çıkarları ön plana koymadan, statükocu olmayan bir Kürt partisi ile doldurulabilir. Bu noktada kendi içimizdeki kurtlarımız bizleri kemirmezse başarıyı yakalamamak için hiçbir sebep yoktur.

ANMA

Hüseyin Şen 1955...

Ben Newroza Kawa'yım
Her gün batımı
Kırk asırlık şavkım
vurur dağlara
O dağlar ki;
Altın saçlı aşiret kızlarının
Zılgıt govendî
Her gün atımı

Kanıyla suladılar
Newroz çiçeklerini...
Bir yaprak
sessizliğinde düştüler
tarihe...
Partimizin onur üyeleri
Hüseyin Şen ve
Yusuf Bayram
yoldaşları ölümlerinin
yıldönümünde
saygıyla anıyoruz.
Onlar mücadelemizde
hep yaşayacaktır.

PYSK

Sofî (Yusuf Bayram) 1954...

Newroz û Raman

B. BARAN

Ne tenê ji bona gelê kurd, lê ji bona gelên Rojhilata navîn tevî Newroz cejnek pîroz, rojek gelek girîng e. Her buyer li gor raman û pêkhanînên xwe giranî û bandora xwe dide pêşandan. Dema ew raman û pêkhanîn ji holê rabin giranîya wê buyerê û bîrhanînên wê buyerê jî giranîya xwe bunda dikin û tên ji bîr kirin yan jî tenê di nav pelên dîrokê de diminin. Pêwiste ku meriv bala xwe bide buyera Newroz ê, raman û pêkhanînên wê, pêre jî bandora wê ya dîrokî û rojane bîne ber çavan ku egerê vê cejna pîroz ku bû 2609 sale çima li vê herêmê tê pîroz kirin berbiçav bibe.

Crek Newroz; bi sedem û buyera xwe ve li hember zordarîyê bi berxwedan, têkoşîn û şoreşek serfiraz ve bi tac buye. Divir de emrek e, pêwistîyek e li hember zordarîyê. Divir de bandora ola Zerdeştî ku olek li ser bingehê dijberîya qencî û xirabîyê û vatinîya dij xirabî û zordarîyê rawestan ê jî xwe vekirî pêşandide. Lê domandina pîrozkirdina vê cejnê heta îro ne jiber sedemên olî ye, tenê jiber kêmnebûna zordar û xwînrêjan ji hêrêmê ye. Çawa wê demê Dehaq zulum û zordarîyek mezin li ser gelên navçê pêkdanî, gel wek benîyan dixebitandin, birçî û tazî dihîşt, dikuşt û zindan dikir. Lê îro çi heye? Meriv tevî zordana mêjîyê xwe zordarî ya wê dema mitolojîk mezintir bixwaze bîne ziman jî, meriv nikare ji zordarî û xwînrêjîya ku îro, ji alîyê dehaqên rojane ve li seranserê Kurdistan ê li ser netewa kurd tê pêkhanîn xurttir û dijwartir meriv nikare bîne ziman. Carek nîrek herî zordar jî ji bona domandina aborî û civakê pêwistî bi jîyana mirovan û li gor jîyana wan pêwistî bi xwarin û jîyanek nemir ve heye. Lê gava mirov li Kurdistan ê dinêre gund hatine valakirdin û kavilkirdin, jîyana aborî hatîye wêrankirdin, mirov ji ser sergoyan nan ji ser sergoyan ji destê hev direvînin, nexweşî û qirkirinek bi tevavî li ber cavan tê domandin, bi milyonan koçber kirdin, bi dehên hezaran sererast kuştin û bê hejmar hundakirdin û zindan kirdin, tevî çekên kîmyevî hemî hawên çek li ser gelê Kurd û Kurdistan bikarhanîn. Qet meriv nikare bîne ber çavan ku di wê demê de ewqas zordarî li gelê navçê hatibe karhanîn, ji ber ku rewşa civakê bi xwe jî di wê demê de rê nade zordarîyek ewqas berfire.

Bi encamê xwe ve şoreşa Kawa yanê Newrozê çi hanî ye herêmê ku heta niha nehatîye jibîrkirdin? Carek bi serkeftina vê şoreşê ve wê zordarîya Dehaq ji holê rabuye. Wekhevî ya navbera gelan ketîye jîyanê. Birçîbûnî, kuştin, talankirdin, wêrankirdin ji herêmê rabuye. Xweşî û azadi hatîye navçê. Vê xweşî û azadîya hanê ewqas bandora xwe li ser gelên navçê xwe daye pêşandan ku qirin bi qirin mezina ji zarûkên xwe re dane zanîn ta roja me nehatîye ji bîrkirdin û her sal hatîye pîrozkirin. Çi dema ku zordarî li herêmê dijwar buye, çi dema ku dehaqan dest bi zulmê kirîye; li hember wan Newroz buye astengek herî mezin, buye çekek herî dijwar, buye şîrêza yekîtîya gel li hember wan. Newroz buye tirs û lerza dilên zordaran, buye hêz û qeweta gelan li vê herêmê.

Agirê Newrozê ji alîyek ve ji ber bandora olî were jî, lê di bingehê xwe jîrbûnî û biaqilî û têgihîştina gelên Kurdistanî dide dîyar kirin. Di wê dema bê telefon û bêteknîkî de; di şevek de bi pêkhanîna comunîkasyona geşkirdina agirê Newrozê li çîya û bilindahîyên welat ve seranserê gelên herêmê bi vê serkeftina şoreşa pîroz hesandin jîrbûnîyek bê hempa dide pêşankirin. Ji alîyekva jî agir wek remza ronahîyê buye remza azadîyê, pêşkeftine, serkeftinê. Agir buye remza domandina vê şoreşa pîroz. Çawa îro jî agir egerê pêşkeftina her warê medenîyet û pêşkeftinê ye, ji wê demê virde ji agir buye remza pêşkeftina civakî jî.

Lê tevî vê kurterastîya hanê gelo gelê Kurdistan ê bi jîyana xwe ve pêwistî û pêdivîyên vê buyera giran çawa dikarin pêkbînin? Dibe ku ji bona pêkhanîna ramana Newroz ê gelek asteng û egerên cûr bi cûr li pêşîya me hebin. Lê bi hindikayî hinek tişt hene ku tu astengek nabe egrê pêknehanîna wan. Carek hêr Kurd dibin her merci de pêwiste ku bi navê xwe bi nasnama xwe ve, xwe bide dîyarkirin. Her kurd dibin her bandorî de pêwiste ziman û çanda xwe hînbibe û bide jîyandin.

Her kurdek dibin her mercî de li gor karinîya xwe hema bi rastî li qor karinîya xwe harîkarî ya gele xwe bike û xwedî lê derkeve. Her kurdek pêwiste ku rûmeta lênêrîn û bawerîyên cuda çend li dij wan be jî rûmet bigre û li hember wan bawerîyan birêz be. Her kurdek li şûna xwe pêwiste ku xwedî li avahî û hononên netewî derkeve û li gor kariniya xwe wan bide jîyandan. Her kurdek pêwiste ku li her derî û di her warî de yekîtîya gelê Kurdistan ê, yekîtîya partî û rêkxistinên Kurdistanî biparêze û di jîyana xwe de ji pêkbîne. Pêwiste ku her kurdekî li hember tu buyer û kiryarên civakî li gor karinîya xwe bi kesatî û rêkxistinî xwe berbirsiyar bibîne û bêdeng nemîne.

Pêwiste her Kurdistanîyek bizanibe ku her rûxandin û pelçiqandinek li ser Kurdistan ê, her zordarî û girkirinek li ser gelê Kurdistan ê û her bidestxistin û pêşkeftinek Kurdistan li bandora xwe liser hebûna me, li ser jîyana me gişan dide dîyarkirin. Pêwiste ku tu kesek wek pezê qurbanê, li hêvîya dora xwe nemîne. Hela li alîyê dijmin cîh girtin, yan jî xwîna Kurdistanîyek rêtin kirêtî û dijberî û îxanetek bê hempaye. Pêwiste ku ev xweşîk bê zanîn; Tu zordarî, tu hovîtî û tu qirkirin û kuştin û wêrankirdin, tu çetên xwînxwar nikarin pêşîya têkoşîna gelê me bigirin. Ew gelê ku ewqas xwîn daye dara azadîyê, ew gelê ku ewqas ked daye têkoşîna azadîyê, tu hêz nikare pêşîya azadîya wî bigire.

Werin em bi hevre wê ramana pîroz wekhevîyê, biratîyê, xweşîyê serfîrazîyê, serkeftinê, azadî û sexwebûnê bihonin. Em bihevra wê raman û hêvîya bi sedhezaran nemirên Kurdistan ê pêkbînin. Werin em bi hevre agirê Newroza pîroz geştir bikin.

Her bijî Newroz! Her bijî têkoşîna azadî û serxwebûna gelê me!

Bimre xayintî, bimre kurdkujî!

Korucu rezaleti bitmiyor

10 yaşındaki R.K Süleyman Askan adlı korucunun tecavüzüne uğradı

Diyarbakır'ın Konacık köyüne bağlı Eryola mezrasında 10 yaşındaki R.K. adlı kıza kendini MİT mensubu diye tanıtarak, silah zoruyla 4 ay boyunca tecavüz eden Süleyman Askan adlı korucu hakkında dava açıldı.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan iddianamede 15 yaşını bitirmeyen bir kız çocuğuna tehdit kullanmak suretiyle ırzına geçmekten dava açıldı.

28 Şubat 1997'de hazırlanan iddianamede Askan'ın bu suçu Kasım 1996 tarihinden itibaren işlediği de kaydedilerek şu görüşlere yer verildi; "Sanık Süleyman Askan, mağdurenin merkez Konacık köyünde anne ve babasının evde olmadığı bir gece vakti, elinde kaleşnikop bir silah olduğu halde MİT'ten olduğunu söyleyerek zor ve tehdit kullanarak, evlerinin avlusunda ırzına geçtiğini, sanığın bu şekildeki eylemini 4 ay boyunca sürdürdüğü, sanık eylemini gerçekleştirirken mağdureyi, olayı anne ve babasına söylememesi için tehdit ettiği ve eğer durumu ağzından çıkardığı anda da kızla birlikte anne ve babasını da öldüreceği şeklinde tehditte bulunmuştur."

Sözü edilen suçtan dolayı 26 Şubat 1997 tarihinden beri tutuklu bulunan sanığın suçlamaları reddettiği belirtilerek, "mağdurenin dosyaya temin edilen raporunda mağdurenin bakire olmadığının ve eski yırtık olduğunun bildirildiği görülmüştür" denildi.

İddaname şöyle sürdü; "Sanık Süleyman Askan hakkında son soruşturmasının yapılarak, delillerin takdiri mahkemeye ait olmak üzere fiili ve eylemine uyan, TCK'nın 414/2 ve 80, 418/2, 188/3, 193/2 ve 40, 6136 Sayılı Yasanın 13/2 maddeleri gereğince cezalandırılmasına karar verilmesi kamu adına talep ve iddia olunur."

TES-İŞ Halepçe katliamını kınadı

Diyarbakır Tes-İş 1 No'lu Şubesi Halepçe katliamının 9. yıldönümü nedeniyle bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, 1945 yılında yasaklanan kimyasal silahların, Saddam yönetimi tarafından en yaygın biçimiyle ilk kez Kürtler üzerinde denendiği belirtildi.

Geçtiğimiz Pazartesi günü Diyarbakır Tes-İş 1 No'lu Şubesi adına Şube Başkanı Ali Öncü tarafından yapılan açıklamada, katliamın uygur dünyanın gözü önünde yapıldığı kaydedilerek, demokrasi ve insan hakları savunucusu batılı ülkelerin, faşist Irak devletine sattıkları kimyasal gazlarla iki gün boyunca Halepçe ve civarının bombalandığı, çoğu çocuk, kadın ve yaşlı olmak üzere 5 binin üzerinde Kürt insanının katledildiği ve 10 bin civarında insanın da ömür boyu çeşitli hastalıkları taşıyacak şekilde yaralandığı ifade edildi.

Emperyalist metropolleri, Saddam'ın Kürtleri topyekün imha etmesine gözyummakla suçlayan Öncü, Halepçe'deki vahşetin insanlık tarihinin lanetle söz ettiği faşist Hitler'in, katliamcı diktatör Musoloni'nin ve barbar general Franko'nun kemiklerini sızlatacak nitelikte olduğunu vurguladı.

Halepçe katliamından canını kurtarabilen yüzbinlerce insanın, panik halinde Türkiye ve İran sınırına yığıldıklarını, günlerce sınırda bekletildikten sonra içeri alınarak, mülteci statüsünde konumlandırıldıklarını aktaran Öncü, "enkaza dönüşen Halepçe'de ise binlerce ceset çürümeye terk edilirken, katliamın mimarı Saddam'la Bağdat'ın asma bahçelerinde kadeh tokuşturarak katliamı kutlayan bölge devletlerinin çirkin suratlı aktörleri de geleceğin hesapları peşien düştükleri bir kez daha görülmüştür" diye konuştu.

Kürtler tarihlerini yeniden irdelemelidirler

Halepçe katliamıyla birlikte Kürtlerin kendi tarihlerini yeniden irdelemeleri gerektiğine dikkat çeken Öncü, şunları söyledi; "Her seferinde dünyaya demokrasi dersini vermekten geri kalmayan ABD ve batılı müttefikleri, Körfez'e petrol akıtıp, karabatakları öldürtüyor gerekçesinden dolayı bir anda 650 bin kişilik bir ordu ile çağın en ileri teknolojik silahları bölgeye yığılarak, Saddam'a karşı 3. Dünya savaşı denilebilecek boyutta bir askeri harekat başlatmıştır. Petrole dayalı bu çıkar çatışması müttefiklerin lehine sonuçlanınca, Halepçe kasabı Saddam'ın yok edilebileceği bir noktada iken, yaşaması yönünde tekrardan olur verilmiştir. Yani ABD ve müttefiklerinin çıkarlarına göre demokrasi genişletilip, daraltılabilinmektedir. Zira dünyanın bu güç merkezleri 300-500 binlik kimi etnik azınlıkların ulusal ve toplumsal haklardan yararlanmalarına hoşgörü ve anlayışla yaklaşırken, Ortadoğu'nun en otantik unsuru ve 40 milyonu aşkın nüfusu ile Kürtlerin bu haklardan yararlanmaları bir tarafa, temel insan hak ve özgürlüklerinden yararlanma talepleri bile yok sayılmaktadır."

Devlet yasakçı politikalardan medet umuyor

Newroz şenliğini 16 Mart'ta Demirok tesislerinde yapmak isteyen Demokrasi ve Barış Partisi (DBP) Diyarbakır il örgütü'nün kutlama için il valiliğine yaptığı başvuru kabul edilmedi. Başvurunun kabul edilmemesi üzerine bir basın açıklaması yapan DBP il yönetimi yasağın anti demokratik olduğunu bildirerek, sözkonusu kararın Newroz'a değil, yasakçı zihniyetlere zarar vereceğini vurguladı. Diyarbakır Demokrasi Platformu ise Newroz'la ilgili yaptığı açıklamada, 21 Mart Newroz bayramının kansız ve coşkulu kutlanması temennisinde bulundu.

Geçtiğimiz hafta DBP Diyarbakır İl Teşkilatı'nın konuyla ilgili yaptığı basın açıklamasında, ülkede yaşayan tüm toplum kesimlerinin hala baskı ve şiddetle yönetildiği belirtilerek, devletin yasakçı politikalarından medet umduğu kaydedildi. Açıklamada, devletin içinde barındırılan çetelerin ortaya çıkmasıyla geniş halk kesimlerinin demokrasi özlemlerinin de açığa çıktığına dikkat çekilerek, çağdaş ve demokratik devletin görevinin bu demokrasi özlemlerine cevap vermek olduğu ifade edildi. Açıklamada demokratik taleplerin yasak ve baskılarla karşılaşmasının ülke adına utanç verici bir durum olduğu da aktarılarak, şu görüşlere yer verildi;

"Bu utancın en son örneği Diyarbakır Valiliği tarafından sergilenmiştir. Partimizin Diyarbakır il örgütü olarak yüzyıllardır başta Kürtler olmak üzere, birçok Ortadoğu halkı tarafından kutlanan Newroz Bayramını kutlamak üzere Diyarbakır Valiliği'ne başvurduk, kutlama şenliğimiz Demirok tesislerinde, Newroz'un içeriğine ve özüne uygun bir biçimde yapılacaktı. Ne var ki Valilik hiç bir gerekçe göstermeksizin bu etkinliğimizi iptal etmiştir. Bu tavır keyfi ve anti demokratiktir. Bu karar demokrasi taleplerinin boğulmak istenmesinin bir itirafıdır ve bu haliyle yasakçı zihniyetlere zarar verir. Newroz, başta Kürtler olmak üzere Beluci, Fars ve daha birçok halkın bayramı olmaya devam edecektir. Hiç kimsenin gücü bu bayramın içeriğini çarpıtmaya yetmeyecektir. Demokrasi ve Barış Partisi olarak tüm halkımızın Newroz Bayramını kutlar, Newroz şenliğimizin iptal edilmesini şiddetle kınarız.

Diyarbakır Demokrasi Platformu tarafından ise Newroz'la ilgili yapılan açıklamada, Mart ayının Ortadoğu'da diriliş ve mücadelenin yoğun olarak yaşandığı bir ay olduğu kaydedilerek, bunu hazmedemeyen güçlerin her zaman bu diriliş ve özgürleşmeleri katliamlarla engellemeye çalışmakla suçladı.

Katliamlarla ilgili örneklerin de verildiği açıklamada, 16 Mart 1978'de İstanbul Üniversitesi önünde yapılan bombalı saldırıda 7 öğrencinin yaşamını yitirdiği, 12 Mart 1995 yılında da Gazi'de 22 vatandaşın katledildiği, 16 Mart 1988'de ise Halepçe'de Kürt halkına yönelik kimyasal silahların kullanılması üzerine beş binden fazla kişinin katledildiği ve bir o kadarının da yaralandığı belirtildi.

Açıklamada yapılan katliamlar kınanarak, Newroz Bayramı'nın bütün dünya insanlığına barış, kardeşlik ve demokrasi getirmesi temennisinde bulunuldu.

Demokrasi Platformu bölge sorunlarını tartışmaya açıyor

Diyarbakır Demokrasi Platformu, bölgenin sorunlarını tartışmak ve çözüm önerilerini geliştirmek amacıyla, siyasi parti farkı gözetmeksizin bölge milletvekillerini Diyarbakır'da bir araya getirmeyi tasarladı.

Geçtiğimiz hafta konuyla ilgili olarak Diyarbakır Demokrasi Platformu tarafından yapılan basın açıklamasında, Bölge milletvekilleriyle ön görüşmelerde bulunmak üzere dötrt kişiden oluşturulan bir komisyonun görevlendirildiği belirtilerek, komisyonun 3-5 Mart 1997 tarihleri arasında Ankara4-da bazı milletvekilleriyle görüşmeler yaptığı kaydedildi. Platformun girişmi hakkında milletvekillerine bilgi verilerek, görüşlerine de başvurulduğu dile getirilen açıklamada, Bölge milletvekillerinin; böyle bir girişime her türlü desteği sunmaya hazır olduklarını ifade ettikleri aktarıldı.

Açıklama şöyle sürdü: "Komisyonumuzun Ankara'da yaptığı temaslarda, bölge milletvekillerinin sorunlara duyarlı yaklaştıkları gözlemlenmiştir. Toplantıya katılan milletvekilleri sorunların çözümünün parlamento olduğunu, ancak sivil toplum örgütlerinin de çağdaş demokrasilerde olduğu gibi baskı unsuru olmaları gerektiği hususuna vurgu yapmışlardır.

Diyarbakır Demokrasi Platformu olarak girişimimiz devam edecektir. 1997 Mayıs ayı başlarında bölge milletvekilleri ile Diyarbakır'da ortak bir toplantı yapılması ilke olarak benimsenmiştir. Bölge sivil toplum örgütlerinin katkı, bölge milletvekillerinin ise katılım gösterecekleri inancını taşıdığımızı belirtmek istiriz."

Korucular tehditle kız nikahlamak istiyor

Diyarbakır'ın Silvan ilçesine bağlı Komgölü köyü Rındanka mezrası korucularından 42 yaşındaki Emin Eren, Silvan'da ikamet eden 23 yaşındaki Azize Süker adlı ev kızını tehditle nikahlamak istiyor. Kamuoyundan yardım isteyen Süker'in abisi sözkonusu korucunun 4 aydan beri kendilerini tehdit ettğini belirtti.

Geçtiğimiz hafta İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Azize Süker'in abisi Mehmet Mihdi Süker konuyla ilgili şunları anlattı; "Biz Diyarbakır iline bağlı Silvan ilçesinde oturmaktayız. 8 kardeşiz. Kızkardeşim Azize bekardır. Silvan'a bağlı Komgölü köyü Rındanka mezrası korucularından 42 yaşındaki Kemaloğlu Emin Eren kızkardeşimle evlenmek istediğini belirterek, Ekim 1997 tarihinde istemeye geldi. Kardeşim istemediği için biz redettik. O günden sonra korucu Emin ve amcasıoğlu Ferit Eren haftada bir iki sefer gelerek istemini tekrarlayıp duruyor. Biz ne kadar redettiysek de tehditleri sürüyor. Bir defasında bize, 'Siz üç erkek kardeşsiniz, sizleri gözaltına alıp sıkıyönetime götüreceğiz. Siz o zaman mecburi kabul edeceksiniz' dedi."

Sözkonusu korucuların kendilerine zarar vermekten korktuklarını bildiren Mehmet Mihdi Süker konuşmasını şöyle sürdürdü; "6.3.1997 tarihinde bu korucular iki itirafçıyı getirip bunlar aracılığıyla bizi tehdit ettiler. Tehditleri, 'Sizi gözaltına aldırarak PKK'li olarak suçlar ve bir daha da kendinizi kurtaramazsınız. Ondan sonra kızkardeşinizi kendiniz getirip, bize vereceksiniz' şeklindeydi.

Tehditler nedeniyle yaşamlarının çekilmez bir hal aldığını aktaran Süker daha sonra şunları anlattı;

"İtirafçıların tehditlerinden bir müddet sonra Salih Yıldırım, Maruf Oduncu ve Medeni isimli tanıdıklarım evime gelerek, korucuların evine gittiklerini, Diyarbakır ve Kulp'tan getirtilen itirafçıların korucuların evlerinde olduklarını ve konuşmalarında kızı zorla kaçırıp, alacaklarını söylediklerini anlattılar ve bana yalvararak 'inattan vazgeç kızkardeşini ver, yoksa seni öldürecekler' dediler. Bu yoğun baskı ve tehditler yaklaşık dört aydır devam etmektedir. Haftada bir iki sefer evimize gelerek bizleri rahatsız etmekte ve bu yönlü tehditler savurmaktadırlar. Bu cesareti korucu olmalarından ve jandarmanın ismini kullanmaktan almaktadırlar. Konu ile ilgili gerekli girişimlerde bulunulmasını talep ediyorum."

(DİYARBAKIR)

Norveç Sosyalist Partisi'nden Adana Büromuza ziyaret

ADANA- Norveç Sosyalist Parti heyeti adana büromuzu ziyaret etti. Heyet Türkiye'ye birçok kez geldiklerin bu defaki amaçlarının Türk Hükümetinin Hewroz tutumunu izlemek olduğunu belirtti.

Bürodaki sohbet esnasında İsveç'in Kürt ve Ortadoğu politikasının ne olduğunu sorduğumuzda:

*"Amerikan Emperyalizmi ve Avrupa Emperyalizmi arasında bölgede pazar kapma şavaşı var. Norveç genel Avrupa Emperyalistleri gibi düşünmesede çıkarlarını gözeten bir politika uyguluyorlar" dedi.

Yine parilerinin bakışaçısını sorduğumuzda:

Biz Kürt sorununu bir bütün olarak gördüklerini ve bu sorun çözülmedikçe Ortadoğu'nun gerçek bir barışa kavuşacağına inanmadıklarını belirtti.

Gazetemiz Nûroj'u daha önce bir kez gördüklerini Türkiye Kürtleri'nin başka misyonlarının bulunduğunu bilmediklerini sosyalist bir anlayışla tanıştıklarına sevindiklerini Norveç'e gittiklerinde İsveç bürosunu ziyaret edip ilişkilerini yoğunlaştıracaklarını belirttiler. Kürt halkının ve bizim NEWROZ'umuzu kutladıklarını belirttikten sonra bürodan ayrıldılar.

Nöbetçi hemşireye gözaltı

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Diyarbakır Şubesi (SES) hemşire olarak çalışan bir üyelerinin tutuklanması üzerine bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, yıllardan beri süregelen baskılara hergün bir yenisinin eklendiği belirtilerek, 7 yıllık sendikal mücadelelerinde 92 üye ve yöneticilerinin gözaltına alınarak, kötü muamelelere maruz kaldıkları kaydedildi.

Açıklama şöyle sürdü; "18.3.1997 tarihinde Dicle Üniversitesi Hastanesi Yanık Ünitesinde hemşire olarak çalışan sendikamız üyesi Özlem Çelik'in evine saat 02.00'de güvenlik görevlilerinde baskın yapılmış, ancak nöbetçi olduğu anlaşılması üzerine nöbet tuttuğu serviste gözaltına alınmıştır. Ağır hastaların bulunduğu bir serviste tek nöbetçi hemşire olarak çalışan üyemiz, anti-demokratik bir biçimde gözaltına alınırken, aynı zamanda tedavilerinden sorumlu olduğu hastaların hayatı da tehlikeye sokulmuştur. İnsan hayatını hiçe sayan bu anlayışı protesto ediyor ve Çelik'in bir an önce serbest bırakılmasını istiyoruz." **(DİYARBAKIR)**

Değişen ne?

Cahit BİNAY

Ülkemiz ve Türkiye gündemi bugünlerde çetelerden, laik faşist-anti laik söylemlerden, barış-savaş tehditlerinden geçilmiyor. Sömürgecilerin iyi-kötü çetelerinin rekabetinden, Kürt ulusal politikasının nereye geldiği ise adeta unutuluyor. TÜSİAD'ın demokrasi daveti, DKP'nin kurulması tartışma gündeminden düştü. Çetelerin gitmesiyle, demokrasi geleceğini zannedenler, devletin niçin örgütlendiğini adeta unutuyorlar. RP-DYP arasındaki it dalaşı ise, sistemin kendi içindeki tıkanıklığı olarak görülmek isteniyor.

Sömürgeci sistemin uyguladığı politikalarda değişen ne sorusu ise pek sorulmuyor. Devlet parti liderlerinin çelişkileri, çete sosuyla süslenerek olmayan çelişkilerden çözüm yaratılmaya çalışılıyor. Sosyalister politikalarını, gündemlerini neye göre belirleyecekler? Sistem içi çelişkiler ne derece derinleştirilip, örgütlenmesi sağlanacak? Devletin sömürgeci politikaları değişti mi? Kürdistan politikası ne ölçüde değişti? TC partileri sermayenin iç savaş hükümeti olmak için mi çeteleşip savaşıyorlar? Mafya dedikleri çeteleri tasfiye edip, kendi çeteleriyle hazineye, bütçeye kara para mı aklayacaklar? Bu soruların cevabı neyin değiştiğini-değişeceğini gösteriyor.

Sosyalistler Engels'in "Bizim sıramız ancak burjuva ve küçük burjuva partiler açıkta ve pratikte ülkeyi yönetmedeki yeteneksizliklerini kanıtladıkları zaman gelebilir" görüşünü ne derece doğrulayan politikalar üretebiliyor. TC'nin emperyalizme, kemalizme endeksli Kürt politikasında, aslında değişen birşey yok. Kürt halkının dili ve eğitimi üzerindeki asimilasyoncu politikası daha da artıyor. İlköğretimin sekiz yıla çıkarılmasıyla beraber, çoğu Kürt köylerindeki okullar kapatılarak, yatılı bölge okulları bütün ilçelerde açılması planlanırken, Milli Eğitim Bakanlığı bölgede 1997'nin sonuna kadar, anaokulları kurup 3-4-5 yaşındaki Kürt çocuklarının Türkçe öğrenmesini sağlanma yönünde karar aldı. Bu anaokullarına özel yetiştirilmiş Türkçe öğretmenlerinin parolası ise "ya Türkçe konuşulacak, ya Türkçe konuşulacak" olacağı belirtiliyor. (Radikal Gaz. 28-2-1997)

Bunun dışında eğitim fakültelerini ve fen-edebiyat fakültelerini dıştalayacak eğitim akademilerinin kurulması gündemde. Böylece kendi ırkçı, şoven görüşlerinin eğitimini yapabilecek özel öğretmenler de yetiştirilecek. Kürt realitesi sözkonusu olduğunda, TC yanlışlıklara bile tahammülsüz. Tük milli piyango idaresi 19 Mart'taki çekilişinde Meryemo yerine Meynemo kelimesinin Kürtçe olabilmesi ihtimali üzerine, 3 milyon 300 bin piyango biletini karalayarak, piyasaya verecek. Baharın gelmesiyle beraber korucular ise ordu haline getiriliyor. Van'daki korucular özel korucu timler adı altında örgütlenerek, eğitimden geçiriliyor. Özel öğretmen ve özel korucular Kürt politikasında neyin değiştiğini gösteriyor. ABD Dışişleri sözcüsü Nicholas Burns ise "Kürtlerin kurtuluş yolu ne Tahran ne de Bağdat'tan geçiyor. Kurtuluş Ankara ve Washington'daki çözümlerde" diyerek adres gösteriyordu. (Sabah Gaz. 28-2-1997)

Kürt politikasının önümüzdeki dönemde değişeceğini gösteren ipuçları yok. Düzeniçi çelişkiler, düzeniçi masalarda tartışılırken sömürgeci iç savaş politikası baharda daha da şiddetleneceğe benziyor. Düzeniçi çözümlerde diretenler içinde Ankara ve Washington yolu her zaman açık bir şekilde bekliyor. Çetenin ardına sığındığı zannedilen iç savaş hükümeti, Kürt ulusunun istemlerine kulaklarını tıkayarak, savaşı şiddetlendiren operasyonlar geliştirirken, yasaklamalar, tutuklamalar ise duraksamadan devam ediyor.

Yaşanan açlık ve sefalet ise ülkemizin yeraltı ve yerüstü dinamiklerinin ne derece tahrip edildiğini göstermeye yetiyor. Savaşı şiddetlendiren taraf olan TC, Kürt ulusal hareketlerini tasfiyeye yönelik komplolardan da geri durmuyor. Düzen içine çektiği reformist Kürt çevreleriyle demokrasicilik oynarken, barış ninnileriyle uyutmaktan da geri durmuyor. Değişen şeyler, ülkemizde değişecek olan şeyi de bizlere gösteriyor. Gerçek politika kitle temeli olan, dinamik unsurla gerçekleştirilir. Politikada avunmak çözümsüzlüğün halka dayatılmasıdır. Değişecek olanı görenler, politika geliştirip halka önderlik edebilirler.

"Küçük burjuva demokrasisi önderleri, kendi yığınlarını büyük kapasiteler ile bir uzlaşma olanağı üzerindeki vaatler ve inançlarla avuturlar" (Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi S.104) diyen Lenin, uygulanması gereken gerçek politikanın ne olduğunu özetlemişti.

Türk ekonomisinin düşüşü sürüyor

Türk ekonomisinin düşüşü sürüyor Uzun zamandır ekonomik dengeleri bozulan Türk ekonomisi, planlanabilir olmaktan çıktı. İktidarlar günübirlik tedbirlerle ekonomiyi yönetmeye çalışıyorlar. Ancak, kapatılmaya çalışılan her delik, yeni ve daha büyük bir deliğin açılmasıyla herşey yeniden sil başta hale geliyor.

Bir süre önce Standart and Poors'un Türkiye'nin kredi notunu "B+" da "B"ye düşürmesinin ardından, ABD'nin kredi derecelendirme (Rating) kuruluşlarından Duff an Phelps de Türkiye'nin kredi notunu "BB" den "BB-"ye düşürdü.

Duff and Phelps, açıklamasında Türkiye'nin 1993 yılında GSMH'nin yüzde 4'ü düzeyindeki konsolide bütçe açığının 1996 yılında GSMH'nin yüzde 8.8'ine, yüzde 5.4 olan kamu sektörü borçlanma gereğinin de yüzde 9.6'ya yükseldiğini belirtti.

Kuruluş temsilcileri, kredi notunun düşürülmesinin 1997 yılının kalan bölümünü kapsamadığını belirttiler.

Kredi derecelendirme kuruluşunun açıklamasında, Türkiye'nin kredi notunun düşürülmesi nedenleri olarak şunlar sıralandı; * Makro-ekonomik süreçte görülen olumsuz gelişmer

* Mali alanda süregelen dengesizlikler * Geçen yıldan beri devam eden yapısal zayıflıkların giderilmesi için koordineli bir siyasal eylem başlatılmaması.

Son olarak, yılda iki kez yapılan ve 179 ülkedeki ekonomik performansın değerlendirildiği araştırmada Türkiye, 53. sıradan 67. sıraya düştü. Türkiye pekçok ülkenin gerisinde kaldı.

Euromoney'nin yaptığı araştırmaya göre Türkiye'nin ekonomik perpormansı, son altı ayda düşüşe geçti. Türkiye 179 ülkeyi kapsayan sıralamada Eylül 1996'da 53. sıradayken, Mart ayında 14 basamak birder gerileyerek 67. sıraya geriledi.

Euromoney'nin yılda iki kez politik rist, kredi rating'i, ödenemeyen ve yeniden programa bağlanan borçlar, bankaların borçlanma kabiliyeti, devletin kısa vadeli borçlanma kabiliyeti, tahvil satma kabiliyeti gibi göstergeler açısından yaptığı araştırmadan çıkan sonuca göre, Maastrich kriterlerine uyma baskısı Avrupa ülkelerinin büyümesini hızlandırırken, bütçe açıklarını azalttı ve tüketici talebinin zayıflamasına neden oldu. Türkiye'deki siyasi istikrarsızlık, ekonomide yapısal reformların yapılamaması, Temmuz ayında kurulan Refah Yol hükümetiyle birlikte uluslararası para fonu (IMF) ve diğer finans kuruluşlarıyla ilişkilerdeki gerilim, Türkiye'nin sıralamadaki yerinin düşmesine neden oldu. Kredi kuruluşlarının rating notu düşürmesi de Türkiye'nin uluslararası piyasalarda olduğu gibi, Euromoney araştırmasında da küme düşmesine neden oldu.

Ekonomistler ve siyaset çevreleri, finans kuruluşlarının değerlendirmelerinin çok iyimser olduğunu, aslında Türk ekonomisinin çok daha kötüye gittiğini belirtiyorlar. Yabancı kuruluşlar sadece kendi çıkarlarını dikkate alarak, risk oranını saptıyorlar. Oysa, uzun bir zamandır Türkiye'de büyüme hızı sıfıra düşmüş, birçok sanayi kuruluşu altıl kapasiteyle çalışır durumda. Bunun büyük oranda askeri harcamalardan kaynaklandığı, süren savaşın büyük bir kaynak israfına neden olduğu, bunun da ileride sosyal patlamalara yol açabileceğine dikkat çekiliyor.

(HABER MERKEZİ)

DGM'den medyaya yasak

HABER MERKEZİ-İstanbul 6 No'lu DGM'si duruşmalara televizyon kameralarının girmesini yasakladı. Gerekçe olarak da, son günlerde bazı örgütlerin mahkeme kararlarını protesto etmeleri gösterildi.

Basın ve yayın kuruluşları gerçek gerekçenin bu olmadığında hemfikirler. Yakında başlayacak olan, Susurluk davalarına dikkat çekiliyor. Tutuklu bulunan polis müdürleri, Özel Timciler ve haklarında dava açılmız bazı görevliler bu mahkemelerde yargılanacaklar. Kamera yasağı bu açıdan bakılınca çok önemli görünüyor. Mahkeme, kamuoyunun ilgisinin üzerinde odaklandığı bu davaların işlenmesini önlemek, en azından görüntülerini saklamak istiyor şeklinde yorumlanıyor, kamera yasağı.

Ayrıca mahkeme gerekçesi gerçek neden olarak kabul edilse bile, bunun insan haklarına ve hukuka ve demokratik geleneklere aykırı olduğu ifade ediliyor. Zira, yargılayan ile yargılanan ilişkisinde de asgari hukuk kurallarının işlemesi gerekiyor. Özellikle siyasi davalarda, tutsakların kendi inançlarını dile getirmelerinin doğal olduğunu, bir bedel ödemeye hazır insanların bu hakkına saygılı olunmasının gerektiği dile getiriliyor.

Gazeteciler kamera yasağını protesto ettiler

Aralarında televizyon kameramanları, muhabirler ile gazete ve ajans çalışanlarının bulunduğu bir grup, İstanbul DGM'ye gelerek "çete" kurdukları öne sürülen Söylemez kardeşlerin duruşmasını izlemek istediler. Ancak gazeteci grubundan kameramanlar içeri alınmadı. Bunun üzerine gazeteciler toplanarak DGM binasının önünde basın açıklaması yaptılar. TV muhabirleri ve kameramanları adına konuşan Kanal D çalışanı Aydın Baylan İstanbul DGM'nin kararını kınadı. Baylan konuşmasında; "Susurluk Çetesi"nin önümüzdeki aylarda İstanbul DGM'de yargılanacağına dikkat çekti. ÇGD İstanbul Şube Başkanı Murat İnceoğlu da olayı kınadı. Güvenlik ve Hukuk Muhabirleri derneğinden yazılı bir açıklama yapıldı. Açıklamada "bu uygulamanın herkesin bildiği olaylar nedeniyle yıpranmış Emniyet teşkilarını daha da yaralayacağı ve şaibe altında bırakılacağına inanıyoruz" denildi.

DBP (Demokrasi ve Barış Partisi)

Lokman POLAT

DBP (Demokrasi ve Barış Partisi), DDP (Demokrasi ve Değişim Partisi) kapatılıp genel başkanı İbrahim Aksoy zindana atıldıktan sonra kuruldu. DDP ve DBP geleneği HEP ve DEP sürecinde yer aldılar. Bugünkü HADEP'i oluşturan çoğunluk kesim ile anlaşmazlığa düştükleri için bu gelenek HADEP'in oluşumunda yer almadı. Onlar önce DDP'yi sonra da DBP'yi kurdular.

DBP çevresi ilkesel olarak Kürt kimlikli bir legal partiye karşı değildirler. Bu geleneğin, DBP kadrolarının ezici çoğunluğu Kürt kimlikli legal parti anlayışını savunuyorlar, fakat Türk devlet yasalarının yasakçılığını böylesine bir partinin oluşumuna engel gördükleri için "Türkiyelilik" temelinde partilerini kurdular.

DDP'nin açmazı, ya da en temel hatası programında kendisini gösteriyor. Ben DBP'nin programını okumadım, DDP'nin programını okudum -ikisi arasında çok büyük farklılıklar olacağını sanmıyorum- DDP programında Türkiye'de iktidar olmayı hedefleyen ve Türkiye'ye refah getireceğini vaad eden bir program anlaşıyı var. Bu program anlayışı her yönüyle yanlış bir anlayıştır. Türkiye'de salt Kürt oylarına dayanan bir parti tek başına çoğunluğu sağlayamaz ve iktidar olamaz. Türkiye'de legal olarak oluşan Kürt partilerinin (kendilerine her ne kadar Türkiye partisi deseler de) hedefi Türkiye'de iktidara gelmek olmamalıdır. Bu partiler asli görevlerini bir yana bırakıp Türkiye'de iktidara gelme doğrultusunda kendilerini konumlandırırlarsa yanlış yaparlar, daha doğrusu hiç bir şey yapamazlar. Türkiye genelinde iktidara gelmek yerine etkin bir muhalefet yürütmek, genelde iktidar olma yerine, bölgesel iktidara talip olma, yerel yönetimlerde etkin olma, yönetme, yerel bazda halka hizmet etme, ulusal sorunu canlı tutma, ulusal ve toplumsal sorunlara çözüm yolları üretme, bu partiler için daha gerçekçibir durumdur.

DBP Ankara'da iktidar olmayı hedefleyeceğine, oy potansiyelinin olduğu bölgede iktidar olmayı hedeflesin. Metropollerdeki belediyelerin yöneticiliğine soyunacağına, Kürt şehirlerindeki belediyelerin yönetimine gelmeyi, çalışmasının odağına koysun. Kaldı ki, bu geleneğin geçmişte önemli deney ve tecrübeleri de var. Diyarbakır ve Ağrı'daki Belediye başkanlıkları bu geleneğin insanlarının çalışmaları ve emeğiyle kazanıldı.

Günümüz koşullarında hayallerle uğraşmanın fazla bir anlamı yok. Gerçekler doğrultusunda hareket etmek, gerçekçi politikalar üretmek, Kürt coğrafyasının temel sorunları doğrultusunda somut pratik politik adımlar atmak gerekir. TC'nin yasakçı yasalarını daha fazla abartmamak gerekir. KÜRT-KAV'ın oluşum süreci, mücadeleleri ve kazanımları ortadadır. Bu onurlu mücadeleyi sürdürenlerin büyük bir kısmı DDP/DBP geleneğinden gelen insanlardır. Onlar sürdürdükleri bu mücadeleyle bu kazanımı elde ettiler. Durup duruken kimse insana bir hak vermez. Kürt kimlikli legal parti için mücadele edilmeden bu hak kazanılamaz.

DBP çevresi Nûroj çevresinin başlattığı Kürt kimlikli legal mücadeleyi vargüçleriyle desteklemelidirler. Hatta bu mücadeleyi Nûroj çevresiyle birlikte yürütmelidirler. Güçlü bir mücadele birliğinin sağlanılması için Kürt kimlikli legal parti mücadelesi vesilesiyle pratik politik adım atılmalıdır.

Ecevit'e politikacı dayanmıyor

DSP kurulduğundan beri, politikacı kıyım sahası olarak anıldı. Son olarak üç milletvekili kesin ihraç, beş milletvekili ise uyarılmak üzere Bülent Ecevit'in istemi doğrultusunda disiplin kuruluna sevkedildiler. Ecevit, milletvekillerinin disiplin kuruluna sevkini değerlendirirken, "parti bütünlüğünü ve doğrultu tutarlılığına her zamankinden daha fazla özen göstermekle yükümlüyüz" dedi. Ecevit, partisinin Meclis grup toplantısında açarken yaptığı konuşmasında milletvekillerini ihraç istemiyle disipline sevketme önerisinin gerekçesini anlattı; "Biz Türkiye'yi Refahyol kabusundan kurtarmak üzere somut çözüm önerileriyle mücadele verirken, kendi içinde kavgalı bir parti görüntüsü

vermeyi göze alamayız. Türkiye ciddi bir rejim bunalımı tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu tehlikenin önlenmesinde DSP'ye büyük görev düşmektedir. Başka partilerde bu konuda DSP'nin öncülüğüne umut bağlamış durumdadırlar. Böyle bir dönemde DSP'nin bütünlüğüne ve güvenilirliğine gölge düşürülmesi yalnız DSP'ye değil, Türkiye'ye de zarar verecektir."

İhracı istenen üç milletvekilinden ikisi grup toplantısına katıldı. Ve toplantıda tartışmalar yaşandı. Mümtaz Soysal, Ecevit'i samimiyetsizlikle suçlayarak, olayı Dreyfus davasına benzetti.

Ecevit'in gerekçelerinden biri de, bu milletvekillerinin DİSK başta olmak üzere, kitle örgütleriyle ilişki kurmalarıydı. DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak, parti ismine sol yazdıran bir kişinin böyle bir gerekçeyi öne sürmesinin anlaşılamaz olduğunu ve kınadıklarını belirtti.

Siyasi çevreler Ecevit'i uzun süredir izlediklerini ve bu son olaya şaşırmadıklarını söylüyorlar. Ecevit'in ideallerinin kalmadığını, siyaseti artık hobi olarak düşündüğünü sandıklarını ifade eden aynı çevreler, bir politikacının siyasetin dinamiklerinden kopmayı göze alamayacağını ifade ediyorlar. Kürt sorunu karşısında MHP ile aynı çizgide buluşması, kitle örgütlerinden kendini soyutlaması ve son olarak din konusunda istismarcı konumuna düşmesini yorumlayan aynı çevreler, "Ecevit, huzurlu bir siyaset ailesinde yaşamının geride kalan zamanını doldurmak istemektedir. Politika yapmak gibi bir niyeti yoktur" diyorlar.

Maske

Ömer Faruk ERİŞ *

"Çünkü açık faşist uygulamada saldırının nereden ve nasıl geleceğini biliyorsunuz. Ancak örtülü yönetimlerde nereden ve kimden saldırılacağını kestiremezsiniz. İşte en tehlikelisi de budur."
Yaşar KEMAL

"Devletin bölünmez bütünlüğü ve bekası için bu tür örgütler vardır. En az 1000 operasyonda kullanılmışlardır..."
M.AĞAR

"Devlet için bu tür örgütler zaruridir. Bizim için kurşun atan da kurşun yiyen de vardır ve onlar şerefimizdirler."
Tansu ÇİLLER

"Bana Türkiye'de sağcılar adam öldürüyor dedirtemezsiniz.."
Süleyman DEMİREL

Aslında bu tarz ifadeleri çoğaltmak mümkün. Ecevit'ten Mesut Yılmaz'a, Mumtaz Soysal'dan Deniz Baykal'a kadar. Ya da MİT'in basına sızdırdığı açıklamalardan Türkiye'deki günlük gazete sayfalarına bir göz attığımızda, köşe yazarlarının hemen hepsi bir kaza haberini konuşmaktadırlar. Bu öyle sıradan bir kaza değildir. Zira kazazedelerden biri milletvekili, diğeri emniyet üst düzey görevlisi, ötekiyse (ki yıllardır aranıp da bulunamadığı iddia edilen) bir katliam sanığı faşisttir. Araçta otomatik silahtan susturucuya, uyuşturucudan, kazadan hemen sonra yakın korumalar tarafından kaçırılan esrarengiz bir çantaya kadar herşey mevcuttur. Bu öyle bir kazadır ki içişleri bakanı, eski emniyet genel müdürü bu konuda sıradan basit bir trafik kazasıdır der ve akabinde istifa eder.

Yalnızca yukarıdaki birkaç ifade dahi sanırım nasıl bir ülkede yaşadığımızı açıkça anlatmaktadır.

Sokağında korkarak dolaştığınız, her an kaçırılabilme ya da ailenizden birisinin aynı akibetle karşılaşabileceği, ne zaman ve nerede işkence edilip, faili belirsiz bir şekilde infaz edilip, cesedinizin dahi bulunamayacağı, yok edilebileceğiniz bir yerdir orası.

Hani şu ısrarla Gümrük Birliğine, ondan ötesi utanmadan Avrupa Birliği'ne girmeye çalışan, Birleşmiş Milletler'in 48 yıl önce 1948'de kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne imza atan ve yüzsüzce dünyanın gözü önünde insanlara dışkı yediren, yerleşik Kürt halkını yerinden yurdundan süren, sokak ortasında güpegündüz hem de canlı yayında adam öldüren ve cesetlerin üzerinde İstiklal Marşı okuyan, başta tüm dernek, kurum, kuruluş, kitle örgütleri olmak üzere sıradan vatandaştan tutun da Meclis'teki ana muhalefet liderlerine kadar, herkesin herkesimin telefonlarının dinlendiği, 10 yılda bir cunta yapan generaller ülkesi. En insani amaçla kurulmuş dernekleri, sendikaları, partileri kapatan, dergileri, gazeteleri yasaklayan, gazete merkezini bombalayan, muhabirlerini peşpeşe öldüren, insanları 16 yaşında olduğu halde mahkeme kararıyla yaşını büyütüp asan bir ülke. Çocuk Asan Ülke...

Hâlâ 1980'de cunta yapan faşist generallerin koyduğu yasalarla yönetilir orası...

Adı Avrupa'da ya da dünya demokratik parlementer cumhuriyet olarak yutturulmaya çalışılır. Dış ilişkilerde, lobilerde MGK'dan ve işlevinden hiç bahsedilmez. Sahte yüzleri ortaya çıkmasın diye..

Zira ünlü yazarımız Yaşar Kemal'in dediği gibi örtülü faşizmle yönetilir orası. Ama artık örtüsü de kalmadı. En son Susurluk vakasıyla ifşaatta bulunan devletin bakanı ve emniyet genel müdürlüğünü yapmış zat-ı Mehmet Ağar "Özel Harp ve Kontrgerillanın" polis içerisindeki ayağı, sivil faşist Abdullah Çatlı ve benzerlerini en az 1000 operasyonda kullandıklarını basına söylemiştir. Nedir bu operasyonlar? İşte kendi ağızlarıyla itiraf etmişlerdir. Basına yansıyanlar kaçırılan, öldürülen, kaybedilen insanları, 1000 operasyonu açıklamaları lazım. Bu katiller sürüsü, daha kimleri ne şekilde öldürmüşlerdir?

Bunların devlet serbestisiyle yeşil pasaport, zırhlı araç, emniyet uzmanı gibi kimliklerle, silah taşıma ruhsatları ve sahte plakalı araçlarla, hesap vermeksizin ulu orta ve sayılarının ne kadar olduğu belli olmayan bir ülkede, vatandaşların nasıl bir tehdit ve tehlikeyle karşı karşıya olduklarını bir düşünün.

Gün gibi açıktır ki TC devleti ne bir hukuk, ne de bir sosyal devlettir. İşten atılanların, işkence görenlerin, evladı kaçırılıp kaybedilen anaların sürek avının yaşandığı bir ülke konumuna getirilmiştir.

Bir bardak suda fırtına estiren savaş tacirlerinin ellerini oğuşturarak, dış politikada Yunanistan başta olmak üzere, bir tek iyi komşusu olmayan, savaşı sürekli gündemde tutmaktadır.

Yine içerde Kürdistan halkına yapılmayan zulüm kalmamıştır. Bu toprağın insanları dilini özgürce kullanamadığı gibi, kendi kültürü ve coğrafyasıyla onyıllardır kanla ve katliamla boğulmaya çalışılmaktadır.

Köyler, ormanlar yakılıyor. Yoksul Kürt halkı onbinleri aşan yüzbinlere varan sayılarla göçe zorlanmış, yerinden yurdundan toprağından ediliyor.

Bu sömürü düzeninin devamı için her türlü barbarlığı, vahşeti dünyanın gözü önünde yapıyorlar. Hukukmuş, adaletmiş yok artık. Bu düzenin devamı için ülkeyi, kayıplar, kaçırmalar, faili meçhuller, katliamlar ülkesi haline getirdiler. En küçük bir hak talebinde bulunan işçi, memur, köylü, esnaf ve en demokratik insani haklarını isteyen gençliğine kadar, herkesin karşısında bulduğu tek şey polis, kontrgerilla, kaçırılma, kaybedilme, işkence, ölüm. Kürdistan coğrafyası başta olmak üzere, ülkenin dağları, kentleri, köyleri, sokakları, evleri kana bulanıyor. Sokak ortasında insanlar kurşunlanıyor. Kulakları kesilip cenazeler üzerine ayak basıp resimler çektiriliyor.

Bir vahşet yaşanıyor bütün dünyanın gözü önünde. Ben insanım, insanca yaşamak istiyorum diyen bireyin mevcut sistemle çakışması olası değil..

Düzene muhalif olması durumunda ise, yaşaması olanaksızdır. Ya kaçırılacak ya da işkenceyle yok edilecektir.

Düşünceyi ifade etmenin özgür olmadığı bir ortamda, sendikalarda da durum farklı değil. Nerede hangi kurum olursa olsun, kişi konuşmak istediğinde başına gelmedik iş kalmıyor. Sorumluları ise bulunamıyor.

Sistem tamamen mafya tarzında yönetiyor. Polis, iktidar ve faşist katil üçlüsü tüm bu yaşananların sorumlusudur. Can güvenliğimizin teminatı olması gereken bu kurumlar, tam aksi bir konumdadırlar.

Türkiye'deki sendikalarda bu konunun teşhir edilmesi anlamında kaydadeğer bir çaba sarf etmemektedirler. Nedeniyse ya korkmaktadırlar, ya da düzenin bir parçasıdırlar. En azından kendi üyelerini, bu çirkin gidişatta duyarlı kılıp, baskı grubu olabilirler. Ama yapmıyorlar. Bunu yapmak isteyen kimi yöneticilerse hem sendika merkezinin hem de karanlık güçlerin ciddi tepkisiyle karşılaşıyor. Evine esrarengiz telefon açmalardan tutun, küfür etmeler çocuğunun kaçırılması tehditleri, 24 saat sürekli gözetim altında tutuluyor. Eğer bu uyarıları önemsemezseniz, sonuç kesinlikle kaçırılma ve öncelikle polisle işbirliği teklifi, bunu kabul etmeme durumunda ise yok edilmektir.

Bu faşist bir uygulamadır.

Uluslararası ilişkilerde bağlı konfederasyonlara farklı bir tutum ve tavır izleyen sendikalar, tamamen Avrupa'nın istediği tarz ve yöntemle sahte bir yüz sergilemektedirler. Örneğin; IUF kendisine üye bir sendikanın merkez yapısının kendisine sunduğu raporla yetinmektedir. Aslında bunu bir gözlem komitesiyle yerinde araştırmalı, objektif bir tarzla işçi özelinde de soruşturmalıdır.

Aksi halde tek elden sunulan raporlarla Türkiye'deki bir sendikal anlayış, işçi sınıfının örgütü olduğunu iddia eden bir konfederasyon bağlı sendikası (ki bu diğer işkollarındaki birçok sendikada da egemen bir anlayıştır) Somut olarak bir holding tarzında tavır ve tutum sergilemektedir. İşte bu kadar üye eşittir bu kadar aidat eder. Her ay toplanan bu milyarları nasıl kullanabilirim, yönetimini ne kadar sürdürebilirim. Türkiye'de ne olup bittiği kendisini pek ilgilendirmiyor.

Ayak oyunları, hileyle elde ettiği yönetimi ve egemenliğini sürdürebilmek için karanlık ilişkiler içerisindedir. Bunu DİSK-OLEYİS'te somut olarak yaşayan birisiyim. Bugünkü OLEYİS merkez anlayışı karşısına çıkan bütün farklı fikirleri yok etmek için elinden geleni yapmaktadır. Her türlü anti demokratik uygulama içerisindedir. Bürokrasiyle karanlık rüşvet ilişkisinden tutun da, üyenin noterden sahte istifa ettirilmesine kadar, olmadı terörle mücadeleye ispiyonlayıp, yasadışı örgüt üyesi olduğunu ihbar etmeye kadar her şeyi mübah sayılmakadır.

Yine kendi anlayışının dışında gördüğü bir bölgeye tümden maddi ambargo uygulamakta, oradan TC yasalarının öngördüğü şekilde topladığı milyarlık aidatları kendi üyesine karşı bir silah gibi kullanmaktadır.

Aylarca, hatta yıllarca elektrik, su, telefon faturası ödemediğinden, bir bölgenin tümü cezalandırılmaktadır. O bölge ki bu Türkiye'nin şimdilerde bacasız sanayi bölgesi tabir ettiği ikiyüzbin aktif işçi potansiyeli olan Akdeniz'dir. Aylarca her türlü olumsuz yaptırımla, merkez anlayışla karşı karşıya kalmıştır. Binbir emek ve gayretle örgütlü hale getirilen 13 adet 5 yıldızlı tesiste toplu sözleşme imzalanmış ya da imza aşamasına getirilmiş tesisler, bu merkez anlayışın uygulamaları sonucu 3'e gerilemiştir.

Tamamen Türk egemen sistemine ve yönetme anlayışına entegre bir konumdadır. Zira TC'nin kendisini Avrupa'ya şirin gösterme çabalarından birisi de sendikalar üzerinedir.

Bakın işte benim içeride 4 konfederasyonum (KESK'i de sayarsak) var. İsteyen kendi anlayışına yakın bulduğu sendikada özgürce örgütleniyor. Ben de onlara karışmıyorum, müdahale etmiyorum. Birey kendi tercihi, kendi insiyatifi ile istediği sendikaya üye oluyor. Bu anlamda ben sendikaların iç işleyişlerine karışmıyorum. Çünkü ben demokrat bir ülkeyim vs. vs.

Aslında 12 Eylül faşist cuntası tam da bu anlayışa karşı yapılmıştır. Nasıl ki toplumsal tepki oluşmaya başladı, cunta yaptılar. Her türlü kurum ve kitle örgütünün kapatılması, faaliyetinin yasaklanması hem de 12 yıl. Bir çok sendikacının idamla yargılanması, yıllarca hapsedilmesi...

Şimdi hâlâ o yasalarla yönetilmiyor mu? Neyi değiştirmişlerdir. Generallerin koyduğu yasalar, silahla koyduğu yasalar demokratik parlementer bir anlayışla nasıl bağdaşabilir de onca yıl geçtiği halde değiştirilemez?

Elbette bugünün Türkiyesinde yaşananların demokratik bir anlayışla ifadesi mümkün değildir. Bu olumsuzlukları frenleyebilecek, toplumu duyarlı kılabilecek en etkili kurumlardan olması gereken sendikalar da 3 maymunu oynamaktadırlar.

Saltanatlarına dokunmayan yılan sonsuza dek yaşasın mantığındadırlar. Kürdistan topraklarında yaşanan vahşet ve zulmü söyleyebilecek yürek ve anlayıştan yoksundurlar.

Çünkü TC 12 yıl aradan sonra onları serbest bıraktığında içlerini boşaltmıştır.

Aslında olayın özü dış politikada, Avrupa ile ilişkilerde, sosyal demokrat bir iddia ile devrimci işçi sendikaları konfederasyonunun kullanıldığıdır. TC yönetimi içerde kendi halklarına yaşattığı baskıcı, korkunç çirkin yüzün, dış dünyada sendikalarla maskelemektedir.

Bu maskeyi yırtıp almak zorundayız.

* *DİSK- OLEYİS Antalya Bölge Şb. Toplu İş Sözleşme Sekreteri*

Devletin kamyonu uyuşturucu taşıyor

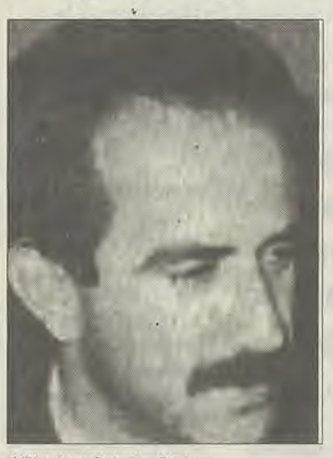

Yüksekova Belediye Başkanı A. İhsan Zeydan

HABER MERKEZİ- Çetelerin üzerine gidildikçe pislikler birbir dökülüyor. son olarak Hakkaride ortaya çıkan çetenin, Et ve Balık Kurumuna(EBK) ait araçlarla uyuşturucu ticareti yaptıkları belirlendi. Asker-Korucu ve İtirafçılardan oluşan çeteye Büroklarda dahil oldu. Çeteyle ilgili olduğu için tutuklanan bürokrat Hakkari Et ve Balık Kurumu müdürü Mustafa Koca'nın EBK'nın kamyonlarını uyuşturucu ticareti yapmaları için çeteye tahsis ettiği anlaşıldı.

Evinde silah yakalanan ve daha önce PKK'ya yataklık yapmaktan yargılanan Yüksekoa Belediye Başkanı Ali İhsan Zeydan, Diyarbakır DGM savcılığındaki sorgusu sırasında, uyuşturucu işini nasıl yaptıklarını anlattı. Sorgulama Müdürü Mustafa Koca da tutuklandı.

EBK'da çalışıyordu

Ali İhsan zeydan, belediye başkanı olmadan önce EBK'da memur olarak çalışıyordu. Aynı dönemde müdürü olan Mustafa Koca ile "sıkı" ilişkileri ardı. Zeydan, belediye başkanı olduktan sonra müdür Mustafa Koca ile arasındaki ilişki kopmadı. Asker işbirliğiyle uyuşturucu işine girişen Zeydan, uyuşturucu sevkiyatından EBK araçlarını kullandı.

Ali İhsan Zeydan ve Mustafa Koca, daha önce Diyarbakır Terörle Mücadele Şubesindeki sorgulamalarında verdikleri ifadeleri DGM savcılığında reddettiler ve ifadelerinin baskı altında alındığını söylediler. Ama suç ustü delilleri ve süprüz tanıklar, Zeyden ve Koca'nın polisce alının ifadesini doğrular nitelikte olduğu için Diyarbakır DGM her iki kişi için tutuklama kararı aldı. Adı şimdilik gizli tutulan ve uyuşturucu ticaretini tüm ayrıntılarıyla bilen Yüksekova'lı tanıklar, şunları anlattı: 'Yüksekova'ya PKK hiç girmedi. Ama uyuşturucu ticareti öteden beri vardı. 3-4 yıl öncesine kadar Yüksekova halkının zenginliği herkesin gözüne batardı. Her tarafta villalar, villaların kapısında mersedesler vardı. Şimdi o zenginlek günleri bitti. Sivil tacirler yerlerini resmi tacirelre bıraktı. Zenginlik, sivillerin elinden resmi kişilerin eline geçti.'

Refah memuru fişliyor

Emniyet güçlerinin insanları fişlemelerinden sonra Refah partisi'de memuru fişlemeye başladı.Ancak Refah'ın fişleme amacının başka bir ihtiyaçtan kaynaklandığı anlaşılıyor.Refah'lı yöneticiler memurları görüşlerine göre sınıflandırıyorlar. RP'nin devlet içinde kadrolaşmak isteğinde olduğu uzun bir süredir de bu yönde önemli bazı adımlah attıkları biliniyordu. Alınan bilgilere göre RP'li yöneticilerin partilerinin görüşlerini benimsemeyen memurları fişleyerek RP'li bakanlara şikayet ediyorlarmış. Sözkonusu memurlar bir süre sonra ya sürgün eoiliyor ya da takibata uğruyorlar. Kamu kuruluşlarındaki kadrolaşma hareketini hızlandıran Refah Partililer partilerinin görüşlerini paylaşmayan memurları hedef seçti. Bunun en somut örneği Diyarbakır'da yaşandı. RP'li Büyük Şehir Belediye Başkanı Ahmet Bilgin, Diyarbakır 1 ve 2. icra daireleri müdürlerini bağlı bulundukları Adalet Bakanlığına şikayet etti.

Manevi değerler

Bilginin Kazan'a gönderdiği resmi yazı aynen şöyle: 'İlimizde görev yapmakta olan Bakanlığınıza bağlı 1 ve 2, İcra Daireleri Müdürlerinin milli ve manevi değerlere aykırı darandıkları, yaptıkları iş ve işlemlerde iltimas ve haksızlığı çağrıştırdıkları, uygulamalarında yasaları çiğnedikleri ve özellikle hizmet birimlerini zor duruma sokmak için yetkilerini aşarak bankalara baskı uyguladıkları konusunda ciddi şikayetler bulunmaktadır.

Diyarbakır gibi ciddi sorunları bulunan bir kentte hizmet için çırpınan belediyemizin, bankalar neznindeki nakitlerine 1580 sayılı yasanın 19. maddesinin 7. fıkrasına rağmen haciz koydurtmaktadırlar. Bu kanunsuz duruma karşı direnen bankalara bizzat gidip tehdit ve şantaja başvurarak delet-millet yararı yerine başka çevrelerin menfaatlerini gözetmektedirler.

İvedilikle nakil

Belediyemizin elini kolunu bağlayarak hizmet etmesini engellemek amacını güden bu yasa dışı uygulamaların sürmesi ve kötü bir örnek oluşturmaması için anılan kişilerin teoziyesi ile Diyarbakır'da deşifre oldukları için başka yere ivedilikle nakledilmelerinin sağlanmasının gereği açıktır. Gereğini taktir ve tensiplerinize arz ederim. Bu başvuru üzerine Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulunca icra müdürleri hakkında soruşturma başlattığı bildirildi.

(HABER MERKEZİ)

Avrupalı sosyalistler muhatablarını buldular

AP Sosyalist Grup Başkanı Pauline Green

Green "Türkiye'nin Avrupa aile fotoğrafında yerinin olmadığı sonucuna vardığını" söyledi. Avrupa Parlamentosunun Türkiye'deki siyasi partilerden umudu kestiği ve bundan böyle sivil toplum kuruluşlarıyla daha yakın ilişkiler içine girmek isteği güç kazanıyor.

Önceki gün Türkiye'yi ziyaret eden AP heyetinde yer alan Sosyalist Grup Başkanı Pauline Green "Türkiye'nin Avrupa aile fotoğrafında yerinin olmadığı sonucuna vardığını" söyledi. Avrupa Parlamentosunun Türkiye'deki siyasi partilerden umudu kestiği ve bundan böyle sivil toplum kuruluşlarıyla daha yakın ilişkiler içine girmek isteği güç kazanıyor.

Bu izlenimi AP Sosyalist Grup Başkanı Green "Artık herkes sivil toplumun geliştirilmesi gerektiğini söylüyor."sözleriyle iyice belirginleştirdi. Green ayrıca Türkiye'nin Kürt sorununu çözmekte kararlı olduğunu kanıtlaması gerektiğine işaret etti. Pauline Green ve beraberindekiler bu düşünce çerçevesinde İstanbul'da Mazlum-Der'i ziyaret ettiler. Heyet daha sonra TÜSİAD raporunu hazırlayan Prof Bülent Tanör ve TÜSİAD üyeleriyle görüştü. Kaldıkları otelde basın mensuplarıyla görüşen heyet Türkiye'de ordunun çok özel bir rolü olduğunu belirttiler.

Bir gazetecinin sorusu üzerine heyet başkanı Green, Genelkurmay Başkanlığı ile de görüşecekelerini belirttikten sonra bunun nedenini şöyle açıkladı: "Ordunun Türkiye'deki özel rolünü çok iyi anlıyoruz. Türk ordusu uzunca bir zamandır laik devletin garantisi gibi görünüyor. Bu alanda çok özel bir role sahiptir. Normal demokratik normlardan farklı olduğunu kabul ediyoruz.

Fakat bu Türkiye'nin AB'ye yakınlaşmasına engel değil. Tabii sık sık darbeler ve ardından kısa süreli demokrasiler yaşanırsa bu bir sorun olur. Ama Türk ordusu da bunu gayet iyi biliyor ve devletin batıya yönelmesini istiyor. Türkiye'nin önemli sorunlarından biri de Kürt sorunudur.

Demokratik kurallar içeresinde bu sorunun da çözülmesi gerektiğini söylüyoruz. Kürt sorununda ordunun önemli bir yeri olduğunu da biliyoruz. Öncelikle süren savaşın durdurulması savaşan tarafların demokratik kurallar içerisinde bir araya gelmeleri gerektiğini düşünüyoruz dedi."

Batılı heyetin sivil kurumların yanısıra Ordu temsilcilerilyle görüşmeleri Türkiye'de sorunların politik çevrelerde değil başka yerlerde çözüleceği düşüncesine yol açtı. Gözlemciler "Batılılar uzunca bir deneyimden sonra kime gitmeleri gerektiğini öğrendiler."değerlendirmesinde bulunuyorlar.

(HABER MERKEZİ)

Telefon Dinlenmesi

Ercan SEZGİN

Mart bir önceki konuda söz edildiği gibi önemli olayların olduğu bir aydır. Newroz da bu aydaki önemli günlerden biri ve özellikle Kürtler için daha da önemli. Roj gazetesinin bu sayısını özellikle bu konuya ayıracağını biliyorum. Yazarları'da zannediyorum çoğunlukla Newroz ile ilgili yazılar yazacaklardır.

Diger taraftan bu günlerde telefon dinlenmeleri basında yer aldı, güncelliğini yitirmeden, (aslında bu türkiyede hiç bir zaman güncelliğini yitirmez). Bu konuda kısaca düşüncelerimi yazmayı gerekli gördüm. Ama önce Newroz'un herkese kutlu olmasını dileyerek.

Biliyoruz ki devlet adına hareket etmeyi hak bilenler telefonları hep dinlemişlerdir. Bu bazen mevcut yasalara uygun, çoğunlukla da aykırı olarak yapılagelinmektedir.

TBMM Telefon Dinleme Araştırma Komisyonu'nun çalışmaları ilerledikçe, konunun ne kadar vahim bir hal aldığını görebiliyoruz. Dinleme için kullanılan hukuki yolların tam bir hukuksuzluk örneği teşkil edecek tarzda yapıldığını artık bu vesileyle öğrenmiş oluyoruz.

Komisyona gelen yazılardan anlaşılıyor ki, dönemin Emniyet Genel Müdürlüğü, dinleme için Ankara DGM savcılığına başvuruda bulunmuş, bu kabul görerek tüm telefonların dinlenmesine karar verilmiştir.

Üstelik yasal düzenlemelere aykırı olarak, bu kararın verilmiş olduğunu vurgulamak gerekir.

TC anayasasının 22'nci maddesinde "herkes haberleşme hürriyetine sahiptir, haberleşmenin gizliliği esastır." denmektedir.

Hakkın kısıtlanması veya gizliliğin kaldırılması ancak usülüne uygun olarak verilen hakim kararıyla olabilirken, buna uyulmadığ görülmektedir.

Kişilerin dokunulmaz, devredilemez hakları vardır. Haberleşme özgürlüğü bu haklardandır. Bu sebeple uluslararası sözleşmelerde bu hak güvence altına alınmak istenmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesinin 12'nci maddesi haberleşmeye müdahale olunmayacağına işaret etmiştir.

AİHK sözleşmesinde bu hak dahada pekiştirilmiştir. Her şahsın haberleşmesine (nin gizliliğine) saygı gösterilmesi 8'inci maddede belirtiliyor.

Türkiye belirtilen sözleşmelere imza atmıştır. Ama diğer taraftan bu sözleşmelere, hatta anayasal hükme rağmen ihlal ediliyor.

Yasaya göre hakim kararı gereklidir. Üstelik usülüne uygun surette bu kaararın alınması ayrı bir zorunluluktur.

Bunun böyle olmadığı görülmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü istemiş, Ankara DGM de karar vermiştir. Verilen kararla tümden istenen telefonların dinlenmesine izin verilmesidir.

Halbuki dinlenmesi istenen kişi (lerin) telefonlarının dinlenmesi istemlerine münahasır olmak kaydıyla bu izin taleplerin haklılığı durumunda verilebilinir. Yoksa tümden talep edip tüm telefonları dinlemeye olanak veren karar aldırılmak suretiyle dinleme ameliyesi yapılması hem meşru hem de yasal değildir. Doğrusu dinlemeyi talep edenler ile bu şekilde karar verenlerle ilgili demokratik ülkelerde yapılabilecek çok şeyler vardır. Bağlı oldukları birimlerce herhalde yasal soruşturmaların yapılması ilk aklıma gelendir.

Kaldıki hiç bir karara dayanmaksızın haberleşme özgürlüğüne, gizliliğine getirilen kısıtlama ve ihlaller vardır ki bunlarda artık toplumsal yaşantımızın neredeyse olağan parçası oldu.

TBMM Telefon Dinleme Araştırma Komisyonu üyesi Ünal Erkan, telefon dinlemesinin devlet için yapıldığını, üstüne gidilmemesini ifade etmiş. MSB'nı ise devletin bütünlüğü için dinlemenin zorunlu olduğunu belirtmiş.

Bu düşüncelere elbette şaşmıyoruz. Telefon dinlemenin hukuka, insan haklarına aykırı olması, talep edenlerde bu talebi usulüne uygun olmayan surette kabul edenler için önemli olmayabilir.

Madem ki her şey "devletin bölünmez bütünlüğü" içindir, bu amaçla hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın doğrudur mantığına ne söylenebilinir ki? Onlar için her şey mübahtır. Yargısız infazlarda, işkencelerde bu"bütünlük" için yapılıyor.

Düşünce özgürlüğüne, diğer insan hak ve özgürlüklerine de bu amaçla kısıtlama getirilmek isteniyor. Kontrgerilla bu amaçla faaliyette. Susurluk çeteleri, Hakkari çeteleri bu nedenle işbaşı yaptılar, cinayetler işlediler.

Kurşun sıkan "şereflilerde" bu amaçla çalıştılar. Anlaşılan, isteniyorki hep devam edilysin bunlara ama demokrasiden de bahsediyorlar, uluslararası sözleşmelere de imza atmışlar.

Ama ikisi bir arada olamaz.

KDP ve YNK Masada

Güney Kürdistan'da barışın devam etmesi ve sorunların çözümü için Ankara'da biraraya gelmesi beklenen KDP ve YNK heyetlerinin geri çağrılmasıyla toplantı bilinmeyen bir zamana ertelenmişti.

Geçen hafta bir IKDP yöneticisinin suikasta kurban gitmesi üzerine kesilen Ankara süreci bir kez daha kurtarıldı. Barış sürecinden çekilen Mesut Barzani'nin IKDP'si ikna edilerek tekrar masaya oturtuldu.

Ateşkesi Denetleme ve Gözetleme gurubunun 14'üncü toplantısı dün Ankarada gerçekleşti.

IKDP Ankara temsilcisi Safin Dızai ise suikast hakkında tatmin edici sonuç alınıncaya kadar Barışı İzleme ve Denetleme Komitesine katılacaklarını, ancak Ankara sürecindeki üst düzey toplantılara ise girmeyeceklerini açıkladı. PKK'da KDP'ye bir çağrıda bulunarak iç çatışmaların artık bitirilmesini istedi. PYSK ve diğer Kuzey Kürt örgütleri'de sorunların barışçı yöntemlerle çözülmesi gerekliliği üzerinde durdular.

İNGİLTERE

İngiliz İşçi Partisi Labour, kamuoyu yoklamalarına göre büyük bir ilerleme kaydediyor. İngiliz gazetesi, The Independent'te yayınlanan son kamuoyu yoklamasına göre Labour%25 bir farkla, hükümet partisi olan Muhafazakâr'ların önünde yer alıyor. Kamuoyu yoklamasına göre, Labour %52, Munafazakâr Partisi %27 ve Liberal Demokratlar %14 oy alabilecekler. İngiltere'deki parlamento seçimleri 1 Mayıs'ta yapılacak.

PERU

Peru'nun başkenti Limada, Japon konsolosluğunda hala 72 kişiyi rehin olarak ellerinde tutan Tupac Amor Devrimci Hareketi (MTRTA) ile Peru hükümeti 14.03.1997 krize barışçıl bir çözüm bulmak için, görüşmelere başladılar.

MTRTA lideri Nestor Cerpa ile hükümet sözcüleri arasında yapılan 10. görüşmede, yeni bir anlaşmaya ulaşılamadı. Görüşmelerle ilgili yapılan açıklamada ise, müzakereleerin eskisi gibi "samimi bir havada" gerçekleştiği bildiriliyor.

İSVEÇ

İsveç 2. Dünya Savaşı esnasında, Nazilerle olan ekonomik ilişkileri hakkında ayrıntılı bir araştırma başlatmayı kabul etti. Musevi Dünya Kongresi'nin (WJC) yayınladığı bir bildiride İsveç, Holcausta kurban giden Yahudilerin banka hesaplarını nasıl ele aldığını ve savaş sırasında Nazilerle hangi ölçüde ekonomik işbirliği yapıldığını araştırcağına dair söz verdi. İkinki Dünya Savaşı döneminde Avrupa'da "tarafsız" dört ülkeden biri olan İsveç'in Nazilerle ekonomik ilişkileri yine tarafsız ülkeler arasında ola İsviçre'nin bankalarında , Nazilerin yahudilerden çaldıkları serveti tutmaklada, büyük paralar kazandığının ortaya çıkması ile dikkate alındı.

WJR şimdiye kadar gizli tutulan Amerikan arşivlerini araştırdıklarını ve arşivlerde İspanya'nında Nazilerden 85 ton altın aldığına dair belgeler bulunduğunu belirtti.

Helsinki'de ABD-Rusya zirvesi

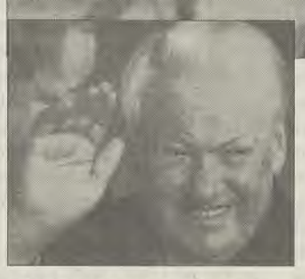

Bir hafta önce diz kapağından ciddi bir ameliyat geçiren ve tekerlekli sandalyeyle zirveye katılmak zorunda kalan ABD başkanı Bill Clinton Finlandiya topraklarına bir konteynerin içinde indi. *(üstte)* Zorlu zireye hazırlıklı geldiği anlaşılan Rusya devlet başkanı Boris Yeltsin *(yanda)*

HABER MERKEZİ- ABD başkanı Bill Clinton ile Rusya devlet başkanı Boris Yeltsin Helsinki'de bir araya geldiler. Son Rus çarının Helsinki'deki konutunda bir araya gelen iki lideri zorlu bir sınav bekliyor. İki gün sürecek zirve sonunda pek çok konunun yanısıra esas olarak NATO'nun doğuya doğru genişlemesini ele almaları bekleniyor. Gözlemciler bu konuda, iki liderin anlaşmaya varmalarının mümkün olmadığını belirtiyorlar. Zirve öncesinde iki taraf da bugüne kadar izledikleri tutumda ısrarlı olduklarını vurguladılar. NATO'nun genişlemesi konusunda Yeltsin'in ikna edilmesinin çok güç olduğunu tahmin eden Clinton, havayı yumuşatarak Rusya'daki reformlar konusunda ilerleme sağlayabileceklerini belirtirken,

Rusya tutumunu daha da sertleştirerek NATO'nun genişlemesi durumunda İran ve Çin'le ilişkilerini geliştirebileceği mesajını verdi. ABD ve Rusya liderlerinin zirve toplantısında her iki tarafın da karşılıklı taviz vermelerinin çok zor olduğunu ve iki liderin bu zirve sonunda elde edebilecekleri en iyi sonucun ABD Rusya ilişkilerinde hızlı ve bir kötüleşmenin önüne geçmek olacağı sanılıyor. Zirveden kısa bir süre önce Kremlin sözcüsü Yastrjembski şöyle konuştu: "NATO'nun genişlemesi konusunda bizim açımızdan sert ve olumsuz bir senaryo ortaya konacak olursa, Rusya dış politika önceliklerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaktır. Çin, Hindistan ve bir ölçüde İran ile ilişkilerimiz giderek gelişmekte ve bu ülkeler bize bir çok seçenek sunmaktadır."

Clinton'ın Ulusal Güvenlik danışmanı Sandy Berger de Helsinki zirvesinde NATO'nun genişlemesi konusunda bir anlaşma sağlanmasını beklemediklerini ifade etti. Clinton ve ABD heyetiyle birlikte Helsinki'ye giden Berger uçakta açıklamalarda bulundu. Bu açıklamada "Rusların fikir değiştireceğini sanmıyorum. Bizim de fikir değiştireceğimizi beklemesinler" dedi. Devamla, "önemli olan anlaşmamamıza rağmen, birlikte çalışabileceğimizi belirlemektir" dedi.

Zirvede Rusya'nın ortaya koyacağı isteklerin şunlar olması bekleniyor:

NATO genişlemekte acele etmemelidir. Acele edilmesi batı için stratejik bir hata olur. Bu Avrupa'nın yeniden ikiye bölünmesi anlamına gelir. Rusya ve NATO arasında bağlayıcı bir anlaşma imzalanmalı. NATO silahlarını yeni üye ülkelere yerleştirmeyeceği garantisi vermelidir. Rusya'yı ilgilendiren her konuda kendilerinin mutabakatının alınması gerektiğini belirtmektedirler.

Clinton, Rusya'yı ikna etmek için kesenin ağzını açmak zorunda kalacaktır.

Balkanlarda komünizmin ilginç çıkışı

Orta Avrupa'nın yaygın ama daha dingin hareketleri, Balkanlar'da yaşananlarla karşılaştırdığında yine de ortak özellikler gösteriyor. Komünizm'in çıkışı için özel bir yolun varlığını çağrıştıracak derecede.

Gözlemciler Sırbistan, Bulgaristan ve Arnavutluk'taki eylemlerin aynı zamana rastlamasını, krizlerin zamandaş olmasının ötesinde Güney Balkanlarda yayılmakta olan bir düşünceye bağlıyorlar. Motivasyon değişikliği belli olmasına rağmen, mücadeleler birbirinden esinlendiler. Sofya'da yetersiz ve çürümüş olan hükümete karşı ard arda gerçekleşen gösteriler, Belgrad'da oylara saygılı olunmasın isteyen muhalefetin günlük ve kararlı eylemlerine esin kaynağı oldu. İki başkentte çok aktif olan öğrenci eylemleri zaten buluşmuşlardı. Aynı şekilde bankerlerin "finans piramitleri) vurgunları yüzünden iflas eden Arnavutlar, Cumhurbaşkanı olan ve genel rüşvetin sorumlusu olarak suçlanan Sali Berişa'nın istifasını sağlamak için Tiran'a yöneldiler (Sofyanın muhalefeti gibi). Üç başkentte gösterileri şiddetle bastırmayı- aslında eylemler daha hız kazandı- denedikten sonra yöneticiler ilk istekleri karşılamaya başladılar: 11 Şubat 1997'de Sırbistan Parlementosu geçen Kasımda şehirlerde muhalefetin kazandığı oyları îade eden bir yasa kabul etti, 4 Şubatta Bulgaristan'da Cumhurbaşkanı Peter Stoianov bütün partillerle Nisan başlarından gerçekleşecek olan bir erken genel seçim için anlaşma yaptı ve 5 Şubat'ta Arnavutluk Merkez Bankası aldatılan tasarruf sahiplerine paralarını ödemeye başladı. Aynı zamanda muhalefetin zaferi krizleri sona erdirmiyor: Alternatif bir siyasetin yokluğu halkları felakete doğru sürüklüyor- Şubat ortasında Güney Arnavutluk'ta olduğu gibi- heran bir patlamaya yol açabilir.

Demokrasi isteği ile aldatmalara duyulan öfkenin patlamalara yol açmasını birbirine karıştırmakla hata ederiz.

Sırbistan'da muhalefet belirsizliğin devamı olmasına rağmen bir toplum savaştan çıkmaya ve toplu bir delilikten kurtulmaya çalışıyorsa bunun Slobodan Miloseviç'in Milliyetçi seferberlikleri ile hiçbir ilgisi yoktur.

Bosna'da son dönemlerdeki çatışmalarda içinde olmak üzere şimdiki hareketin radikalizmi, yaratıcılığı, dinamizmi ve siyasi istekleri toplu bir bilinçlendirmeyle demokrasiye kanalize edilmeye çalışılıyor. Ciddi nedenler olmadığı için üç ay boyunca eylemler gerçekleşmedi.

Tartışmasız bu akım ethnocratique (kavimiyetçi) iktidardan söz etmenin başlangıcını açıklıyor. Şehirlerde savaştan dolayı ekonomik ve toplumsal parçalanma daha belirgin olduğu için isyanlar orada patlak verecek. Toplumsal istekler değişik olmasına rağmen aynı hoşnutsuzluk Bulgaristan'ıda çalkalıyor.

Hiperenflasyonun yol açtığı sonuçlarından dolayı bitkin düşen eylemciler erken seçim ve gerçek reformlar istiyorlar.

Sırbistan muhalefetinin tutumu ile Belgrad'daki görüntüler arasında benzerlik kuran Sofya'daki bir gazete insanların umutsuzluğundan bahsediyor: "96'da Bulgarlar yanlız maddi imkanlardan değil genel olarak koşulların normal bir şekilde değişeceği umudundan yoksundular."

Arnavutlukta aylık %38 ile %100 faiz veren "finans kurumları" (bankerler) halkın üçte birini aldattı ve bir milyar dolar topladı. Protestoların şiddeti dolandırıcılığın boyutları ile düz orantılıdır. Kuşkusuz bu durum eski komünistleri mutlu ediyor ve komünistler iktidardaki Demokratik Parti ile dolandırıcılar arasında bir bağ olduğunu söylemeye çekinmiyorlar.

Olayların siyasi içerikleri de farklıdır. Belgrad'da halk seçmenin oyuna geçici olarak saygı duyuyor. Sofya'lı protestocular sandıktan çıkan çoğunluğa karşı çıkıyorlar ve erken bir seçim hakkını elde ediyorlar. Tiran'daki isyancılar hemen hemen her sorunu gündeme getiriyorlar, buna Parlemento ve Cumhurbaşkanlığı seçimi de dahil.

Çeşitliliğin ötesinde, Orta Avrupa'nın yaygın ama daha dingin hareketleri, Balkanlar'da yaşananlarla karşılaştırdığında yine de ortak özellikler gösteriyor. Komünizm'in çıkışı için özel bir yolun varlığını çağrıştıracak derecede.

Doğu Avrupa'nın bütününde halk demokrasisilerin sonu, parti- devletlerin yıkılışı ve tek merkezden yönetilen ekonomilerin parçalanması görüldü.

Genel bir çöküşle birlikte, GSMH ve tüketim'in düşüşü hiperenflasonun ve ideolojik anlaşmazlıkların ortaya çıkması, kârların düzensizliği ve eşitsizliğin belirginleşmesi ile toplumsal güçlerin ve kimliklerin çatışması üstünlüğü ele geçirdi. İlk dönemlerde, girişimler ekonomik olmaktan çok siyasal dı: amaç kapitalizm'in yeniden inşaası için gereken reformları gerçekleştirmek merkezi ve meşru bir iktidar kurmaktı.

En sağlam girişimlerden yararlanan hükümetler en radikal ama en riskli önlemler aldılar: Polonya'da Dayanışma'nın prestiji, Doğu Almanya'da Mark'ın prestijinden daha üstündü. Macarlar ve Çekler daha dikkatli ama aynı zamanda palavracı olmuşlardı. Slovaklar ve Romenler yeniden yapılanmayı birkaç defa durdurdukları için olumsuz sonuçlar ortaya çıktı.

1992-1993'ten itibaren, ekonomik bir büyüme görüldü. Avrupa'nın yardımları ve Batılı yatırımlar - Doğu Avrupa hariçyönlendirici bir güç hatta ideolojik bir çerçevelenmeye neden oldular. Ve zaten başka bir oluşum mümkün değildi.

Başta gelen ekonomik ve toplumsal kararlar hükümetlerin yüce tercihlerine bağımlıydı. 1992'den itibaren grevlerin ve değişik protestocu eylemlerin baskısından dolayı Polonyo'da uygulanan şok tedaviler birkaç defa durdurulmak zorunda kalındı. Aynı şekilde çok liberal olarak bilinen Vaclav Klaus Çek tarımını Avrupa rekabetine karşı korumaya almakta tereddüt etmedi. Şiddetli bir kemer sıkma politikası ancak MSZP'nin eski komünistleri iktidara gelince uygulandı.

Kısacası, Orta Avrupa ekonomileri gitgide dünya pazarıyla bütünleşiyor ama Batı'da sefalet ve güvensizlik olduğu için şimdiye kadar ihracat yapılamadı. Buna bağlı olarak demokratik rejimlerin dengelendiği görülüyor. Zaten birkaç ülkede kendi içine kapanma eğilimleri ve popülist demagojiler baskın geldiğinden, Avrupa ile bir entegrasyona yönetilmediği takdirde ve alınan sonuçlar sağlam temellere dayanmadığında, popülist demagojiler daha da güçlenebilir. Bosna savaşında direkt yer almayan ülkeler içerisinde bu değişime kıyasla Balkanlar'daki durum çok daha belirsizdir. Komünist sistemin parçalanmasından meydana gelen yeni gruplar iktidarlarını sağlamlaştırmak için iki yöntem benimsediler: Biri kan kaybeden ekonomilerini yeniden inşa etmek ve iç meselelerde yoğunlaşmak, diğeri güçlerini dış amaçlar için seferber etmek ve savaşın başlamasına neden olma pahasına, yerel milliyetçi araçları kullanmak (Büyük Sırbistan, Büyük Hırvatistan, Büyük Arnavutluk, Büyük Bulgaristan,..) Sırp yöneticiler ikinci tercihi seçerek pek çok yenilgiye uğradılar. Bulgarlar ve Arnavutların buna ne imkanları kuşkusuz ne de istekleri oldu. Hatta bunlar devamlı ve hassas olan iç durumlarını dengelemeyi başaramadılar ve - Tiran örneğindeki gibi- sert yöntemlere geri döndüler.

Bu bölgede zorluklar iki önemli olgudan kaynaklanıyor. Ekonominin az gelişmiş olması ve tarihsel süreçlerin kendine has olması. Söz konusu olan ülkeler Avrupa'nın en fakirleridir. Bosna savaşından önce Sırbistan zengin sayılıyordu, kişi başına GSMH (91'de 5400 dolar) Polonya ve Macaristan'la eşdeğer idi. Şimdi GSMH 1000 dolara düştü, başka bir deyişle Bulgaristan'nın ve Makendonya'nın düzeyine indi- Arnavutluk'da GSMH 500 dolardan düşük olduğu söyleniyor. Ayrıca halkın perişan hayatını daha da kötüleştiren ekonomik, toplumsal krizler ve her ülkenin kendine özgü nedenlerinden dolayı bütün bu alan karmaşık durumda. Ama, örneğin Arnavutluk'da 1993'den itibaren belirli makro ekonomik göstergeler hızlı bir kalkınmayı gösteriyor (1995'de %13.4). Bu şaşırtıcı büyüme önemli ölçüde tarım sektörünün iyi konumda olmasından ve sanayideki gerilemenin yavaşlamasından ve Arnavut işçilerin yurtdışına taşınmasıyla perakende satışlarda belirgin artışın görülmesinden, hizmet ve inşaat sektörünün yükselişinden kaynaklanıyor. Ama yinede bu kalkınma daha çok dış faktörlere dayanıyor (yardımlar, İMF'nin desteği, krediler ve sermayenin yurda dönmesi) Oysa ülkenin üretim güçleri yetersizdir. Ne öfkenin büyüklüğünü küçümseyen iktidar ne de birkaç bankeri (finans piramitleri) yasaklayan merkez bankası durumu denetleyebiliyor. Bulgaristan'da hiçbir zaman büyüme gerçekleşmedi; sanayi üretimi durmadan kötüleşti, 1994'te umut taşıyan bir küçük kalkınma hamlesi denetlenemeyen bir devaluasyon engeli karşısında yine başarısızlığa uğradı.

Ekonomik krize hiperenflasyon eklenince, geride kalanı halletti. Ama bu küçük ülke ağır yükler taşıyor; sosyalist kampta özel yerini oluşturan zehirli bir miras taşıyor ve URSS'ye enerji bakımından önemli bir ölçüde bağımlıdır ve ağır borçlar altındadır (90'da 10 milyar dolar) Başka bir handikap da Sofya'nın ortaklarına karşı uygulanan ambargo; petrol ihtiyacını karşılayan Irak, Sırbistan ve daha küçük bir ölçüde Makedonya (Selanik'e abluka uygulayan Yunanistan). Ne bu nedenler ne de reformların yapılmaması ve politik karmaşa ekonomiye yön veremeyen ard arda gelen hükümetlerin yetersizliğini haklı göstermiyor. Ekonomi, iktidarın nerede olduğunu sorduracak kadar kötüdür.

Bir gözlemci şunları yazıyor; gerçek sorun devletin kendi şirketlerinde, devlet bu şirketlere yasaları uygulayamıyor. Özel sözleşmelere ve en küçük finans kurallarına uyulması için dahi zorlayıcı olamıyor.

Tabi ki az gelişmişlik, düzensizlik ve fakirlik sanayi ekonomisinin temelini oluşturuyor. İki tür grubu ayırt etmek gerekiyor; ilki cinayet, hırsızlık ve ticareti (uyuşturucu, silah ve fahişelik) birleştirerek zenginleşiyor. Diğerleri politik ve bürokratik konumlarından faydalanarak iş yapıyor. Bunlar bazen aynı kişiler olabiliyor. Ama etkinlikleri Orta Avrupa'da saptandığı gibi, ulusal ekonomiyle özdeş değildir. Komünizmden çıkan ülkeler sermayelerini özel-toplumsal çıkarlar doğrultusunda ve kimi zaman da vurgunculukla biriktiriyorlar. Kumbaralarını kırarak bir şirket alan küçük yatırımcılar nadirdir. Genellikle bu ilkel maceralı biriktirmeyi yapanlar, onurlu kapitalist olarak değerlendiriliyorlar. Ama grupların değişkenliği sermayenin yatırım yerleriyle ilgilidir; ulusal ekonomide mi yoksa yurtdışında mı? Bulgaristan, Arnavutluk ve sanayi ekonomisi GMSH'nin yarısını oluşturan Sırbistan'da yeni zenginler paralarını yeni yatırımlar için Avusturya, İsviçre, Fransa ve İtalya'ya aktarıyorlar. İflas eşiğinde olan şirketler, %70 ile %80 devlete ait iken (yine bir zıtlık) özel sermaye yurtdışına kaçıyor. Güney Balkanlarda komünizmin çıkış özelliklerinin analizinde, politik-kültürel olgular da ortaya çıkıyor.

Böylece Türk işgali ve Ortadoks gelenekler ile din adamı ve politikacının ilginç birleşimi, politik kültürü tanımlıyor. Ama gelenekçi ulusal toplulukların direnmesi de bu mirasa dahildir.

Paul Garde hatırlatıyor: "İslam düşüncesine uygun olan Osmanlı İmparatorluğu'nun yapısı, insanları dinsel inançlara göre yerleştiriyordu. Şimdi bile bu haklar arasında yaygın olarak bulunan düşünce, toprakların ve insanların belirli bir dine ait olduklarıdır."

Jeopolitik hayallerden ötürü, bu gelenek orjinal bir tarihi besledi; Balkanlarda 5 asır boyunca kendilerinden son derece bilinçli ve birbirlerinden ayrı olan bireyler, toplulukların dinsel kimliklerine göre tanımlanıyorlardı. Bu belirtiler Balkan mentalitesinin yuvasıdır. Bu yuvada 19. yüzyıldan itibaren Avrupa'dan ithal edilen milliyetçilikler gelişti. Ve şunu da ekleyebiliriz, komünist partiler de iktidarı sağlamlaştırmak için aynı zihniyetleri kullandılar. Onlarda iktidar aygıtı hiyerarşiyi, iç dayanışmalarını ve dışlamalarını yapılandırmak için klan sisteminden ve Akdenizli büyük ailelerden yararlandılar (rejim, toplumdaki bağımsız örgütlere karşı mücadele etmekte kendini alı koymadı) Arnavutlutk'taki bu ikili yöntem, aşırı bir şekilde oluştu. Jean Paul Champseix şunları yazıyor; "Klan olgusu ülkenin yönetim tarzıyla görünebiliyordu. Diğer doğu ülkelerindeki gibi Nomenklatura yoktu. Ama 20 klandan ve birbirleriyle kan bağlarından oluşan bir elit yönetiyordu."

Aynı zamanda yöneticiler klanın sivil toplumda siyasi iktidara karşı son engel olduğunun bilincindeidiler. Geleneksel büyük aileleri parçalayarak, iktidar klan ve baba olgusunu bir yöneticiye ve bir ülkeye indirgediği için toplumsal ve duygusal bir boşluk yaratıp, kendi çıkarı için doldurmaya çalıştı. Klan'ın ölümü mutlak iktidarın ve ulusal duyguların doğmasına neden oldu. Komünist rejim kalıntılarından neler kaldı? François Maspero'nun deyimini yeniden alırsak; "vatandaş toplumunun tersine, kuzen toplumudur" başka bir deyişle "uzlaşmacı gizli dayanışmalarıyla bencil, değişik, neleri kurtarabileceğinin peşinde, hayatta kalabilen ve çok eski bir klan yapısı üzerine kurulu bir toplum" Arnavutluk'ta karikatür olan bu özgün biçim, dağılan ve yeniden oluşan toplumsal örgütler ve siyasi iktidar değişik derecelerde ve her bölgede gelişti.

Kuzeyde de elbette aile, kilise ve şebekelerin dayanışmaları, "onlar ile biz" karşıtlıklarını birleştirdi. Başka bir deyişle karşı bir toplum oluşturdu. Ama tersine Balkanlarda alt katmanlardaki bu dayanışma olgusu, en çok laik olan bir demokratik hareket muhalefetinin beşiği haline gelmesine yaradı - Orta Asya'da katolik ve protestan gelenekler, siyaset ile din arasındaki ayrılığın katı olması kabul edildi- Kısacası Vaclav Havel'in güzel deyişiyle; "gerçeklikte yaşayan karşı toplumların vatandaşı sözkonusu" Avrupa'nın güneydoğusunda sadece Sırbistan böyle bir kültür muhalefetine sahiptir. Maalesef milliyetçi birimler üstünlüğü ele geçirdiler ve şiddete başvurarak demokratik perspektifleri batırdılar. Bulgaristan ve Arnavutluk'taki gibi 40 yıl soyutlandıktan sonra, iktidarın yıkılışı benzeyip benzemeyeceğini gelecek bize açıklar. Bükreş'ten iyimser bir işaret geliyor. Romen muhalefeti başarı kazanırsa, neden Bulgar ve Sırp muhalefetleri de bunu izlemesinler. Sosyal ve ekonomik yeniden inşa ve aynı zamanda gerçek demokrasinin doğuşu için bunun zorunlu olduğu görülüyor; özgürlüğün ve medyanın bağımsızlığının garantisi öncelikle merkezde olan iktidarın girişimleri ve politik oluşumların yeniden canlanması için yerel demokrasinin gelişmesi gerekiyor.

Oysa bu iki istek burada anlatılan üç büyük halk eylemlerinde ileri sürülmüştü. Memnuniyet verci olan bölgede hala varolan otoriter ve milliyetçi duyguların yerine, bir çözüm ve değişim düşüncesinin yer almaya başlamış olmasıdır.

Bulgaristan Sosyalist Partisi Genel Merkez Binası

Jean-Yves *Potal*
Paris VII.Üniversite.Av.Ar Enstitüsü
Çeviren: Hüsün Omay

Not: Yukardaki yazının içeriğine itirazımız olmakla birlikte araştırmanın niteliği gereği yayınlamayı uygun bulduk.

İlk Euro Grev veya zincirler unutulmaya gelmiyor!

Hatice YAŞAR

Fransızların medarı iftiharı, Renault otomobil firmasının sözcüsü; "umulmadık" bir anda, 1 Temmuz 1997 tarihinden itibaren Belçika'nın Vilvoorde kentinde 3 bin 100 işçinin çalıştığı tesisleri kapatacağını, Fransa'da da 2 bin 700 işçiyi işten çıkaracaklarını açıkladı. Hemen akabinde Renault tesislerinde çalışan Fransız, Belçikalı ve İspanyol işçiler sendikaları vasıtasıyla tepki gösterme kararı aldılar. Avrupa medyası bu dayanışma kararını, ilk Avrupi-grev olarak duyurdu. Nihayet, 3 ülkenin işçi sınıfı birlikte mücadele kararı almıştı...

6 Mart haber bültenlerinde TV ekranlarına yansıyan grevdeki Parisli işçinin gözlerinde sadece panik ve endişe okunuyordu. Planetimize dolaysız demokrasinin ilk örneğini sunan komüncülerin bu torunu; her yıl bütçe tartışmaları öncesinde, güçlü sendikaları ve ünlü grevleri esnasında Fransa'da hayatı felce uğratan, üstelik eylem sırasında gözleri parlayan grevcilerle sadece konuştuğu dil itibariyle benzeşiyordu. Nedeni sorulduğunda "yarınımla ilgili hiç bir güvencem yok, işsiz kalmaktan korkuyorum" diye cevap vererek, bu büyük dönüşümün sır perdesini araladı. Eylem sırasında gözlere yansıyan parıltının müsebbib'i daha iyi yarınlar umudu iken, bugünkü mat'lık çoktandır şükür etmeye alıştırıldıkları elde varolanın "korunamaması" paniğiydi.

Oysa son yüzyıldır; geri olduğuna inandırıldıkları ülkelerden gelen yağmalardan paylarına düşenin "aristokrat"laştırması sonucu kendi tarihine-gerçekliğine yabancılaşmanın rehaveti içinde kendilerini ne kadar da güvencede hissediyorlardı! Hertürden egemene uyku kaçırtmış olan Paris Komünü'nü bir avuç anarşistin eksantirik bir eylemi, kan revan içinde geçen yüzyıllık bir mücadelenin kazanımlarını ise burjuva "demokrasisinin" hanesine yazmayı bile kabul etmişlerdi. Parmakla sayılacak kadar az sayıda katıldıkları 1 Mayıslarda ise; başka uluslardan milyonlarca sınıfdaşlarının canına kast eden savaş uçağı maketlerini taşımaktan bile imtina etmiyorlardı. Çünkü, kendilerini komünar nene-dedelerinden çok "koruyucu", "işveren" burjuvalarına borçlu hissediyorlardı.

Halbuki; her egemen sınıf gibi burjuvazinin de ne gözü ne de gönlü doyar. Hatta aç gözlülük itibariyle gelmiş geçmiş tüm egemen sınıflara rahmet okutacak konumdadır. Burjuvazinin dini imanı ve milliyeti olmadığı gibi, evrensel ilk üretim tarzının patronudur ve dünyayla bile yetinmeme eğilimindedir. Resmi tarihlerin yazdıklarına inat burjuvazi yaşamının hiçbir sürecinde ezilenler açısından demokrat olmamıştır. Demokrasi konusunda o kadar cimridir ki, anasına-karısına ve kızına dahi 150 yıl boyunca siyasi arena bir yana, oy vermeyi bile yasaklamıştır.

Yüzyıl boyunca, sömürgelerden gelen yağmanın kırıntıları ile yetinmenin yanı sıra, burjuvalarının tüm katliamlarına göz yumarak, ayrımcı masallarına kulak kesilen Avrupa proletaryası, felaketin hep başkalarının kapısını çalacağına inanmak istedi. Bir zamanlar komünistlerin kalesi olan bölgeleri, son 10 yılda yabancı düşmanı Milli Cephe'ye oy deposu haline getirdiler. Proletarya boynunda sürekli asılı zincirleri görmemezlikten gelmeyi yeğledi ama burjuvazi; Paris'in elektirik faturalarını daha ucuz işgücü bulacağı ülkelerde hazırlamakta herhangi bir sakınca görmedi. Kompütür çağında, sosyal hakları, sendikaları ile büyük bir maddi külfet haline gelen bir Fransız sekretere ödenen maaş ile Tayland veya Filipin'de 20 sekreter çalıştırılabilirdi. Hem de Grev denen korkulu rüyayı görmeden. Durum böyle olunca da; komünarların torunlarıyla - mirası hoyratça savursalar bile- uğraşmaktansa, böylesine bir gelenekten yoksun ve 200 yıl boyunca özenle açlığa mahkum bırakılmış ülkelerde işçi gücü devşirmek daha kazançlıydı. Kıblesi en fazla kâr elde etmek olan burjuvazi, tercihini yapmakta -Paris'in elektrik faturalarını bile bu ülkelerden birinde hazırlatmakta- hiç tereddüt etmedi.

19. yüzyılın şanlı proletaryasının torunlarına gelince; ellerinde kala kala nene-dedelerinin yüzyıl boyunca parçalayıp, fırlatmak için mücadele ettikleri zincirler ve bu mücadelenin sonucu elde ettikleri güçlü sendikalar ve grev hakları kalıyordu. Ya sahip olduklarına inandırıldıkları bugünkü "zenginliklerin" burjuvazinin iki dudağı arasından çıkacak, bir söze bağlı olduğunu nihayet kavrayıp nene-dedelerinin mirasına layık proletarya'ya dönüşecekler, ya da Paris metrolarında alıcısı kalmayacağı için Reverbere* bile satamayacaklar.

*Fransızca "sokak feneri" demektir. 90 sonrası Fransa'da -şimdi Almanya'da da bir tane çıkıyor- sayıları görmezlikten gelinemeyecek kadar artan SDF'lerin (sabit adresi olmayan) öfkesi veya bir biçimde istihdam alanı olarak yayınlanan dergilerden biri. Benim allahıma şükür bizim "geri" memlekette henüz birey işini kaybedince tüm kimliğini kaybetmiyor, hiç olmazsa bir devamlı adresi kalıyor. "Demokrat", "ileri", ve liberal ülkelerde birey eğitim ve kaliteyi düzeyi ne olursa olsun işini kaybeder kaybetmez herşeyini yitirip, sokaklara düşmek durumunda kalıyor. Bu dergilerin satışı şimdilik bir tedbir. Her satıcının göğsünün üzerinde satma yetkisi bulunuyor ve sattıkları her derginin yarı fiatı onlara kalıyor. Metrolara sadece SDF adaylarının bindiğini hatırlatmaya bilmem gerek var mı?

'Artık örgütlü!'

Yaşar GÖZCÜ

Bu belgi 8 Mart kadınlar yürüyüşünde, kortejin en önündeki pankartta yer alıyordu. Daha göze çarpar çarpmaz, devrimci-muhalif hareketlerin yürüyüşlerine olan aşinalığımızı şaşırttı. Pankartı devrimci-muhalif hareketlerin bilindik kortejlerinde bir yere yerleştiremeyince, yanımdaki gazeteci arkadaşıma sormak zorunda kaldım.

- Bunlar kim? Bu ne demek?

- Valla, ben de anlayamadım.

- Yoksa, yeni bir dergi veya oluşum mu?

- Bilmiyorum ki, ben de ilk kez görüyorum.

Daha yürüyüş başlamamıştı. Kadın yürüyüş kolları henüz akıyordu başlama yerine. Giderek, kortej uzayıp dolduğunda, belginin anlamı ortaya çıkmaya başladı.

- Doğru. Bunlar artık örgütlü.

Aslında kadınlar, devrimci-muhalif hareketlerin mitinglerine, öteden beri yüksek katılım gösteriyorlardı. Fakat, belirli çevrelerin, özerk çaba ve tutumları bir yana bırakılırsa, çoğunluğu erkekler tarafından taşınıyordu, miting alanlarına. Bu kez öyle olmadı. Kadınlar, daha da yoğunluklu bir katılımı öz örgütlülüklerine ve özerk çabalarına dayanarak sağladılar.

Miting, kadın kurtuluş hareketinin Türkiye'de artık örgütlü siyasal bir zemin oluşturduğunu gösterdi. Kürtler bakımından ise bu yönlü bir gelişmenin devasa potansiyelini ve bazı örgütsel nüvelerini ortaya çıkardı.

Tertip komitesi, herhalde bu amaçla kadın kurtuluş hareketinin kazandığı, iradeyi ve gücü sergilemek için, erkeklerin katılımından yana olmamıştı. Erkeklerin katılımında ısrarlı olan dergi ve yapılara ise, şart koşmuştu; "onlar en arkaya"

Kortejin sıra düzeni, bu anlayış içinde yapılmıştı. Ön saflarda kadın dergileri ve kurumları yer alıyordu. Pazartesi, Eksik-etek, Mor Çatı, Feminist Çevre, Jîyan, Jujin, Roza, Kürt Kadın Dayanışma Vakfı bu kısmı oluşturuyordu. Onları salt kadın katılımcılardan oluşan siyasal partiler ve oluşumlar korteji izliyordu. DBP, HADEP, ÖDP ve JŞN (Jinên Şoreşgerê Netewî)

Arka kortejde ise,kadınların erkeklerle birlikte yürüdüğü dergi çevreleri ve yapılar yer alıyordu. TİYAD, Kaldıraç, Devrimci Parti Güçleri, ODAK, Kızıl Bayrak, Ekim, Partizan, Partizan Sesi, Emek, Emekçi Kadınlar, Atılım ve PSAD.

Kadınlar yürüyüşünde asıl gövdeyi de, niteliği de öndeki kortejler oluşturuyordu. Arka korteje gelindiğinde yürüyüş kadınsal niteliğini kaybediyordu. Buradaki gruplarda hem katılımcı sayısı düşüktü, hem de kadınlar ses olarak da, fiziki olarak da, erkekler arasında adeta kaybolmuştu.

7-8 bin civarındaki kitlenin, yaklaşık 6 bini öndeki kortejlerde yürüyordu. Bunlardan, HADEP 3 bin, ÖDP ise 1500 civarında bir güçle dikkat çekiyorlardı. HADEP içinde de "kadın kimliği" ile konumlanmış bir kitleden sözedilebilirdi. Fakat, büyük çoğunluk, ulusal kimlik ve talepler temelinde konumlanmıştı. HADEP pankartları da bu içerikliydiler. "Barış" ve "siyasal çözümü" talep eden sloganlar yer alıyordu.

ÖDP'li kadınlar ise pankartları, dövizleri, sloganları ve de gösterileri ile kadın kuruluş hareketinin siyasal çerçevesini adeta sistematik bir ifade ile sundular.

Jîyan, Jujin, Roza, Kürt Kadın Dayanışma Vakfı ve Ulusal Devrimci Kadınlar grubu ise, mitingde Kürt kadın kurtuluş hareketinin nüveleri olarak göze çarptılar. Ulusal Devrimci Kadınlar grubu 'Jinên Şoreşgerê Netewî" pankartı altında yürüdü. Bu, mitingin tek Kürtçe pankartı idi. Pankart aynı zamanda polisin tahamülsüzlüğüne de gerekçe oldu. Miting meydanına girilirken, bu pankart ve yine Kürtçe olduğu gerekçesi ile "Jîyan" pankartı, polis tarafından zorla alındı. Kadınlar, polisin bu saldırısını yuhalayarak yanıtladılar.

Kadınların, mitingin niteliğini gölgeleyecek, girişim ya da görüntülere karşı son derece hassas olduğu da gözlendi.

Yürüyüşün başlarında, özellikle Kürt erkekler, eşleri ya da bacılarıyla dialog içinde olma, onlara "göz-kulak olma" amacıyla kortejlere kenardan eşlik etmek istediler. Bu tutum, aslında erkek egemen ideolojideki "sahiplenme" ve "yönlendirme" dürtüsünden kaynaklanıyordu. Kadınlar, bunu hemen sezdiler. Ve sloganlarla tepki gösterdiler. "Erkekler arkaya... Erkekler arkaya...."

Slogana kadın polislerin de hoşnutça gülümsedikleri görüldü. Miting görevlilerinin ısrarlı müdahaleleriyle, bir müddet sonra erkekler arkaya atılabildi. Ancak, arada ilginç tartışmalar da yaşandı. Erkekler itiraz ediyordu.

- Ya orada eşim var, bacım var. Birşey olur.. Başlarına birşey gelir!

Kadın görevlilerin yanıtı çarpıcıydı; "Merak etmeyin, hiçbir şey olmaz. Onlar kadınlar arasında mutlu ve güvenlikteler."

- Polis felan saldırır, bizimki ne yapacağını bilemez!

- Biz ne yapacağımızı biliyoruz. Biz bu durumda sizden daha güçlüyüz, merak etmeyin.

Bazı erkekler ise direnişi ince taktiklerle sürdürmeyi denediler; "Beni burada görmezse alınır. Ben kocasıyım"

- Benim de eşim var. Hiç tereddüt etmeden evde bırakıp geldim. Lütfen arkaya...

Bu arada pekçok HADEP'li erkeğin, bebekleri omuzlarında olarak, yürüyüşü izledikleri görüldü. Bu görüntü, dayanışmaya ve duyarlılığa güzel bir örnek teşkil etti.

Kadınlar bu mitingde, "kendisi için bilince" ulaşmaktan gelen bir inisiyatif gücüne, örgütlü olmaktan gelen bir özgüvene ve düzenleme kapasitesine sahiptiler. Yürüyüş kollarını çarçabuk ve zorlanmadan düzene koydular. Solmuhalif mitinglerin karmaşasından ve rekabetinden eser yoktu. Adeta kendiliğinden, rahat bir akış vardı.

Mitingin içeriğine kadın ruhunun sindiği farkedilebiliyordu. Yürüyüşçülerin seslerinde ve figürlerinde, öfke, kin ve saldırganlık değil, bir çeşit sitem, talep ve hüsnüniyet vardı. Görevliler de koşuşturmalarını panik ve koruyla değil, heyecan ve coşku ile yapıyorlardı. Yumuşaklık ve estetik politik gösteriye de taşınmıştı.

Anlaşılan "kadın kurtuluş hareketinden" politik estantenelere ve etkinliklere, bundan böyle daha sıkça tanık olacağız. Zira, onlar "artık örgütlü."

Kısa... Kısa... Kısa...

Zana tasarısı

Avrupa Parlamentosu'nda sol gruplar tarafından hazırlanan bir tavsiye karar tasarısında Türkiye'de cezaevinde bulunan eski milletvekili Leyla ZANA ve arkadaşlarının serbest bırakılması istendi. Avrupa Parlementosu, geçen yıl, Leyla ZANA'yı Sakharov İnsan Hakları Ödülü'ne layık görmüştü. Avrupa Parlamentosu'nun 'acil konular gündemi' toplantısında tartışılarak oylanacak karar tasarısında, ayrıca Türkiye'de Güneydoğu Anadolu sorununa barışçıl ve demokratik bir çözümün bulunması yolunda çağrıda bulunduğu bildirildi.

Kadın siyasete ilgisiz (mi)

Kadın işçilerin yoğun olarak çalıştığı tekstil sektöründe yapılan bir araştırmada, çalışan kadınların siyasetle ilgilenmediği ve yasal haklarını bilmediği ortaya çıktı. 4 bin kadın işçi üzerinde yapılan ankete katılanların %68'i iş bırakma nedeni olarak "evliliği ve paraya ihtiyacı kalmamasını" gösterdi. "Kadınların çalışmasına nasıl bakıyorsunuz ?" sorusuna kadın işçilerin yine büyük çoğunluğu "ekonomik nedenler gerektiriyorsa çalışmalı" derken, %7'lik bir kesim ise kadınların ne adına olursa olsun çalışmaması gerektiği kanısında. Kadınların %78'i işi ya da kocasını tercih etmesi gerektiğinde kocasını seçeceğini belirtirken, aldıkları ücretin tamamına yakın kısmını ise başta eşi olmak üzere babası ya da ağabeyi gibi aile bireylerine verdiğini söyledi. Ankete katılanların %11'lik bölümüne sorulan, "işyerinde sözlü ya da fiili tacizle karşı karşıya kaldınız mı" sorusuna kadınların çoğ "evet" yanıtını verdi. Böyle bir davranışla yüzyüze kalanların bir bölümü sorunu aileleri yerine sendika ya da işyeri yönetimine yansıtabileceğini belirtirken, %4'lük bir bölüm ise, tacizi kimseye söylemeden işlerini sürdüreceklerini belirttiler.

Deprasyona çare: tokat

İtalya'daki Bari Üniversitesi'nin Psikoloji uzmanlarından Piero DE Giacomo, özellikle kadınlarda görülen ağır depresyonların, ilaç kullanmadan ve ruhsal tedavi görmeden de giderilmesinin mümkün olduğunu duyurdu. Eşe atılan bir tokadın kadını, içinde bulunduğu bunalımdan kurtararak, rahatlatacağını ifade eden uzman, hergün atılan bir tokadın kadının ruhi istikrarını önemli ölçüde gidereceğini belirtti. De Giacomo aynı zamanda kocalara yaptığı çağrıda, bu "tedavi" yöntemini gönüllü olarak desteklemelerini istedi ve kendilerine tokat atılmasını kabul etmeleriyle eşlerine yardımcı olacaklarını bildirdi. Uzman, bu tedavi şeklinin ancak kadınlar için geçerli olduğunu ve depresif erkeklerin aynı yöntemi denememelerini istedi.

Siyaset selamlıkta

Avrupa Konseyi'nin girişimiyle Finlandiya'da düzenlenen bir konferansta, Avrupalı kadınların siyasete katılımının hâlâ çok düşük düzayde olduğu bildirildi. Konferansa Luxemburg'u temsilen katılan Judith Err, "öyle görünüyor ki daha uzunca bir süre kadına otobüste yer vermek, mecliste sandalye vermekten kolay olacak." sözleriyle özetledi. Err konuşmasına Avrupalıların "psikolojik nedenlerle" kadın politikacıları benimseyemediğini kaydetti. Err devamla, kadın erkek eşitsizliğinin giderilmesi için acil olarak Avrupa İnsan Hakları Şartı'na cinslerarası eşitliğin özendirilmesi için ek madde konulması ve ulusal meclisllerde kadın parlamenterler için kota belirlenmesinin gerektiğini vurguladı.

RP'nin kadın kıyımı

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, RP'li devlet bakanına bağlandıktan sonra 50 kadın yönetici görevden alındı. Bununla da yetinmeyen bakanlık, SHÇEK'e bağlı 30 kreşin kapatılması kararı alarak çalışan kadınlara bir darbe daha indirdi.

Kadın - erkek

Kadın ve erkek arasındaki farkın kültürel şartlanmadan çok beyinsel farklılıktan kaynaklandığı kanıtlandı. The Sunday Times'te yayınlanan bir haber, psikolojik testler erkeklerin matematiksel konularda daha becerikli olduğunu gösterirken kadınların sözel konularda daha başarılı olduklarını ve konuşmaya yatkın olduklarını gösteriyor. Söz konusu yazıda Kadınsı beceriler; ince el işi, konuşkanlık, duyarlılık, Kadınsı zayıflıklar; Park etmek gibi özel beceri gerektiren işler, Dedikodu merakı, Yaşlılıkta unutkanlık ve kafa karışıklığı gibi özellikler sıralanıyor. Erkekler konusundaysa: Beceriler; Kesin hedefi olan el işleri, Harita okuma ve sembolizm, Duygusallık, Erkeksi zayıflıklar; Duyarsızlık, Öfke patlamaları, Yaşlılıkta aksilik belirtiliyor.

Şölene vali engeli

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü nedeniyle Diyarbakır Demokrasi Platformu ile HADEP Diyarbakır İl Kadın Komisyonları'nın, Demirok Tesisleri'nde yapmak istedikleri iki ayrı şölene izin verilmedi. Valinin gerekçesiz yasağına tepki gösteren Diyarbakır Demokrasi Platformu Kadın Komisyonu ile HADEP Diyarbakır il örgütü yaptıkları basın açıklamasında sözkonusu yasakla Türkiye'de kadına ve topluma verilen değerin bir örneğinin daha sergilendiğini belirttiler.

Diyarbakır Demokrasi Platformu Kadın Komisyonu yasakla ilgili yaptığı açıklamada, yaşadıkları coğrafyada kadın sorununun; dünyanın bir çok yerinde yaşanan kadın sorunundan çok daha vahim bir boyutta olduğu kaydedilerek, "Bu coğrafyada aile ve toplumun baskısı altında olan kadın, buna ilaveten yıllardır yaşanan savaşın tahribatlarını da en çok yaşamakta ve etkilenmektedir. Çocuğununve eşini kaybeten, çocuklarının aç kalışını seyreden, gözaltında işkencelere maruz kalıp, cinsel tacize uğrayan kadındır" denildi.

Açıklamada, tüm olumsuzluklara rağmen Diyarbakır Demokrasi Platformu Kadın Komisyonu olarak 8 Mart'ta bir dizi etkinlik gerçekleştirmeyi tasarladıkları kaydedilerek, özetle şu görüşlere yer verildi; "Uzun süreden beri hazırlıklarını yürüttüğümüz bu etkinlikler içerisinde iki oturumdan oluşmasını tasarladığımız panelde Türkiye'de tanınan ve kadın sorunu konusunda araştırma ve çalışmaları olan gazeteci, yazar ve araştırmacıları davet etmiştik. Kadın ve Cinsellik, İslamiyette Kadın, Kadın ve Sendika, Medeni Kanun, Evlilik Kurumu ve Kadın, Kadın ve Medya ile Toplumsal Yapı İçerisinde kadın konularını tartışılacağı panelde Av.Mehtap Tarakçı, Araştırmacı-Yazar Hidayet Tuksal, Gazeteci-Yazar Nevval Sevindi, Gazeteci-Yazar Zeynep Oral, Sendikacı Vicdan Baykara ve emekli Öğretmen Nebahat Akkoç yer alacaktı. Bu etkinliklerde barıştan, kardeşlikten söz edecek, kadın sorunlarını dile getirecektir, bunlardan rahatsızlık duyanlar bizim etkinliklerimizi engelleyerek, Türkiye'de kadına ve topluma verilen değerin bir örneğini sergilemiş oldular."

HADEP Diyarbakır İl Başkanı Abdullah Akın ise, konuyla ilgili yaptığı açıklamada yasağı, siyasi bir partinin faaliyetlerinin engellenmesi olarak değerlendirdiklerini söyledi. OHAL bölgesinde partilerine yönelik bu tür eylemlerin sürekli yapıldığına dikkat çeken Akın, uygulamanın Anayasada suç teşkil ettiğini söyledi.

HADEP'liler, gelişmeler karşısında yapamadıkları etkinliklerini Bağlar Merkez İlçe Binasında yaptılar. Kalabalık bir vatandaş topluluğunun katıldığı etkinlikle çeşitli sorunlar dile getirilirken, izleyicilere şiir ve müzik dinletileri de sunuldu.

Demokrasi ve Değişim Partisi (DBP) Diyarbakır il Örgütü de 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü il binasında kutladı. Yaklaşık 100 kişinin katıldığı şölende Koma Aşitî Müzik Grubu tarafından Kürtçe türküler söylendi. Halayların çekilip, şiirlerin de okunduğu DBP şöleninde kalabalığa bir de Leyla Qasım'ın gözaltı olayını konu alan güzel bir skeç izlettirildi.

Tarihten bir not

Evlenme harcı kırk akçe

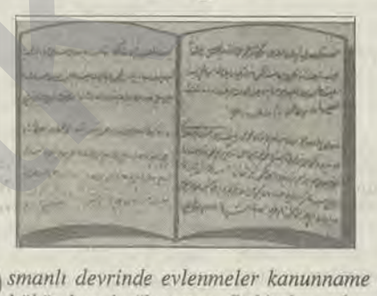

Osmanlı devrinde evlenmeler kanunname ile belli hükümlere bağlanmıştı. Bakireler evlenme harcı olarak altmış, dullar da kırk akçe olmak üzere "urus resmi' yani vergi verirdi.

Anadolu'da sipahilerin kılınç hakkı olarak gelirleri kendilerine bırakılmış yerde yaşayan Hıristiyanlar, kızlarını evlendirirken vergi öderlerdi. Vergi yükümlüsü erkek yani damattı.

Nikahlar dini hususlar yerine getirildikten sonra sicillere geçilirdi. Bunun karşılığın olarak da iki akçe ödenirdi.

Zorla kız kaçırma ve evlenme hallerinde kadın zorla boşattırılır ve "suçlu" bir daha böyle edepsizlik etmeyecek ve ibret teşkil edecek şekilde cezalandırılırdı... Ayrıca nikah kıyanın da sakalı kesilir ve kendisine verilen dini haklar da geri alınırdı.

Lady Montegü "Türk Mektupları' adlı eserinde şöyle diyor. "Türkler diğer Müslüman halk gibi birden fazla kadın almayı doğal buluyor. Ama bu hayat tarzı bazı çevrelerde yine de hoş karşılamıyor. Devlet adamları içinde sadece Defterdarların birkaç odalığı var."

Çağrımızdır

Aşağıdaki yazı elimize fax'la ulaştı. Olduğu gibi yayınlıyoruz

Her geçen gün vahşetini arttırarak halklarımız üzerinde terör estiren sömürgeciler, bu gün de ulusal bayramımız NEWROZ'u kanlı elleriyle sahiplenmeye çalışıyorlar. Binlerce yıllık tarihimiz, yüzbinlerce şehidimizin kanıyla, Demirci Kawa'lardan günümüz Çağdaş Kawa'larına kadar süregelen Ulusal Bayramımız Newroz, her yıl olduğu gibi bu yıl da düşmanın saldırılarından nasibini fazlasıyla alıyor. TC, kahraman halkımızın şanlı bayramına kirli, alçak ve kanlı ellerini uzatmaktadır. Newroz'umuzu utanmadan Ergenekon'a sürükleyerek, "Nevruzlaştıran" düşmanın bu oyunun yine onurlu halkımız boşa çıkaracaktır. Tüm zor koşullara rağmen, sesimizi alanlarda sesimizle birleştirmeye çağırıyoruz.

Kahrolsun faşizm
Kahrolsun sömürgecilik ve her türden gericilik
Bijî Newroz, Bijî Kurdistan

ULUSAL DEVRİMCİ GENÇLİK

ÇOCUKÇA

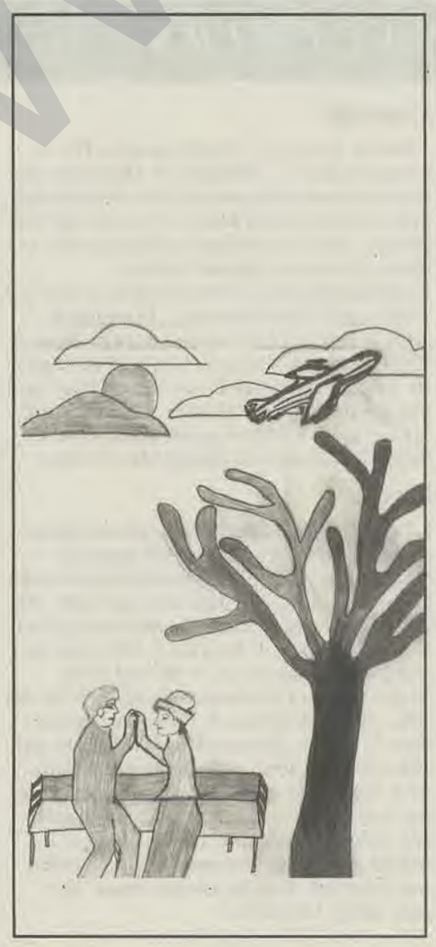

Kadın olmak zor zenaat

Dilek İNCESU

Kadın olmak, erkek egemenliğinin tartışmasız kabul edildiği bir toplumda küçümseme, horlama anlamında kullanılan bir kavramdır.

Aslında kadın olmak zor zenaattır. Kadın olmak; anne, eş, bacı, evlat olmak demektir. Kız çocukları önce iyi bir evlat olmalılardır, sonra iyi bir bacı, sonra iyi bir eş, daha sonra ise çocuklar doğurup iyi bir anne olmalıdırlar. Hep ama hep iyi bir örnek olmalıdır. Namus bekçisi olmalıdır. Evlatlarını iyi yetiştirmelidir. Koca kahrı çekmelidir, koca dayağına ses etmemelidir. Kısaca çağdaş köle olmalıdır. Çağdaş köle olmalıdır diyorum çünkü; kocasına derli toplu, temiz, düzenli bir sofra, ütülü kıyafetler, misafirlerine ve tüm ev halkına güler yüz göstermeli, hiçbir zaman hastalanmamalı, dur durak bilmeden sürekli canı çıkıncaya kadar çalışmalı. Kısaca sadece saçını süpürge etmemeli, aynı zamanda ev halkına kendini paspas da yapmalıdır.

Bu, iyi olmanın ölçütü nedir? Kimse bu iyi olma ölçütünü verememektedir. İsteseler de veremezler. Kişiden kişiye bu iyi kavramı değişecektir. Bana göre iyi biri başkasına göre yetersiz olabilir. Çünkü, iyi kavramı göreceli bir kavramdır. Kadın cinsi için iyi kavramı ana, baba, kardeşlerin, eşin ve çocukların dünyaya bakış açısı, yaşam şekli, kültürü, öğrenim durumu ile belirlenecektir. Bu bağlamda kadın olmak zor meslektir. Kadın kendisini ne kadar zorlarsa zorlasın, kendini ne kadar aşmış olursa olsun, kendisi için değil başkaları için yaşayacaktır. Karşılığında kendisine ne veriliyor? Bırakın takdir edilmeyi, aşağılanmaya devam ediliyor.

Kadınlar 29 Ekim 1923 tarihinden yani TC'nin kuruluş tarihinden itibaren kanuni birçok hak kazanmışlardır. Hak kazanma kavramı aslında çok yanlış kullanılmaktadır. Kadınlar bu hakları kendileri mücadele ederek kazanmış değillerdi. Sadece Cumhuriyetin kurulmasından itibaren bu hak kendilerine bahşedilmiştir. Bu bahşetme kadınların konumunda aslında çok büyük değişikliklere de neden olmamıştır.

Peki kadınların konumunun değişmesi ve haklarını elde edebilmeleri için ne yapmaları gerekir?

Önce bu sorunun cevabını vermek gerekir. Bu cevabı verebilmemiz için ise, önce ülkemizdeki insan hakları ihlallerinin olmaması gerekir. Bu ihalleri ortadan kaldırmak için mücadele vermeliyiz. Bu mücadeleyi de erkek cinsini karşımıza değil, yanımıza alarak, el ele, omuz omuza olarak vermek gerekiyor.

Benim sadece kadın hakları için mücadele etmem anlamsız olur. Çünkü, içi kof temelini oturtmadan bir bina inşa etmek nasıl imkansız ise, insan haklarının olmadığı, insan onur ve kişiliğinin olmadığı bir toplumda kadın hakları diyerek meydanlara dökülmek de bir o kadar anlamsızdır. Ekonomik, kültürel, siyasal, kısaca toplumsal sorunlar çözüme uluşmadıkça kadın sorunları da çözüme ulaşamayacaktır. Çünkü, hiçbir şey salt kendi başına inceleme, irdeleme konusu yapılamaz. Biz toplumumuzu tanımadan, bazı sorunların çözümünü de bulamayız. Kadın cinsinin mücadele yetenek ve ruhunun toplumsal mücadele içinde yer alması ile toplumsal çelişkiler ortadan kalkabilir.

Kadınları, kadın cinsini yaşadığı toplum içinde ele almadan, salt kadın olarak değerlendirip, toplumsal, ekonomik, siyasal konumlarını incelemeden, salt kadın hakları bağlamında ele almak ve mücadeleye davet etmek veya teşvik etmek büyük bir yanılgıdan başka birşey değildir.

Analîzkirina belgên Ksenefon derbara Kurdan(1)

Prof. Qanadê KURDO

Di nivîsînên "Anabasîs "a Ksenefon da derbara Kardoxan ku welatê wan ji başur ve her li derya Wan û navçên çîyayên Hakarîye heta bakura rubara Dîcle di rojava da Kêşaye û bi gelek belgên bi sûd tê de heye.

Li ser wê baweryê ye ku xaka Kurdistana niha her ew xaka ye ku di wexta xwe de Kardoxan tê de jîyane. Li rîya wekçuyîna xwe û axlaq û awaya jîyana Kurd û Kardox, bî sebeba hatina yek mane, peyîvên Kardox, Kurdîk, Kord, Kurd, û peywendîyên etnografî di navbera wan da gelek ji zanayan hatine. Li ser wê bawerîyê ku wîsa Kardoxan, yekek ji netevên xizana zimanên Îranî bûn û her wesa ew neteva Kurd ya niha ku bi yekek liqa rojava ya zimanê Îranî diaxive, nevîyê raste rast Kardoxanin. Ev rastîya jî ji alîyê zanayên Kurd bi aşkere hatîye ronîkirin[2] û yên Fars[3] û Ewropî[4] ve hatîye çespandin.

Hinek ji zanayan li wê bawerîyê dane ku qaşo Kardoxan ji alîyê zmanve netewek Îranî nebun, zimanê wan zimanekî navçeyîye û peywendîyê wê bi zimanên Îranîve nîne. Ev bawerîya ji bo cara yêkem ji alîyê N. Y. Marr hatîye belavkirin. N.Y.Marr di nivîsîna xwe ya "***Disa derbara peyîva Çelebî***" da hewil daye bi çespina ku nîjada Kurd avitîye û bo yeka han ji behsa devrên pêşketina zmanê Kurdî kirîye[5]. Dawîya dawîye N. Y. Marr, U. L. Vîlçevskî[6] û B. V. Mîller[7] ji bo pêşdaçûyîna vê teorîya xirab hevildane û dixastin vê bavarîyê biçespînin ku Kurd datîne li encama tevlihevbuna çend netewên cihêbûn peydabûye. Divê teorîya N.Y. Marr tesîr kiriye li ser G. B. Agopov jî, li gotara " Çend peyîv derbora zimanê Kurdî" [8] ku di sala 1868 de belavkirîye. Nivîskar ev bawerîyên çevt nerast xirab dubare kiriye ku berê derbara nîjada Kurd û zimanê Kurdî pêşketin hebûn û ku ew curên bawerên li mej ji alîyên Kurdnasên me ve ji holê hatîye rakirin. Ew tişta seyîr eve ku G. B. Akopov zanayê zimanê Kurdî nîne. Çawatîya duristbuna rêziman nizane , peyîv û dîroka peşketina wêja Kurdî nizane, lê hewil daye nîşana devrên pêşketina zmanê Kurdî bide. Di encamên vê gotarêde nivîsîye: " Em hemu vê alîkarîyê didin ku bikarin nexşa devrên zmanê kurdî bikeşînîn û bi temamî ew dewranan aşkere bibin; Devre kevn - di yekem car da, ango di zû da zmanê kurdî liqek îranî nebû. Dewra duyem di vê dewrê da zmanê danişti wanên Kurdistan bû bi zmanekî îranî. Dewra Sêyem di vê dewrê da Kurd bû bi grubek cuda û taybetî û zmanê kurdî ji davîya salên 1000 pêş zayini da bû ku di zanist da îspat bû. Dewra nû ew dewre ku li ser bingeha dîyalekta Kurmancî (ango, Kurmancîya jorê-wergêr) zmanê netewa Kurd durist bû, wek zmanê grubek" Di virda pêwist nake li ser baweriya bê belge û bê binge ya G.B Akopov bi axivin. Ji ber ku vî her bawerîyên U.L Vîlçêvskî dubarekirîye û nivîsiye [9] Tenê ji vê dibêjin ku nivîska di parvekirina dewran da dibêje; "D i yekem car da-ango di evî da zmanê Kurdî ji liqek îranî nebu" û di dewra duyem da di pêşketina Kurd û zmanê kurdî da bû bi zmanêki Îrani. Ev encama G.P Akapov gêhiştîye peywendiyek raste rast di gê vê bawerîyê da heye; "Ew Kardoxên Ksenefon navê wan anîyezman ji, gelên xwedan zmanên îranî ninin û her wisa ewan bav û bapîrên wan Kurdên niha nînin" [10] li gor van teoriyane kû zmanê kurdî bi zmanekî pêkhati herwisa bi gor bîr û bawerîya wan zanavanê ku bi bê belge Kurd li Kardox cuda dike û tine li ser ew bawerên çewt ku zmanê Kurdî bi zmanekî eslî najmêrin û nijada kurd datînin bi wê ku ji çend gelan pêkhatîye, ku xwedanê etnografiya cuda û ji yek û du dûrin.

U.L Vîlçêvskî di dûmahina nivisin "Kurd destpêkek li diroka etnografiya gelê Kurd" da (*çapxana akademiya zanistî ya Sovyet, Mosko 1961*) wisa nîşan di de ku kurd di nîjad da qet peywendîyek dîroki û zmanî di gel Kardoxan da nîne. Ji bo runkirina vê bawerîyê ji behsek Ksenefon ve hinek belge anîye derbara gotû bêj kirina Yunanan di gel Kardoxan da, lê raste rast qet belgeyek bi dest ve nîne ku Yunanan bi çi emanî di gel Kardoxan da axivtîye herwisa Ksenefon behsa vê yeka han nake.

Di xwendina Ksenefon da (*wergêraye ji bo Rusî Î.Î Meksîmov Mosko-Lêningrad 1961)* em hûr dibînin li wê şêne ku di kitê bê da behsa çawatiya got û bêj a Yunanan dike di gel dujminan de. Di rûpelên 55, 57, 59 da Ksenefon ku behsa çawatiya got û bêj û peywendi ya dike, yek peyîv derbara wergêr ne gotiye û derbara ewê ku bi çi zmanî got û kirîye. Di gel vê da ji di hinek şûnda berçavan dikeve; "Kîr (*Serokê Leşkerê dujmin-Wergêr*) di gel alikariya werger da..." (r 32) ya xud "Serokên stratejî berbipêşiyan wan hatin, yekek wan bi riya wergêr ve peyîva "Tsafyun 3 anî Zman"... (r 51). Di rûpela 62'ê da hatiye nivisandin; "Wergêrê Yunaniyan got" Ev belgana nîşan didin ku Yunanan xwendanê wergêrê xwe bûn. U.L Vîlçêvkskî bawer bi wê nine ku Yunanan di gel Kardoxanda bi riya wergêrê xwe ve got û bêj kirîye. Wê nivisinê da; "peywendiyên Yunanan di gel Kardoxanda bi gor peyivên ksenefon-banga alikariya li wergêrê xwe yê serekî nekir, ku zmanê farsî dizani" (gotara "Kurd" r 65)

Tine li ser nivisinên Ksenefon derbara peywendiyên yunan û Kardoxan. Ksenefon behsa çend got û bêje dike û ji bo vê yekê nivisiye; "Serokan disan kom bûn û esîr jî kom kirin û derbara çawatiya welatê wan pirsîyara welate wan jê kirin, gelo ew ji bilî li vê riya riyakî din nizanin di rûpelê 101 da dibêje; "li riya got û bêje karibûn laşên kuştiyan werbigirin" Bi vê nimûnê da ji bo me aşkere dibe ku di welatê Kardox da got û bêj hatîye kirin di gel eşiretên Kardoxan da. Lê ji qet yekek li wan nivîsinên Ksenefon da derbara got û bêj di gel Kardoxan da ku me xistiye peş çavan nayê ditin ku Ksenefon yek peyiv nivisiye ku goya Yunanan "daxwaza alikariya wergêrê xwe yê serekî nekiriye wek. U.L Vîlçêvski ev durist kiriye. Her dawîya bi dawîyê vê U.L Vîlçêvskî di rûpelê 65 da nivisiye; Di wexta got û bêj da di gel Kardoxanda yunanan; "Sûd ji exsîra wergirtibûn ku danîştiwanên wê deverê bûn û heta Kardoxan jî sûd li exsiran wergirtibûn" Her bi vi awayî jî G.P Akopov dubare û dike.

Ew dinivise; "Ksenefon dibêje wexta ku çûne welatê wan (*welatê Kardox-wergêr*) Yunanan wergêrê xwe guheri ew wergêrên berê alikarî dabûn di got û bêj da li gel gelên îranî da"[11] dinivisinên Ksenefon da tiştên wisa nîne û em ji pirtûka Ksenefon da gelek geriyan, lê gerena me sûdek nebû û qet me tiştek neditiye, nîşan bide ku Yunanan "wergêrê xwe guheriye", yaxud sûd ji "danîştuwanên deverê wergirtiye". Bi vi cureyî derket ku ev hatiye çekirine. Ji piştre U.L Vîlçêvskî di hevberkirina belgên Ksenefon da tê li ser wê encamê ku dibêje; "Bi vî awayî derket ku kardoxan bi zmanek deverî diaxivt, ne bi zmanekî îranî" Piştî çend rêzan dixwaze bawerîya xwe qayîm bike û ji bo vê yeka han ji Ksenefon dike bi belge û nişan; "Bi şahîtîya wî (Ksenefon- Q. Kurdo) di wê demê da Kardoxan bi zmanekî deverî di axivtin (ango îranî pirr Mixabin ev jî her U.L.Vîlçêvskî xwe çewt girêdaye û tişten wisa di pirtûka Ksenefon da nîne û ji rastîyê ve dûre. Li cihebûn eve di rûpela 100 ya pirtûka Ksenefon da çavên me bi wan belgan dikeve ku şahîtî ji bo vê yeka hane ku Yunanan di welatê Kardoxan da bi riya wergêr ve kar û barên peywendiyan bi rêvebirine. "Ksenefon bi riya wergêrve li gel wan (Kardoxan- Q. Kurdo) Kete got û bêj derbara Yekîtî û wergirtina laşên kuştiyan"

Encama hemû belgên Ksenefon derbara peywendî û got û bêjên yunanan li başûrê welatê Kardoxe û her wisa jî di nay welatê Kardoxda bi eşkere vê ron dike û nîşan dide ku bi riya wergêr ve got û bêj hatine kirin û awaya got û bêj kirina yunanan di gel Kardoxanda qet cudayîyek li gel awaya wan got û bêjan da nebûye ku di başûrê welatê Kardoxan da hatîye kirin.

Renge pirsîyar bê kirinê; Bi kîjan zmanî yunanan di gel Kardoxan axivtîye, eger ewan "dawa alikariya wergêrê xwe yê serekî nekiribe"? Ji bo bersîva vê pirsîyarê tenê vê dikarin bêjin ku Yunanan sûd ji wergêrê Yunanî-Kardoxî yaxud Kardoxî-Yunanî wergirtîye. Diyare di nav Kardoxan da mirovên wisa hebûn ku zmanê Yunanî dizanin. Eger ev bê wergirtin, pêwiste em li ser lekolîna xwe biçin û bibêjin ku kardoxa di wekta xwe da xelkê kî cuda û serbixwe û bi hêz bûn. Berî leşkerên Yunan bê welatê wan peywendî di navbera wan da hebûye. Yunanan ji bo cihbicih kirina kar û barên xwe di gel Kardoxan da xwedanê wergêrên xwe bûn. Ev tenê têbiniye û ji bo çespandinê tu belgeyek dîrokî nîne. Herwisa bi Ksenefon ve ji bo me eşkere bû ku Yunanan ji bo cara yekem bi tesedûfî çavên wan bi kardoxan ketîye û li gel wan şer kirine; Ew ji di wê wektê da bû ku Yunanan biryara xwe dan bi rêyeke din da vebigerin ji bo welatê xwe.

Bi vê curê dikarin bêjin ne Yunanan û ne jî Kardoxan qet pêwistiya

Dewra Kardoxan de ziv û zêrê bazin, nîşanek ji kevîr hatiye çêkirin û serê wê zêr.

wan bi wê nebû ku wergêran wan yên taybetî hebe. Belko bi hemberî vê di hinek cih da Ksenefon nîşandaye ku di van cenganda sûd ji wergêrê Yunanî-Farsî wergirtîye û ev rastîya ji diroka xwe de xistîye pêş çavên me. Wek eşkereye di serdema Haxamen û Sasanîyan da ji dewletên Yunan û Iran bi hêztirîn fermanrewayên cihanê bûn û gelemperî hev peyvendîyên yek û du bûn û hinek car jî dijî yekû du şerkirine. Eşkereye ji bo vê armancê çawa Yunanan, herwisa Eceman ji pêwîstiya wan bi wergêrên Yunanî-Farsî hebûye Ksenefon behsa vê yekê kirîye û di gel van wergêran da bi welatê Kardox da derbazbûn. Di gel ronahîya van belgana da eşkereye ku got û bêja Yunanan di gel Kardoxan da bi "zmanekî deverî nebûye" belko bi zmane Farsî, yaxud bi yekek li zmanên din yên îranî bûye. Bi vê da ji bo me eşkere dibe ku Kardoxa çawa bi gelek belgên etnografî ku me jorê behs kirin, herwisa bi zman, yekek ji gelên Îranî, zmanên Kurdistana kevnin û her wisa bav û bapîrin ev Kurdên nihanin. Pirr Mixabin ew zanayên Kurd bi neviyê kardox datini gelek giringi nedane bi wê nişan bidin ku zmanê kardorxa ji kîjan gruba zmanîye.

Çend peyîv derbara mana peyîva "Kardox"

Hinek ji zanan li wê baweriyêdane ku ev peyîva navê millete kî ye û peyîv di zmanê Ermenî da durist bûye. Hinek zanayên din ji li wê bawerîyê dane, ku ev peyiva di zmanê danîştiwanên herêmê taybetî da durist bûye û navê milletekî vê herêmêye ku vî navî xwe navdikir. Ev her çawa be giring nîne, ew giring ji bo me ev e ku li ser tişta bingeha belgên Ksenefon eşkere bûye ku peyiva "Kardox" maneyek etnografî heye. Ji bo vê yekê U.L Vîlçêvskî raste ku dibêje; peyîva "Kardox" tenê navê wê eşiretê (Kardox-Q.Kurdo) nebû bi aliyê gelên cînar, belko ew nav ji bû ku xwe li xwe wan nebû. Adons li nivisina xwe "Ermenistan di dewra justîn" da nivîsiye; di pêyiva kardox da tîpa dawiyê (x) ji tîpa (k) ve hatiye ku nîşana piraniyêye di zmanê Ermenî da. Li ser bingeha vê bir û baweriyê diroknivisê Fars Reşîd Yasimî, herwisa G. P. Akopov û çend zanayên din dibêjin; Yunanan ev peyiva (Kardox-Wergêr) ji devê Ermenîyan bîhistibûn ku goya yekekî Ermen wergêr bûye li wextê got û bêjên Yunanan di gel Kardoxanda. Ji ber vê, ew zanayên li jorê me navê wan ani zman hatine li ser wê baweriyê, goya Kardoxan bi zmanêkî diaxivtin ku bi zmanê Ermenî ve gelek nêzik bûye, ji ber vê jî zmanê Kardoxan zmanekî Îranî najmêrin.

Hevberkirina wan zanayan gelek çewt û bê belgeye. Vêca ji bo derxistina wan nerastîyan dibêjin; Berî hemû tiştan divê wê ji birnekin ku piştî Yunanan çûne welatê kardoxan vêca dawiya demekê ji bo cara yekem çûne Ermenistanê. Dema yunanan qise di gel Komarx (Serokê gundê Ermenistan) da dikir, jê pirsîn; "Ev kîjan welatê? Vê bersîvê dide; Ermenistane" . Bi vî cûrî ron bûye ku Yunanan wergêre xwe nebûye ji bo zmanê Ermenî û ku ew wergêr jî xwe Ermenî bû be, herwisa pêwistiya wan bi vê nebûye. Wek bi belgên Ksenefonda derdikeve, tenê bi riya wergêrê farsî-yunanî ve got û bêj kirîye ne her di gel Farisan û Kardoxanda belko li gel Ermeniyan da jî. Di vir de derket ew bawerên ku wisa datînin, goya Yunanan di gel wergêre Ermeniyan da derbazbûn bi welatê Kardoxanda bawereke rast nîne. Dikarin bên li ser we bawerîyê ku bêjin peyîva "Kardox" berê Yunanan bîhistîye di got û bêja Ermen da ne di welatê Kardoxanda belko di nav Ermenistanê da. Ev bi rastîyêve nêzike û belge jî heye ji bo vê bawerîya me biçespîne.

Wek eşkereye li ber ronahiya belgên Ksenefon em dizanin, ku Kardoxan gelek zîyan daye Yunanan kû li gel wan şer kirîye. Bi hemû awayan rêyên wan digirt kemîn dixiste berdevê Yunanan ku bi welatê wan da derbazdibûn. Ji bo Yunanan rêsan nebû di nav heft rojan da ku bê îstîrehet di şer da bûn li Kardoxan da, dikaribûn hinek deng û behsên giring yên Kardoxan bizanin, wek; "Kardoxan serbixwe dijîyan di çiya û şikefta da diji hukumetan" û "Heta bindestîti padşayîyekî re nedikirin" (Padşayê Fars). Ewê bi rastîyê ve nêzîke eve, ku Yunanan ev deng û behsan ji Ermenistan wergirtîye bi vî welatî da bi hêsanî derbazbûn, bê tu keminek wisa ku hêjayî gotinê be. Yunanan di vê rewşa baş da ku ji Ermenistan hebûye dikaribûn bi hêsanî û dûr û dirêj deng û behsên kardoxan ji Komarx *(serokê gundê Ermenistan)* werbigirin.

Divê evê jî bîr nekin ku Ksenefon peyîvan "Kardox" bi fonetika Ermenî di nivisînê da kirîye "Kardox".

Reşîd Yasîmî bi riya belgên Strabon ve dibêje; peyîva "kardox" û "Kardok" mana eşiretek koçer û aza bûye. Ev peyiva Strabon tîne ku dibêje; "Farsan kurrên xwe bi curekî perwerde dikirin ku bikaribin hêz sermê germê û baranê bigirin, fêrdikirin şev li çiya di gel heywanan biminin, kurren wan biberhemên daran ve dinav daristanê da bijîn wek bero.

Kardoxan bi ser diziyê û çerdetîyê dijiyan, peyîva "Kardox" mana mirovê aza û şerkere" Dawiya bi dawiyê Reşid Yasîmî dibêje; peyîva "Karuk", "Kardok", "Kurd" mana mirovên aza perwerdebûylî koçerane û li vî awayî jî peyiva "Kurd" bikaranîye wek "aza, Reşid Qehreman, bi hêz"[12] di vê peyivê da dikarin bîne ser wê encamê ku peyiva "Kardak", "Kardox" manayekî civakî û etnografî hebûye û ev peyivana li ser bingeha zmanên îranî durist bûn. Di vir de pêwist bi wê nake, ron bikin ku dûmahika van peyivan (ak û ok) peydabûnê li paşbenda (eke) ku di zmanên îranî da gelek bi kartêkirin. Wek paşbendek ji bo mana nasîn ku têgiredanê nebitenê nav ve, bi heval nav ve jî. Ji bo nimûne dibînin peyîva "Merdeke" ku peyivek Farsî kevne û awayekî ku "merîk" herdû jî mana "mirov" didin. Di zmanê kurdî da ev paşbenda van awayan; (**ek, ok, uk, îk**) [13] werdigire. Ji bo nimûnê (serok, serek) ji peyîva (ser) ve; (çîrok), (navik), (berîk)... hwd.

Peyîva "Kardox" bi vî awayî Ksenefon nivîsiye, diyare peywendîyek raste rast di gel awaya "Kardok" da heye ku wisa her bi vi awayî jî hatîye tomarkirin li nivisînên diroknasên Ermenî di sedsalên navîn da. Lê eger wê bawerîyê bi rast dabinin ku dibêje; "Kardox"ê Ksenefon ji bingeha Kardox pêkhatiye wek navê milletek li gel (**k**) ku nîşana piranîyêye di zmanê Ermenî da. Vêgavê nikarin bêjin ku wisa "Kardox," bi etnografiya û zman beşek nînin ji xêzanê zmanên Îranî, danîştiwanên kevn yên Kurdistan. Eger peyiva "Kardox" ji zmanê Ermenî ve ketîye, ew piştî encam tenê ev e ku dive "Kardok" bi zmanê Ermenî û "Kardox" bi zmanê Farsî yek dikevîn wek navê millete ku xwe bi xwe gotibû.

Bi vî awayî bi riya belgên Ksenefon ve derbara got û bêjen Yunanan di gel Kardoxan da, her wisa li riya hevberkirina mana û duristbûna peyîva "Kardox û Kardok" da dikarin bigîhijin, Wê encamê ku bêjin Kardoxan li xêzanin zmanên Îranîyanin.

Belgên giring yên bawer pêkirî û çespênerî dîrok û zman derbara peywendiyên Kardoxên kevn û Kurdên niha, ew peşketin û encame ku Kurdnas û zmannasên me gihiştinê. Di lekolîna zmanê kurdî û dîyalektên wî da gelek belgên rêzmanî (gramatîkî) û peyîvên zmanê wan dîtine ku bi wê riye ve karîn wê rastiyê bi çespînîn û bi temamî nişan bidin. Van belgana peywendîyên raste rast zmanê Kurdî niha li gel zmanên Îranî yên kevn nişan didin.

Jêder:

1) Kurtîya vê gotarê li jêr navê têditin ji hevber kirina zanyarîyên Ksenefon bi babet Kardoxan ve ji aliyê **Dr. Maruf Xeznedar** ve hatiye wergêrandin ji bo kurdî û li hejmara yek ya Kovara "**Defterên Kurdewarî"** da hatiye belavkirin. Bê guman Dr Xeznedar Karekî mezin û pêwist cih bi cih kiriye. Lê-ji ber giringîya vê gotarê em pêwist dizanin ku Mamosta Q.Kurdo çawa nivisiye her bi wi awayî bikin bi Kurdî.

2) **Emîn Zekî**, dîroka Kurd û Kurdistan, Bexda 1936 (bizmanê Erebî) ker wesa **Elladdîn Sicadi**, diroka wêjeya kurdî, Bexda 1952 (bi zmanê kurdî) r. 23-26

3) **Reşid Yasimî**, diroka nîjad û peywendîya kurd, Taran (bi zmanê farsî) r 100-112, 148-157

4) **B. Nikitîn** "Kurd", Mosko, 1964, r 46-52 (bi zmanê, Rusî); herwisa Y.B.Son, Seferek nîhini di Mezopotamya û Kurdistan da, London 1922, r 396-371 (bi zmanê Îngîlîzî)

5) **N.Y.Marr**, disan derbara peyiva Çelebi, destnivîsên beşa rojhelatnasî gruba arkolojî, bergê 20, Petersbourg 1912, r 89-151

6) **U.L. Vîlçêvskî**, N.Y.Marr û Kurdnasî "zman û bîr" Bergê 8, Lêningrad 1937, r 201-233

7) **B.V. Mîller**, derbara dewrên zmanên îrani "Akademiya Zanistî Sovyet ji bo akademisîyên N.Y.Marr" Mosko 1936, r 977-102

8) Rojnama "**Riya taze**", îlan 1968, hejmara 78

9) Binêre: Q. Kurdo, rixne li bîr û bawerên çewt beranber bi zmanê kurdî, "kurtên deng û behsên zaningeha rojhalatnasî" bergê 12, Mosko 1955, r 31-61

10) **G.B. Akopov,** rixna dîrokî li ser mesela nîjada kurdî, "kurta nama doktorî" yerîvan 1969, r 35-36

11) jêdera berê, r 30-32

12) jêdera berê, Reşid Yasîmî, r 107

13) Q.Kurdo, mana û fermana paşgirê -K- (eke) di zmanê kurdî da, "Vekolîna diroka kulturê milletên rojhelat" ji bo bîranîna akademîsîyen **I.A. ORBÎLÎ.**

Ji tîpên erebî werger :
Mikaîl Canpolat

Di dîroka hemî gelan de cejin û rojên netewî yên girîng hene, lê kêm cejin hene ku wek Newrozê dîrokê û pêwîstîyên rewşa rojana dinav xwe de rapêçe be; Kêm roj hene ku weha hêvî û doza têkoşîna azadî û serxwebûnê di nav xwe de bi cîh kiribe. Ji ber ve yekê ku gelê Kurd her sal vê cejna xwe ya netewî di demên xwe yên xweş û nexweş de, li hemberê Dehaqên rojanê, wek sembola tekoşîna azadî û serxwebûnê, bi hêvîya pêkhanîna nemirên doza Kurdîstan ê tim pîroz kirîye û kirîye qada tekoşînê.

Gelê kurd dîsa Newrozeke din dibin darê zordarî û hovîtîyê de dibuhurîne. Îro dîsa hewrên reş û tarî li ser welatê me digere. Dijmîn bi her rê û hovîtîyan ve êrîşê gel û welatê me dike. Ji alîyê metînkarên hov yên Tirkîyê, bi hezaran gundên Kurdîstan ê hatine vala kirin û kavil kirin.

Newroz Piroz Be!

Cano AMEDÎ

Bi mîlyonan kurd ji cîh û axa xwe hatine koçber kirdin, bi mîlyonan kurd li kolanên bajaran birçî û xîzan, bê cî û war hatine hîştin. Roj bi roj zîndanên xas li Kurdistanê tên ava kirin û van zîndanan bi welatparêzan, bi şervanan û şoreşgeran tijî kirin e. Bajarên Kurdistanê îro seranser bûne zîndan û gelê kurd tev de di warê xwe de, li welatê xwe de bûye dîl! Ji sala 1984 an vir de nêzîkî bîst hezar kes hatîye kuştin. Bi deh hezaran kes seqet maye. Heta niha mîlyonek kes dibin îşkencan de hatîye derbaskirin.

Dijmînê xwînxar, bi Tîmên xwe yên taybetî, li leşker, bi polês, MIT û cerdevanan (parezgerên gund-korucu) dixwaze tekoşîna gelê kurd, ku îro li hemû derên welat, li seranserê çîyan agirê azadî û serxwebûnê pê ketîye, êdi tu hêz nikane wi bi temirîne. Metingehên kwinzer li hemberê gelê kurd her hawê zordarîyê pêktîne, her cûre çekan dixebitîne û şerê qirêjî pêşva dibe. Lê li hemberê wan hovîtî û zordarîyan tekoşîn û berxwedana gelê me jî roj bi roj geştir dibe..

Wekî em hemû dizanin meha Adarê di dîroka gelê me de cîhekî taybetî digire. Bi hezaran şehîdên Kurdîstan di vê mehê de bûne al! Di nav wan buyeran de ya balkêş qatlîyama Halepçe ye. Dîsa li Kurdîstana bakûr bi hezaran şoreşger, welatparêz û gerîlla di vê mehê da şehîd ketine û hêjî şehîd dibin! Dîsa keç û xortên kurd bi canê xwe cejna xwe pîroz dike. Kevokên azadî li seranserê Kurdîstanê difirin. Dersim, Edena û Sêvas li ber basqên wan dilerizin.

Rewşa welatê me tê daye ev e. Ji bo mîrov di derheqê vê rewşa han de agahdar bibe ne hevceye ku hinek kelem çavên me kor bikin. Ev agirê ku îro li welatê me seranser domdike ji bo me hemîyan tahlûkekî mezin e! Ev agirê han destê herkesî dişewitîne û nîrê bindestîyê dixe sutîyê me. Ji bo ku tiştekî wiha çê nebe û em nehêlin tabloyekî evha bi serkebe divê pêwîstî û berpirsîyarên li ser milê me ye baş zanibin û her tim bi cîh bînin. Lewra neyarên me, ji xencî mirinê tu rê nehiştine. Ev jî dide xuya kirin ku hewcedarîyên îroyin yekîti û îtifakên nav hêzên Kurdîstanî ye. Em bawerin ku daxwaz û pêşnîyaza gelê kurd jî ev e. Ji ber vê yekê em dibêjin îro li hemberê rêxistin, Partî û hêzên ramyarî barekî giran dikêşine, ev bar jî damezrandina Enîyeke Netewî û Demokratike. Divê partî û rêxistinên me dew berjewendîyên hûrik berdin û berjewendîyên gelemperî biparêzin. Ev ji bo me hemîyan mifta derê azadîyê ye. Her çiqas zordarîya Dehaqan dijwatir bibe, bi dehan Halepçe li Kurdîstanê pêkbînin, talan û wêran kirînan bêtir bikin, dek û pîlanên teze peyda bikin dîsa jî ew nikarin pêşîya serxwebûna Kurdîstanê bigirin. Ev gelê kurd ku bi sed hezaran şehîd daye û hê jî dide, ji bona şîn kirina dara azadîyê xwîna xwe dirijîne, tû hêz nikare pêşîya doza wî bigire û nayê girtin jî. Ji ber vê ye ku her diçe hêvîya me xurttir dibe.

Metingehên Tirk îro rabûne, dixwazin Newrozê veguherînin 'nevroz'ê. Lê ev polîtîka wan ya rizî û bi xwîn tu car pêşnakeve! Lewra wekî Pablo Neruda jî gotîye "em gel in/ ji nu ve ajdidin di mirinan de..." îro gelê kurd jî jîyana xwe li ser gola xwînê ava dike û neyarên gelê kurd li hemberê pêlên serhildan û berxwedanê roj bi roj paşdikevin. Ji ber vê yekê ye ku dengê raperîna gerîlla çiqas ji nêz tê, tirsa neyaran ewqas zêde dibe. îro di girtîgehan de bi hezaran dîlên azadî bindestin. Lê dengê berxwedana wan tim û tim zêde dibe û li çîyan, li deştan belav dibe. Neyar di hemû qadên jîyanê de çewa dixwaze tekoşîna gel bikşîne bi wî awayî dixwaze dengê dîlên azadî jî qut bike. Lê av berûpaş naheriqe! Ji vê yekê tu hêz nikare li hemberê rastîyan û li ber dengê jîyanê bi sekine!

Cejna gelê me, cejna tekoşîna azadî û serxwebûnê, cejna Newroz li gelê me û hemû gelên bindest pîroz be!

Bijî Newroz!
Newroz Li Hemu Gelen Bindest Piroz Be!

XAÇEPIRS

Çeperast

1-Serokê şoreşa Çîn... Beşekî zanistiya Fen. 2- Rojnamekî Kurdî... Têgîhîştîn. 3- Tîpek dîtewaze û dema te şuxlandin merîva bi xwe dide gredan û jîyanek nexweş peyda dike. 4- Çîneya ku dijî burjuvaye... Zext û nexweşîya propleman ya ruh. 5- Remza Sitrasyum... Bajarekî serheda Kurdistanê(berêvaj). 6- Giranîya hewa ye dipîvê. 7- Gor tiştekî zêdeyî û kemasi... Li ser nan tê patin. 8- Kita ya ku bi Avrupa û Asya ra cîrane. 9- Xoşevîsta bedew, şîrîn yar... Serê hestî ya yê gilor. 10- Dîktator û xwîn rîjê bi nav û dengê Rusî, navê xwe ê peşin "XOV" tê nasin... Bi tirkî lê belê. 11- Jina kurde û li Swed parlamentere, meta wê Nejla Baksî di qetlîama Qamişlo de şehîd ket.

Serejêr

1-Paş Hegel Sazimankare materyalîzma dîyalektîke... Zanyare Marksîzmê yê herî mezin kû dewra emperyalîzme yêkemcar berfireh wî tahlîl kirîye. 2- Fedî... (K) bê dawî dibe tîpek çek... Ne bej. 3- Xalîfeyek... Seroke rizgarîya neteva Gîne ..... Qabral. 4- Ne sivîlî... Heft rojan rojeke û tatila busulmanaye. 5- Bi kurtî Enîya Rizgarîya neteva Kurdîstan(berêvaji)... (B) be serî dibe eyaletek Kurdistan. 6- Kîra... Av (zimane kevn) 7- Kuçik... Paytaxta Îtalya. 8- (HE) be serî dibe mixabin... Şono ya Namik Kemal nivîsîye navê Vatan yahut sîl.....(berêvaji)... Bî tirkî ne reş. 9-Bi kurtî, li tirkîye Ajansek... (L) bê davî dibe çîyayekî Kurdistanê. 10- Dê û bavê wî jî Ruhayê ye û bi xwe hunermendê tîrke, muzîka pop bi kar tîne, dî qilîba xwe ya strana "Her gece" dibêje her direvî.

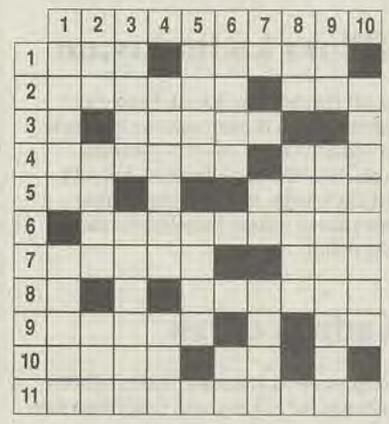

Bersiva hejmara borî

Çeperast

1- Mahmud...Med. 2- Eres.. eserE. 3- Lawke metê. 4- Aso... Ka... îbe.. 5- Dî... eneV.6- Ronahî... 7- ars... Ba. 8- Ton... eresîL... 9- Es... Azadî. 10- Faîk...Kerd. 11- radA... Kêl.

Serejêr

1-Mela Mistefa 2- Aras... Rosa. 3- Hevok... Ran... Îr.. 4- Msk. Do.. Aka. 5- êkinyeZ. 6- demA...rakA. 7- Se... Ehmedê. 8- Metînî... Sîrk. 9- Erebe... Bî.... De. 10- De... Evdalê.

Adar'ın ateşle sınanan günü: Newroz

Nesimi ADAY

Her halkın tarihinde önemli günler vardır. Bu günler, o halkın ve ülkenin insanları için çok özel anlamlarla yüklüdür. Sözkonusu günler genellikle devletin aldığı kararlarla 'milli gün' ilan edilir. Taklar kurulur, resmi geçitler yapılır, ilin yada ilçenin mülki amirinin, günün anlamı ve önemi üzerine yaptığı konuşmadan sonra o gün resmi tatil ilan edilir.

Bu 'resmi bayramlar'ı en çok devlet memurları ve çocuklar sever. Çünkü işin ucunda tatil vardır. Bütün yapılan carcurnaya rağmen kimsenin o günü bütün içtenliğiyle sevdiği söylenemez. Varsa-adları otobüs ve tren koltuklarında yaşıyorsa (hani otobüs ve tren koltuklarına metal bir plakayla iliştirilen; "Bu koltukları harp malüllerine terkediniz" yazıları vardırya.) 'gazi'ler hariç. Çünkü onlar için o gün bir tarihi gündür ve yaşamla sınanmış bedelleri vardır.

Devletler tarafından resmileştirilen bayramların yanı sıra bir de 'gayrı-resmi' bayramlar vardır. Bunlardan biri de Newroz'dur. Gayrı-resmidir; çünkü onu resmileştirecek bir devleti yoktur. O nedenle, Newroz'u çocuklar ve memurların yanı sıra halkın diğer kesimlerine mensup insanlar da sever; hemde gönülden, 'tatil' rüşveti olmaksızın. Bundandır ki, bu bayramı kutlamanın sonunda ölüm de olsa kutlanır. Nitekim Kürtler 'ölerek' de bayramlarını kutladılar.

Newroz'a karşı Nevruz

Son birkaç yıldır devlet (nam-ı diğer TC), Kürtlerin en büyük bayramı olan Newroz'a sahip çıkmaya başladı. Nasıl ki, Kürt türkülerini ve halaylarını 'Türkleştirdiler' şimdi de kalkmış Newroz'u Nevruz'laştırmaya çalışıyorlar. Kürtlerin canlarını feda ederek (örneğin, 92 Newroz'u) kutladığı bayramı, Türk devleti, ancak yetmiş yıl sonra kutluyor. Hem de devlet töreniyle. Kültür Bakanlığı, Newrozla ilgili yaptığı sarı-kırmızı-yeşil renkli afişte, "Nevruz Birliktir" ibaresini kullanmış. Tarihçesi itibariyle Newroz'un, bir başkaldırıyı, isyanı temsil ettiği gözönünde bulundurulursa, "birlik sözcüğünün Newroz'la ne alakası var?" diye sormadan edemiyor insan. Evet, Newroz'un Osmanlı'da ve Türki Cumhuriyetler'de kutlandığını biliyoruz. Fakat bunun Kürtlerin kutladığı Newroz'la hiçbir alakası yok. Çünkü onlarda bir Demirci Kawa ve Dehhak mitosu olduğunu söyleyen bir tarihçi çıkmadı. Ayrıca TC. yetmiş yıldır kutlamadığı ve kutlayanlara karşı da şiddet gösterdiği bir bayramı neden şimdi "milli bayram" ilan etmeye kalkıyor?!

Newroz nedir?

Newroz, Kürtçe ve Farsça da 'yeni gün' anlamına gelir. Kelimenin etimolojisi şöyle; "nû" ya da "new" (yeni) "roj" ya da "roz" (gün veya güneş). Buradaki "new"(yeni) İngilzce, Almanca ve Fransızca'da da aynı anlama geliyor. Bu 'yeni gün' 21 Mart'a tekabül eder. Aynı gün güneş Koç Burcu'na girer. Firdevsi, Newroz'u şöyle anlatır: "Yeni yılın ilk günü olan Ferverdin ayının birinci gününde, insanın vucudu zahmet ve kinden kurtulur. İleri gelenler bu günü kutlamak için şarap ve çalgı getirirler." Bir anlatıma göre de Newroz; tanrının evreni ve insanı yarattığı gündür. Babiller'in yeni yıl festivali olarak adlandırılan Akitu(Zagmuk)'da 21 Mart'ta kutlanır. Babiller bu festivali tanrı Marduk'a adarlar. Ayrıca Sümerler'de 21 Mart'tı yeni yıl olarak kutlarlar. Bektaşiler ise Hz. Ali'nin 21 Mart'ta doğduğuna inanır.

Demirci Kawa'nın kimliği

Kürt araştırmacılar Kawa'nın kimliğiyle ilgili değişik görüşler ileri sürüyor. Bu olgu son üç-dört yıldır tartışma konusu. Çeşitli görüşler ortaya atılıyor. Fakat çoğunluğun paylaştığı görüş -ki bende bu görüşe katılıyorum- Demirci Kawa'nın 'çağdaş bir mitos' olduğudur. Yani Demirci Kawa, Kürt ulusal mücadelesiyle beraber büyüdü, popülerleşti. Çünkü, Newroz Efsanesi'nin ilk kaynakları Kawa'dan pek bahsetmez. Bunun yerine birçok değişik isim çıkar. Ama aynı kaynakların tümü Dehhak'tan sözeder. Firdevsi, Kawa olarak bilinen kahramanın İran Kralı Cemşid (Yima Khşeata) olduğunu yazar. Şöyle diyor; "Padişah o tahtın üzerinde, havanın ortasında parlayan güneş gibi oturdu. Herkes tahtının etrafında toplandı. Dünya, onun tarihindeki parlaklığa hayran oldu. Cemşidi'in üzerine mücheverler saçtılar ve bugüne Newroz adını verdiler." Firdevsi'den yola çıkıp, şöyle bir yorum da yapılabilir; Newroz'un 'yaratıcısı(?!)' Cemşid'dir ama Demirci Kawa efsanesi başka bir olaydır. Bir başka görüş de, Kawa'nın Kral Kuraş (Avesta'da Kava Huçrava olarak geçer) olduğuna dair.

Dehhak(Azhi Dahaka) kimdir?

Kawa'nın kimliği konusunda yaşanan kargaşa kadar böyük olmasa da, Dehhak'ın kimliği konusunda da bir kargaşa var. Çünkü , anlatılan mitosların çeşitli varyantları olduğu gibi, bu varyantların çeşitli kahramanları da var. Dehhak'ın ismi de öyle. Bir kısım tarihçinin, Dehhak'ın, Asur İmparatoru olduğu görüşünde olmasına rağmen, Babil'le de ilişkilendirenler var. Bu görüşe göre Dehhak, yaratılan zalim ve korkunç görüntüsüyle Babil'le özdeş tutulup, onun yerine geçmiştir. İşte tam bura da Kral Kuraş'ın Babil'i zaptetmesi, Newroz açısından önem taşıyor; bu günün tarihi 21 Mart olabilir mi?! Bazı tarihçiler Dehhak'a, Astyages ismi verir. Ünlü Ermeni Tarihçi Horenli Moses, "Ermeni Tarihi" isimli kitabında, Astyages'in Azhi Dahaka olduğunu yazar. Ayrıca, Babil'in Dehhak'la özdeşleşmesi aynı zaman da Nebukadnezar'la özdeşleşmesidir. 'Nebukadnezar, Kutsal Kitap'ta bir ejderhaya bezetilmiştir.' Bu ejderhanın tarifi verilmediği için bilemiyoruz ama bu bölgede (Zagroslar ve Mezopotamya) anlatılan başka efsanelerde de Dehhak'ın omuzlarında çıkan yılan anlatısına benzer anlatılar çok. Babil Kralı Hammurabi'nin Güneş Tanrısı Şamaş'ın huzurunda bulunduğu anı resimleyen bir detayda Şamaş'ın omuzlarında yükselen şualar (ışık hüzmesi) görülür. (S.Bulut-Arkeoloji'den Demirci Kawa'ya Işık/s.222) Ayrıca bir Akad mührü üzerinde bulunan tanrıçanın omuzlarında çıkan yılanlar ve başka bir detayda, omuzlarında bitki sapları ve aslan başları bulunan tanrıça İştar görülür. 'Dehhak, Avesta'da; üç başlı, üç ayaklı, altı gözlü ve bin kollu bir ejderha biçiminde anlatılır'. (Aktaran, Gürdal Aksoy-Kürt Dili ve Söylenceleri) Firdevsi Şehname'de, Dehhak'ın omuzlarında yılanların çıkmasını şeytana bağlarken, Şerefhan Şerefname'de bunun Allah tarafından yapıldığını söyler. Yani Kürtler ve aynı bölgede yaşayan halkların mitolojisinde benzeri örnekleri çoğaltmak mümkün. Şimdi kalkıp bütün bunların Dehhak'la özdeşleştirmemiz doğru olmaz. Bu durumda da Newroz efsanesinin ait olduğu yer bulanıklaşıyor. Ama somut olan birşey var ki bu efsane Kürt ve Kürt atalarına ait.

İnsanlık tarihi doğru ve yanlışlardan çok güzellik ve çirkinliklerin tarihi olarak sürmüş.

Bütün realiteler bundan dolayıdır ki en çok politika sanatı yöntemleriyle değerlendirmişlerdir.

Çünkü politika sanatı aynı zamanda zorun yarattığı çirkinliklere rağmen insan doğasının zorunluluk olarak ihtiyaç duyduğu güzel ile yaşama istediğini sürdürme eğilimidir.

Güzeli terk etmek, umudu da politikayı da terk edip orman kanunun raslantısal hayatı önünde kölece eğilerek insanlığımızı tasfiye etme anlamına gelecektir.

Newroz bir güzelliktir; sevginin, dayanışmanın, hazzın, mutluluğun nesnel yansısıdır.

Newroz geleceğin resmidir

Fevzi BİLGE

Newroz umuttur, sefaletin, zulmün, haksızlığın, sömürünün, esaretin ve tükenmişliğin sona ereceğinin beklentisidir. Newroz politikadır; Kültürel ve tarihsel yaşantıları üzerine çökmüş olan kaderciliği, gericiliği ve hegemonyayı yok etmeyi gerçekleştirecek yolu bulmaktır.

Newroz doğru, iyi, zor, zorunluluk, dürüstlüğün, kahramanlığın, fedekârlığı, sorumluluğun ve namuslu olmanın da gereği olarak vardır.

Kürt gerçekliğinde heder edilen doğa, insan, kültür sanat ve yarınlardaki insanlığın kurtuluşunu sağlamaya yönelik olduğu için doğrudur. Aynı zamanda doğal olmayan acı, sefalet, zulüm, yoksulluk ve cehaleti yok edeceği için iyidir.

Newroz zordan üremiştir; işgal, talan, yıkım, ve sömürüyü üreten zora kan kaybettirerek evrensel barışa katkıda bulunacaktır.

Newroz zurunluluktur; insan gelişiminin insanlık ve insan varlığının maddi yapısına aykırılığının örneklendiği Kürt gerçekliğinde, bu aykırılığa karşı verilmesi gereken zorunlu bir mücadeledir. Geçmişte olduğu gibi geleceğe karşı da yapılması gerekenleri gösterdiği için, Newroz dürüstlüktür. Newroz, çirkinliği, kötünün ve zalimin önüne çıkıp, hiç bir çıkar gözetmeksizin toplumun mutluluğu için savaşmayı öğrettiği için kahramanlıktır.

Newroz fedekârlıktır; sevdiklerini, hasretiyle tutuştuklarını bir yana bırakıp ve de tüm insanca yaşam koşullarını bir çırpıda yok ederek, en dayanılmaz koşullarda yaşamayı, yalnızca insanlık için tercih etmek fedakârlıktır. Bilgi birikimine, bilime, sanata, inançlara karşı sorumluluk kazandırdığı için sorumluluktur.

Ahlâki, iffeti, gelenek-göreneği, aklın, düşüncenin ve duygunun gereği olarak görülüp bu uğurdaki mücadele de ölümü bile göze almayı öğrettiği için, newroz namuslu olmaktır.

Newroz ne kadar bir mitoloji ya da masal veya tarihsel olay ise, bir o kadar da geleceğin öyküsü geleceğin sarkısı, geleceğin resmi,, ya da geleceğin politikasıdır, umududur.

Tarih, bütün geçmişine rağmen, halâ günümüzde bile birçok yanlışları bedeninde barındırmaktadır. Yani birçok yanlış kutsanmıştır belki hep yaşayacaklardır. Bu yanlışlar mantık adına, düşünce adına , akıl adına adeta 'doğru ' olarak bile bile kabul edilmişlerdir. Newroz bu tür kutsanmış yanlışlarla tarih boyunca verilmiş bir savaşın da adeta simgesidir. Çünkü Newroz'un varlığı insanın kendisini redetme pahasına doğruluk adına yarattığı çarpıklığı karşı, güzelliğin, akıl ve mantığın köleliğine boyun eğmeyen güzelliğin dokusuyla oluşmuştur. Newroz köleliği bile haklı çıkaran, feodal düzenleri, kapitalizmi ve ötesi ihanetleri doğru olarak kabullenen akıl ve düşüncenin çok daha üstünde insanı, hayalleri bile zorlayan ölçülerde kavrayan güzelliklerle kavramanın yoludur.

Evrenin bir köşesinde denizde damla misali bir toprak parçasında, bir küçük gücün tarihi adeta tüketerek semiren bir koskocaman canavarla savaşını, elbette akıl ve doğruluk değil, olsa olsa insan güzelliği keşfedebilir ve haklı bulabilir.

Bu yüzdendir ki Newroz gücünü güzellikten alır çünkü o 'güzellik' ile yola çıkmış, kimi zaman dört alev olur yanarken zindanda, kimi zaman keskin tel dikenlerde bir sömürge çocuğu olur. Kimi kez kadınların gözbebeklerinde bir ışık olur, yaşar.

Newroz ülkeleri ve Newroz insanları bugün güzellikler istemekte, tüm önceki newrozlardan daha çok.

Sıcacık gülüşler, haz dolu şarkılar, paylaşılan sevgiler ama dağ başında, ama tarlada, ama dört duvar arasından illaki güzellikler olsun.

'Dil Hakları' kitabı yasaklandı

Avesta Yayayınları arasında çıkan Kanada Toronto Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Emir Hasanpur'un "Kürt Diliyle İlgili Devlet Politikaları ve Dil Hakları" isimli kitabı İstanbul 1 No'lu DGM tarafından toplatıldı. Yazarın aynı ünversiteye doktora tezi olarak sunduğu kitapta Kürt coğrafyasının bütünlüklü bir panoraması çiziliyor ve İran, Irak, Türkiye, Suriye ve eski Sovyetler Birliği'nin 1918'den bu yana Kürt dili ve kültürü hakkında izledikleri politikaları ele alınıyordu. Toplatmaya gerekçe olarak Türkiye'nin Kürt dili üzerindeki "dilkırım" politikalarının sergilendiği "Türkiye'nin Politikası" adlı bölümde "devletin bölünmezliği aleyhinde propaganda" yapıldığı belirtildi.

KÜLTÜR-SANAT SERVİSİ- FSAK üyesi İbrahim Akyürek'in "Yaşamın İçinden" başlıklı fotoğraf sergisi 15-28 Mart tarihlerinde Adana'da sergilenecek. Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği'nin B.Şehir Belediyesi konservatuarı binasında açılacak fotoğraf sergisinde, üretim sürecindeki insanın yaşama çevresi ve toplumsal muhalefet içindeki hak arama mücadelesinden kesitlerle yansıtılıyor.

Şahmaran

Efsanelerin birçok varyantları vardır. Bunların omirlikleri aynı olmasına rağmen, bazen insanı şaşırtacak düzeyde farklı anlatımları olur. Öyle ki, bir efsanenin bazen bir köyden komşu bir köye oranla bile çok farklı anlatıldığı görülür. İşte böyle farklılıklar arzeden bir efsana(fabl)de Şahmaran'dır. Bu mitosu sahiplenmeyen (Doğu) halk yok gibidir. Fakat isminden de anlaşılacağı gibi Şahmaran (Kürtçe-Mar: Yılan, Şah: Şah) bir Kürt efsanesidir.

Kürtçe kitaplarından tanıdığımız yazar Gabar Çiyan, Şahmaran'ı derleyip, Kürtçe yayınlamış. Yazar, efsaneyi hangi yöreden derlediğini yazmamış. Efsanenin sonunda yeralan, "yılanların rengini Cengiz (Cengizhan) ve Turan'dan alıp, insanların kanına girdiler" cümlesi oldukça ilginç. Bu efsanenin birkaç varyantını dinleyip, okumuştum. Ama böyle bir cümleyi hatırlamıyorum.

Şahmaran
Derleyen: Gabar Çiyan
Weşanên Jîndan/İsveç

Lêborîn!
Di hejmara çûyî de, ji ber şaşiyek teknîkî, tenê beşê dawî yê nivîsa Felat DILGEŞ hatibû çapkirin. Em di vê hejmarê de tevê nivîsê çap dikin, ji nivîskar û xwendavanên xwe lêborînê dixwazin.

Felat DILGEŞ

Riya ku diçe dil

Min kitêb di destên xwe de bir û anî; çend rûpel bi ser hev de qelap û danî, min xwe ranegirt dîsa hilanî. Min hilanî û danî, danî dîsa hilanî.

Min ji serî dest pê kir, nebû. Min rûpel bi ser ve de qelaptin, nebû. Min ji navê ve dest pê kir û çend helbest xwendin, kela min neşikest. Hingê min rûpelê herî dawî vekir û ji helbesta herî dawî dest pê kir. Ya sitar, dîsa hewya min nayê. Geh ez diçim vî serî, geh ez têm wî serî!

Vê kitêboka biçûk di destê min de ma, bi destê min ve zeliqî. Ez datînim hiltînim, hiltînim datînim. Bi lez û bez ji vî serî diçim wî serî, ji vî serî têm wî serî. Min û vê kitêboka biçûk me hev bir û anî. Yek ji min, yek ji wê me teqlên hev mêzand. Na bavo! Ez li ku, ew li ku!.

Axir dawiyê min fêm kir ku min tevê helbestên kitêbê xwendine. Lê dîsa kitêb ji destê min nakeve. Bibê nebê min demeke din jî kitêb ji destê xwe dananî, ya rastir destê min jê nebû. Lê êdî helbest pirr wusa ji min re xerîb nayên. Ez dizanim ku bi pêş çavê min ketine. Vê carê ez bi tam, bêtir bi hilma fireh dixwînim. Erê ez dixwînim, lê disa dixwazim bixwînim. Bi xwendinê re bêtir lê vedibim, dîsa dixwazim bixwînim.

Û ez helbasta Rojen Barnas, bi vê kitêboka biçûk a hunermezin bêtir nas dikim. Xweşî û dewlemendiya zimanê dayika xwe yê jêkirî û daxkirî bi vê helbestê bêtir hîs dikim. Bi helbestvanê hêja Rojen Barnas re derdikevim gera welat, li gund û bajaran dibim mêvan, ji derdên dayikên şehîdan re dibim hevapar; halê Seyid Riza, Elişêr, Şêx Seîd , Qadî Mihemed dipirsim, seriyekî didim Cîzîra Botan, ji Mem û Zînê re dibim mêvan, dû re difirim Sîpanê Xelatê, li ber evîna Sîyaben û Xecê ya herheyî ditewim, ji çemên jiyanê Dicle û Firatê şahidiya wan a dîrokî dipirsim û têm li Farqînê rediwestim. Li Farqînê ji Zembilfiroş û Gul Xatûnê re dibim mêvan û têr ji ava Kaniya Mezin vedixwim.

Gelek mixabin ku bi salan e perçê herî mezin ê axa me ya edebî hişk û beyar e. Ji tîbûnê derz, terk û qelş di kezaba axa me de çêdûbe. Ew li benda çandinê û hatina biharên rengîn e. Tîbûn û hişkbûnê daye dilê axa me ya edebî.

Axa me bi hesreta ava me, ava me bi hesrata axa me dişewite.

Û Rojen Barnas yek ji wan kesan e ku dixweze berê avê bi ser axê de bike. Ew yek ji wan kesan e ku xwe daye ber vî bar û karê pîroz.

Nivîsana helbestê ne hêsan e. Hemû kes nikare helbestê binivîse, helbestvanî kedeke mezin, pisporiyek kûr û hîsseke ji dil dixwaze. Çimkî riya helbestê di dil re derbas dibe. Herkes vê riyê nabîne; lê gellek kes xwe li ser vê riyê dihesibînin.

Helbest ji zanînê bêtir hîs û jînê dixwaze. Belkî jî helbest nayê nivîsîn, tê jiyîn.

Rojen Barnas bi Milkê Evînê tenê helbestê najî, ew helbestê dide jiyandin jî. Belkî jî sir û sêra Milkê Evînê ji vê yekê tê. Herweha ev sir û sêr nîşana helbestê ye jî.

Çawa ku salixê evînê wusa bi hêsanî nikare bê dayin, salixdana helbestê jî zor û dijwar e. Lê helbest tê hîskirin û jiyîn.

Rojen Barnas yek ji wan kesan e ku riya helbestê ya rastîn dîtiye û li ser e. Milkê Evînê nîşana vê yekê ye. Di Milkê Evînê de helbest bi pisporî, bi zanîn hatiye hunandin. Kevirên enîşkê, kevirên rikin baş cihê xwe girtine û bi dilovaniya helbestvanî hatine bi cihkirin. Milkê Evînê di nav axa me ya edebî ya beyar de baxçeyîkî evînê çêkiriye.

Di helbesta Çima We Weha Kir de peyv bi vî awayî tê ziman:

Mîna yên we, efendîno!
Zarûkên me jî fêm dikirin
Veşartokê bilîzîn
Û
Li şekir bi şîranî bimijin.
.....
Çima we weha kir efendîno
Çima we wa' kir?
Ma leyistok biriyabûn di dinê
We fikra wan li kuştinê xera kir.

Ma gelo rastiya zarûkên me yên ku bejna wan bi qasî tivingên qirndirêj ranebûne û xwe de nav şer de dîtine, ji kuştin û mirinê re bûne nas, ne ev e çi ye? Zarûkên me yên ku diviyabû niha bi şekir bimijin û veşartokê bileyizin, niha di leyistika kuştinê de ne; hunerê mirin û kuştinê hîn dibin.

Efendiyên çavnebar zarûkên me ji şekirmijînê û em jî jînê dûr kirin. Lê yên mayîn? Ew kî bûn? Bersîva wê jî di çarîna Yên Mayîn de ye:

Pergala me peşkilî em peregende man
Hin rûreş, hin dilkul, hin şermende man
Ji wê babelotê yên nexesirîn
Qewmer û teredîn û gewende man.

Mixabin ku yên baş, yên bi xîret yek bi yek çûn, bar kirin, ji hev ketin, tarûmar bûn û kûçe û kolan ji yên ku salixê wan hat dayin re man.

Gava ku pergal peşkilî çûyin û koçkirin li dû hev hat. Mirina bêbext û bêxwet Yilmaz Guney jî girt. Helbesta Ne Wextê Mirinê Ye ji wî re, li dû wî hatiye nivîsîn:

.....
Niha ne wextê mirinê ye
Destê me li kar sar meke!
Bar neke ewrên di çavên me li taviyê
Keserê li dilê me siwar neke!
Niha ne wextê mirinê ye.
Niha wextê kar
Wextê dîkik
Li ser qapsûnê barkirinê ye.
Û niha çaxê
Bi keftelatê, xewnan
Li dijminan jar,
Mora li ser bextê me'y bi reş
Tarûmar kirinê ye.

Ew e, ku bê bi ser hev de tê û dil bi helbestê radike pêdarê. Ev rabûn rabûna helbestvan e, belkî ji di cihê xwe de serhildan e. Çimkî hemû sitêrk ji ezmanên welatê me dişemitin û bersîva xwe di çarîna 'Dîsa' de dibînin.

Stêrkek şemitî dîsa
Stêrkek şemitî heywax
Mirin çavên te birijin
Mala te bimîne kambax.

Şemîtina sitêrkan li dû hev tê. Çawa ku Yilmaz Guney çû û Mihemed Elî da dû. Bi ya min helbsta bi navê 'Mixabin Mihemed Elî' di kitêba Milkê Evînê de li qonaxa herî jorîn e. Ev helbest şahhelbestek Rojen Barnas e. Helbestvan hostayî, pisporî, hunermendî, hîsdarî û dilovaniya xwe bi zanînek kûr li ser vê helbestê nexş kiriye:

Mixabin Mihemed Elî
Wekî tu zînê xwe li bizinê kî;
Tu bi lez mirî û çûy ji nav me
Bêyî ku tu me hînî zirnê kî.

Li dengê zirna te ye zer;
Kal û xort,
Mêr û jin,
Bajarek dihêwirî seranser
Gava ku
Li dengê şêx çend sofî,
Li dengê axê çend xulam,
Li dengê siyasiyan çend riwal
Bi erêna xwe dikişandin
Xwe nediêşandin
Nedihatin li dengê min, ku:
Mirîşk çav bi lext
Ker çav bi giya,
Se çav bi hestî
Û yar
Çav bi diyariya neketa
di destê min.

Ev çi mezinahî bû bi te re?
Ev çi jirîtî bû, çi şarezayî?
Em nikarin du kesan bînin cem hev
Te bajarek digihand hev bi hêsayî.

Ka bêje Mihemed Elî,
Tu bi helawa çarşiyê û nanê firinê kî!
Malmîrato me ne şerm bû tu mirî?
Bêyî ku tu me jî hînî zirnê kî.

Milkê Evînê destegulek ji baxçê evîna me ye; bi zarê me yê şêrîn û bi zimanê dayika me ye; em in, perçek ji me ye. Bîhna welat, tîna welat, hilm û germiya welat ji Milkê Evînê difûre; çimkî di Milkê Evînê de em hene, salixê êş û evînên me tê dayin.

De îcar helbestvano! Tu "bi helawa çarşiyê û nanê firinê kî!" Tu bi ava Kaniya Mezin û Kaniya Navîn kî, tu bi wê evîna Gul Xatûn û Zembilfiroş kî! Tu me ji Milkên Evînê yên din bêpar nehêlî!

Xwezî bi wan ku milkên wan ên evînê bi gulên geş tijî ne, xwezî bi wan ku ji milkên xwe bi hêvî ne.

Halepçe katliamı

Veysi AYDIN

16 Mart 1988 Halepçe katliamı, halkımızın 20. yüzyılın 2. yarısında uğradığı en trajik katliamlardan birisidir. Tarihimizde, düşman tarafından gerçekleştirilen sayısız katliam vardır. Ne var ki, Halepçe'de düşman uluslararası yasağa rağmen, kimyasal silahlarla gerçekleştirdiği bu katliamla, Kürt halkının jenositle yokedilmesine yeni bir nitelik, yeni bir boyut getirmiştir. Tarihimizde hiç bir katliam, böylesine iğrenç silahlarla yapılmamıştı.

Böylesi bir katliamla düşman artık toplu imha silahlarını, toplu yerleşim birimlerine yöneltmiş, en kısa sürede en büyük imhayı hedeflemiştir.

Böylece Kürt halkı, Halepçe'de en kısa sürede en büyük kurbanını vermiştir.

Dünya tarihinde bile kimyasal gazla bu kadar insanın, bir iki saatlik gibi kısa bir sürede vahşice öldürüldüğü bir katliam yoktur. (Nazilerin, gaz odalarında binlerce Yahudi'yi kimyasal gazlarla katledip, yakmaları dışında)

Bu yüzden Halepçe katliamı, gerek insanlık tarihinde, gerekse ulusal tarihimizde özel bir yer almıştır.

Halepçe katliamının yapıldığı 16 Mart günü, Kürt yurtseverlerinin, devrimcilerinin, halkımızın intikam takviminden çıkarmamaları gereken ulusal yas günü, intikam almaya and günü olmalıdır.

Yetim kalan Kürt çocuklarının çığlıklarını dindirmeden, bu kara leke silinmeden, hiç bir yurtseverin vicdanı rahatlamamalıdır.

Kimyasal silahların kısa tarihçesi ve 1925 Cenevre Antlaşması

Savaş silahları olarak kimyasal gazlar, ilk kez Almanlar tarafından üretildi. Birinci paylaşım savaşında Almanlar, Temmuz 1917'de İngiliz askerlerine karşı, göz ve deriyi tahriş eden, zamanla kansere yol açan kimyasal silahlar kullandılar. Almanların 1918'e kadar kullandıkları kimyasal silahlar sonucu, 1900 dolayında İngiliz askeri öldürüldü, ya da zamanla kanser gibi hastalıklara kapılıp, ölümlerine sebep oldu. 1. Paylaşım savaşında kimyasal gazlara hedef olan İngiliz askerleri, uzun yıllar acı çekip, tedavi görmek zorunda kaldılar.

Bunun üzerine, şimdiki Birleşmiş Milletler'in o zamanki öncülü olan Milliyetler Cemiyeti, İsviçre'nin Cenevre kentinde "savaşlarda kimyasal silah kullanılmasını yasaklamak" üzere bir toplantı düzenledi. Mayıs 1925 yılında 38 ülke temsilcisinin katıldığı toplantıda, savaşlarda kimyasal silah kullanılması Cenevre Antlaşması ile yasaklandı. Ne var ki antlaşma, sözkonusu ülkelerin kimyasal savaş gazları üzerine araştırmalar yapmalarını, kimyasal silahları geliştirmelerini, depolamalarını yasaklamıyordu. Bazı ülkeler antlaşmayı imzalamış olmalarına rağmen, bir takım gerekçeler öne sürerek, antlaşmayı ülkelerinde uygulamaya koymadılar. Örneğin ABD, Sovyetler Birliği gibi devletler, antlaşmayı ancak 70'li yılların ortalarında uygulamaya koydular.

Birçok emperyalist ve sömürgeci devlet, boyunduruk altına almak istedikleri halklara karşı kimyasal silah kullandılar.

Daha 2-3 yıl öncesine kadar, 1. Paylaşım savaşında, Almanların kullandığı kimyasal silahların hedefi olan İngiliz askerleri, 1921 yılında Afganistan'da direnişçilere karşı kimyasal silah kullandılar. İspanyol ve Fransızlar 1921'de Fas'ta, İtalya 1935'te Etiyopya'da, Almanlar 2. Paylaşım Savaşı'nda toplama kamplarında, Japonlar 1946'da Çin'de, ABD 1970'lere kadar Vietnam'da değişik kimyasal silahlar kullandılar. Kısa ve uzun vadede binlerce insanın acı içinde kıvranıp, ölmesine sebep oldular.

Her ne kadar birçok işgalci devlet, bazı halklara karşı kimyasal silah kullandılarsa da, Halepçe boyutunda bir katliama girişmeye cesaret edemediler, gerçekleştirmediler.

Katliam öncesi Güney Kürdistan ve Irak'ın tepki görmeyen kimyasal silahları

Irak BAAS rejimi, aslında 80'li yılların başından beri, halkımıza karşı küçük ve orta çapta kimyasal silah kullanıyordu. Halepçe katliamına dek, özellikle kırsal alanlarda yaşayan yüzlerce sivil Kürt ve pêşmerge, BAAS ordusunun kullandığı kimyasal silahlar sonucu katledilmişti.

Aslında Irak BAAS rejimi, 60'lı yılların başında iktidara geldiğinden beri, Kürt halkına karşı sistemli bir jenosid uygulamaktaydı. Irak rejimi, olağanüstü teknikle donanmış ordusuyla, Kürt halkına karşı yürüttüğü dengesiz savaşa paralel olarak, Halepçe katliamından önce de, Napalm ve biyolojik silahların yanında, köylerin boşaltılıp tahrip edilmesi, Kürtlerin yerlerinden sürgün ve zorla göç ettirilmesi gibi sistematik jenosid planını çoktan uyguluyordu. Zaten Halepçe katliamına kadar 4000'den fazla köy boşaltılıp, yerle bir edilmişti.

1972 yılında uluslararası bir antlaşmayla biyolojik silahların kullanılması da yasaklanmıştır. 1975 yılında uygulamaya konulan bu antlaşmaya Irak'ın da içinde bulunduğu 109 devlet imza atmıştır.

Oysa Irak rejimi, 1980'li yılların ortalarında birçok kırsal alanı, tifo ve koleraya sebebiyet veren silahlarla zehirlemiş, oturulamaz duruma getirmişti. Bazı basın ve CBC gibi TV kuruluşları, Irak'ın Kürtlere karşı Bainjan, Janehan ve Süleymaniye dolaylarında biyolojik silah kullandığını ve bunun sonucunda yüzlerce sivil Kürdün tifo, kolera gibi ölümcül hastalıklara kapıldığını haber vermişti.

O zamanlar da Kürtler ve bazı insani kuruluşlar, konunun araştırılması için, BM'den bir hayetin gönderilmesini talep etmişlerdi. BM, sözkonusu antlaşmada bağlayıcı kontrol şerhinin bulunmadığı gerekçesiyle, olayın üzerine gitmemiş ve biyolojik silah kurbanı Kürtler, kaderlerine terkedilmişlerdir.

Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silah kullanması, eskiye, Halepçe katliamından öncelere dayanır. Irak rejimi, 80'li yıllardan itibaren Erbîl, Dihok, Silemanî, Karadağ gibi şehirlere ve sayısız köye kimyasal silahlarla saldırmış, yüzlerce insan katledilmişti. Birleşmiş Milletler, bir yığın belge sunulmasına rağmen, bu suçlamayla ilgili olarak da, herhangi bir araştırma gereği duymamıştı. Hatta İngiliz askeri gazetesi, Janes Defence Weekly bile, Irak'ın aylık hardal gazı üretiminin 60 tona, Sabın ve Tuban gazları üretiminin de ayda 4 tona ulaştığını yazmıştı.

KDP, KYB gibi Kürt ulusal güçleri ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin dostları, Halepçe katliamından önce de, Irak'ın, Irak-İran savaşı gölgesinde Kürtlere karşı biyolojik ve kimyasal silahlar kullandığını defalarca dile getirmişlerdi. Özgül olarak Federal Almanya şirketlerinin, Irak'ta kimyasal silah fabrikaları inşa ettiklerini, gerekli hammaddeleri Irak'a sattıklarını belirtmiş, BM ve diğer kuruluşlara çağrı yapılarak, önlem alınması üzere sayısız uyarılarda bulunmuşlardı.

Irak'a kimyasal silah teknolojisi satan firmalar ve devletleri, hala ısrarla Irak'a satılan tesislerin, tarımsal alanda zararlı böceklerle savaş malzemesi olduğunda ısrar ediyorlardı. Oysa, Alman prof. Wasserman gibi birçok dünyaca ünlü bilim adamı, sözkonusu tesis ve maddelerin rahatlıkla kimyasal silah üretiminde kullanılabileceğini ortaya koyuyorlardı.

FKÖ dahil, hemen hemen tüm Arap devletleri de, Birleşmiş Milletler'e Irak'ı . desteklediklerini bildiriyor, Irak'ın kimyasal 'silah kullanmadığını zırvalıyorlardı. Hatta Halepçe katliamından sonra, Arap Ligası'nın Birleşmiş Milletler sözcüsü Clovis Maksud, Irak'ın Halepçe'de kimyasal silahlarla katliam yatığı iddiasının, dikkatleri Filistin'deki İsrail politikasından başka yöne çekmeyi amaçladığını söylüyordu. Bir (FKÖ) PFLP (Filistin Kurtuluşu İçin Halk Cephesi) resmi sözcüsü de, Filistin bağımsızlığı uğruna şehit düşmüş Kürt enternasyolalistlerinin anısına saygısızlık ederek, Irak'ın bu soykırım politikasının üstünü, "biz Irak'ın içişlerine karışamayız" gevezeliğiyle örtmeye çalışıyordu. Utanmadan da, Filistinlilere destek sağlanması için İsrail'in "İçişlerine" karışmaya çağrı yapıyordu.

Irak'ın kimyasal silahlarında kimlerin imzaları var?

Irak'ın savaş silahı olarak kimyasal gaz üretiminde, Alman firmalarının belirleyici rolü olmuştur.

Başta Karl Kolb ve Pilot Plant firmaları olmak üzere birçok Alman firması, Irak'a kimyasal silah üretimi için tesisler satmış, bunun için gerekli fabrikaları inşa etmişlerdir. Bu tesisler öncelikle Samarra ve Fallua kentlerinde kurulmuştur.

Irak'ın kimyasal silah üretimine geçişini sağlayan diğer başlıca şirketler de, Water Engineering Trading, Quast, Preussag, Dornler Avlation Service MBB, Hammer, Rhein Bayern Fahrzeugbau, Herbiger vd. idi. Bu şirketlerin bir kısmı lojistik destek sunarken, diğer bir kısmı da ya fabrikaların inşasını ya da üretim tekniğini sağlıyordu.

Alman Haber Alma örgütü BND (Bundesnachrichiendiensi-Almanya'nın CIA'sı) bu firmalarla beraber, doğrudan bu ilişkinin içerisinde idi. Sahte gümrük belgelerinin düzenlenmesinden, sözkonusu tesislerin Samarra ve Fallua'ya varmasına kadar her türlü işlemleri bizzat BND ajanları yürütüyordu.

HOECHST firması da alt kuruluşu Lurgi şirketi aracılığıyla İran'a kimyasal silah üretme teknolojisi ihraç ediyordu.

Daha Irak'ın kimyasal silah üretme hazırlığı ,aşamasında, birçok kuruluşun yanında Gesellschaft für bedrohte Völker (Tehdit altındaki halklar örgütü - GfbV), defalarca Alman hükümetini, bu firmaların, tüm yasal engellere, hatta Irak'a uygulanan silah ambargosuna rağmen, Irak'a kimyasal silah üretimi için gerekli tesis, teknoloji ve hammadde ihraç ettikleri ve yukarıda belirtilen kentlerde fabrikalar kurdukları doğrultusunda uyarmıştı.

Ne var ki, Alman hükümetinin de verdiği cesaretle sözkonusu firmalar, iddiaların yalan olduğu gerekçesiyle, GfbV'yi mahkemeye verip, bu iddiaları tekrarlamayı men ettirmiş, 500.000 Mark ceza tehdidi savurmuştu. Çok geçmeden, birkaç ay sonra Amerikan istihbarı örgütü subayları, Alman Karl Kolb firmasının Irak'a kimyasal silah üretimine uygun yedi tesis sattığını belirtiyordu.

16 Mart 1988- Halepçe'ye kimyasal bombalar atılıyor

Takvimler 16 Mart 1988'i, saatler 18.00 dolayını gösteriyordu. Irak hava kuvvetlerine ait Fransız yapımı MIRAGE savaş uçakları kısa bir uçuştan sonra, Halepçe üstüne, siyanür, futuran, sinir ve hardal gazı içeren kimyasal bomba attılar. İlk bir iki saatte 5000 dolayında masum insan, zehirli gazlarla hunharca katledildi. Bir o kadar da, orta ve uzun vadede acılar dolu ölümcül yaralara maruz bırakıldı.

Bu vahşi kimyasal saldırılar, farklı aralarla Halepçe ve çevresinde 18 Mart 1988'e kadar sürdü.

Katil Irak Askeri Konseyi, bu alçakça cinayetin hemen ardından yaptığı açıklamada, "tüm hainlerin imha edildiğini" söyleyerek, Halepçe katliamını itiraf etip, bu tür saldırıların sürdürüleceği tehdidini savurdu.

Kısa bir süre sonra, Doğu Kürdistan şehri Marîvan'a da kimyasal bombalarla saldırarak, tehdidini eyleme dönüştürdü.

Halepçe sakinleri, zaten daha Mart 1987'de YNK peşmergelerinin şehre girişinin ardından, Irak ordusunun saldırısına uğramıştı. O zamanlar 70.000 nüfusu olan Halepçe, bir hapishaneye çevrilmişti. Irak rejimi ta o zaman Halepçe'yi boşaltıp, sakinlerini zorla Irak güneyine sürmek istemişti. Halk kahramanca direnmiş, Irak ordusu, bunu üzerine emeline ulaşamadan, birliklerini geri çekmek zorunda kalmıştı.

Ne var ki, Saddam önderliğindeki BAAS rejiminin acımasızlığını defalarca yaşamış olan Halepçelilerin hemen hemen yarısı, 1987 sonlarına kadar Halepçe'den göç etmiş, böylelikle katliamının yapıldığı 16 Mart 1988'e kadar şehrin nüfusu da, 40.000 dolayına düşmüştü.

Katliamdan birkaç gün sonra Halepçe'ye gelen gazeteciler, gördükleri vahşet manzarasını şöyle dile getiriyorlardı, "evlerde, caddelerde yere serili kadın, çocuk, erkek cesetlerinde ne kan, ne yara var... ölülerin cesetleri asip renkte. Gözler çukurlarında kaybolmamışlarsa donuk bir şekilde sonsuzluğu dikizliyor.... ağızlardan morumsu salyalar akmış... parmaklar kramplarla sertleşmiş..."

Gazetecilere refakat eden, ellerinde hala Kürt kanıyla dolaşan paşdaran adlı serseri takımı ve (karşı) "devrim" muhafızları adlı güruh, gazetecilerin dikkatini İran'a çekmeye ve gazetecilerin sanki Halepçe İran şehriymiş, Halepçeliler Farsmış gibi Irak'ın İran'a kimyasal silahla saldırdığını yazmalarını istiyordu.

Katliam yankıları

Tüyler ürpertici katliam resimlerinin dünya televizyonlarında gösterilişinin ardından protestolar yükselince, tüm Kürt çağrılarına sessiz kalan BM, yukarıda da değindiğim gibi, nihayet iki uzmanını gönderdi. Ne var ki, Halepçe'ye değil İran'a. Halepçe'ye gidemeyeceklerini de Irak'tan izin alınamayış, gibi sudan bir gerekçeye bağladı. Oysa Halepçe zaten Irak ordu birliklerinin denetiminde değildi.

BM eski genel sekreteri Perez De Cuellar Haziran-Temmuz 1988'de, Irak ve İran'a barış masasına oturmaları çağrısı yaptığında, tek kelimeyle Halepçe katliamını anmadı. Irak'ı uluslararasında lanetli kimyasal silah kullandığından dolayı, protesto etme gereği bile duymadı.

Oysa Irak BAAS rejimi, Halepçe'de kimyasal silahlarla giriştiği katliamla, sadece 1925 Cenevre Antlaşması değil, aynı zamanda 1948 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen, "Soykırımına Karşı Antlaşma"yı da ihlal etmiş oluyordu.

Federal Almanya ise, ancak Halepçe katliamından çok sonraları, yukarıda belirtilen firmalar hakkındaki iddiaların üzerine gitti. Bunu da, Kürtlere yapılan katliamdan dolayı değil, artık Irak'ı kontrol edemeyeceğini bilen ABD gibi dostlarının sıkıştırması üzerine yapmak zorunda kaldı. GfbV'in ağzına hükümlerle kilit vuran mahkemeler, bir yıl önce lehlerinde karar verdikleri firmalar hakkında "ihracı izine bağlı silah ve savaş malzemelerinin ihracını" ve "dış ticareti" düzenleyen yasalara muhalefetten dolayı, dava açtılar. Deliller o kadar açıktı ki, birkaç firmanın yöneticisini tutuklamak zorunda kaldılar.

Belgeler

Oysa çok daha önceleri Irak rejiminin soykırım suçlusu olduğunu tartışmasız belgeleyen dokümanlar ele geçirilmişti ve gerekli kuruluşlara iletilmişti.

Bu belgelerden biri, 1987'de Irak ordusunun Zakho bölgesi subayı Mahmud Hussein'in komutanlarına gönderdiği "acil" ibareli telgraftı. Hussein, bu telgrafın da Kürdistan Demokrasi Partisi'nin "kimyasal silahlarımıza karşı koymak, birimlerimize saldırmak üzere 4000 gaz maskesi satın almıştır", diyordu.

İkinci belge, yine 1987'de Saddam'ın akrabası olan Irak generali Abdel Vahab Ezat'ın bir bölge komutanına gönderdiği mektuptur. General Ezat,mektubunda bölge komutanlarına, depolarında her zaman belirli bir miktar kimyasal ve biyolojik silah bulundurmalarını emrediyordu.

Üçüncü belge, "Kuzey Irak İşleri Bürosu" başkanı ve Güney Kürdistan'da kimyasal saldırının mimarı Ali Hasan Mecid'in bölge komutanlarına gönderdiği, 22 Haziran 1987 tarihini taşıyan emir nitelikli mektuptur. Ali Hasan Macid bu emirde, "düşmanın, sabotör ve hainlerin bulunduğu tüm alanlar, tehlikeli alanlar olarak kabul görmektedir" deyip, bu kapsama giren tüm alanlarda, "insani varlık imha edilecektir. Bu köyler, ölüm bölgeleri olarak kabul edilmektedir. Buralarda, serbestçe ve kurallara bakmaksızın ateş açılabilir" diye devam ediyordu.

İlk iki belge haftalık İngiliz dergisi Observer'de yayımlandı.

Üçüncü belgeyi de, KYB, 10 Ağustos 1987 tarihli basın bildirisiyle beraber yayınladı.

Katliamın sorumluları ve Halepçe katliamından sonraki gelişmeler

Halepçe katliamının, bu insanlık suçunun baş sorumluları, başta ırkçı BAAS rejimiyle, ona doğrudan ya da dolaylı destek sunan emperyalist-sömürgeci devletlerdir. Başta Karl Kolb, Pilot Plant, Water Engineering Trading, Quasl Preussag, MBB gibi Federal Alman tekelleri olmak üzere, diğer emperyalist tekellerin kâr hırsı, bu kadar masun insanın kısa bir sürede katledilmesine sebep olmuştur.

Halepçe katliamının başmimarlarından Irak dışişleri bakanı Tarık Aziz, Haziran 1988 sonlarında Federal Almanya'ya resmi ziyarette bulunup, mükafat istercesine 300 milyon Marklık kredi talebinde bulundu. İstediği krediyi de Irak'ın kimyasal silah fabrikalarını inşa eden ve kimyasal silah üretimi için gerekli teknolojiyi satan firmalara olan Irak borçlarını ödeyeceğini söylüyordu.

Alman Hükümeti Tarık Aziz'i resmi ziyaretle kabul etmekle Halepçe katliamında sorumluluğunu daha da artırmıştır.

Tarık Aziz'in bu ziyareti, Federal Almanya'da protestolara yol açtı. En aktif protesto gösteren kuruluşların başında GfbV geliyordu. 6 Temmuz 1988 tarihli basın açıklamasında GfbV başkanı Tilman Zülch, Tarık Aziz ve Saddam Hüseyin'in soykırımın suçluları olarak tanımlanmaları gerektiğini talep etti.

Yine GfbV, bazı Kürt ve hümaniler kuruluşla beraber, Alman meclisinde grubu bulunan Yeşiller Partisi'nin, Kürtleri temsilen Alman hükümetinden tazminat talep etmesini istiyordu.

Halepçe katliamı ardından yüzbinlerce Kürt, Güney Kürdistan'dan kaçıp İran'a, Türkiye'ye sığınmak, sınırlara dayanmak zorunda kaldı. Yüzbinlerce insanın sarp ve karla kaplı dağlarda, yalınayak, aç susuz nasıl mahsur kaldıklarını çoğumuz televizyonlardan ya da basından izledik. Uzun süre ellerinde silahla TC ordusu sınıra dayanmış onbinlerce insanı dağlarda bekletti. Ancak kendisine yapılan büyük vaatler sonucu TC, insanların sınırdan içeriye girmesine izin verdiyse de, tel örgülerle çevrili toplama kamplarına sıkıştırıp, dünyayla bağlarını koparmaya çalıştı. Kürtleri gerekçe göstererek, dünyaya dilenmek için el açtı. Kısıtlı da olsa, Türkiye dışından Kürt mültecilerine gönderilen yardımları, hayasızca yağmaladı.

İran da Türkiye'den farklı davranmadı. Irak ile sürdürdüğü 8 yıla yakın süren savaşta zayıf düşmüş, ama çok daha perişan durumda olan Kürtlere, dışardan gönderilen yardımları TC gibi yağmaladı.

Bazı hümaniter kurumlar, durumu farkedince, yardımları gözlemci nezdinde göndermek istediler. Gerek Türkiye, gerekse İran, bu isteğe ısrarla karşı koyup, yardımların büyük bir kısmını Kürt mültecilerine ulaştırılmasını engellediler.

Yüzbinlerce Kürdün Güney Kürdistan'dan kaçışıyla, Kürtlerin sosyal yapısı, bir kez daha derin yaralar aldı.

Siyasal alanda cılız da olsa bir takım umut ışıkları yandısya da, bizler bunu geliştiremedik. Sosyal yaralarımıza, zaten varolan siyasal hastalıklara daha derin siyasal yaralar ekledik.

Hiç şüphesiz, Kürt siyasal hareketlerinin Halepçe katliamında, tarihsel görevlerini yerine getirmediklerinden dolayı, sorumluluk payları vardır. Gerekçe ne olursa olsun, tarihsel sürecin özelliği gözardı edilerek, Kürt halkını, düşmanın işte böylesi imha silahları karşısında kalkansız bırakmaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Irak-İran savaşı boyunca güneyli partiler siyasal hataların yanında, askeri hatalar da yapmışlardır.

Bu, Mesud Barzani'nin Medico International adlı insani bir kuruluşla yaptığı röportajda, "pêşmergeye karşı kimyasal silah saldırısını olası görüyorduk, ama böylesi bir saldırıyı mümkün görmüyorduk" derken, aslında biraz da o dönem, İran'ın nasıl oyununa geldiğini saklamaya çalışıyordu. Aynı röportajda, zaman zaman savaş taktiği hatası yapılıp, cephe savaşının ön plana çıktığını söylerken de, aslında İran savaş planının parçası durumuna geldiğini de itiraf ediyordu. Aynı şey KYB için de geçerlidir. Nitekim gerek 1987'de KYB peşmegeleri, Halepçe'ye girmiş, Irak birliklerine karşı cephe savaşı yürütemeyeceğini anlayınca, Halepçe ve halkını kendi halinde bırakmıştı.

Her iki hareket de, İran ile şu veya bu düzeyde ilişkiye girmişti. Oysa İran, her fırsatta, Kürtlerden değil, "Irak müslümanları"ndan bahsetmiş, Irak ile savaşmasına rağmen, Irak'ın toprak bütünlüğünü savunup, Kürtlerin bağımsızlık girişimlerini, savaşa rağmen boğmaya çalışacaklarını belirtmiştir.

7 Ocak 1989 Paris Konferansa

Irak-İran savaşının ateşkesle durmasından, binlerce Kürdün Halepçe'de kimyasal silahla katledilmesinden sonra, nihayet 7 Ocak 1989'da Paris'te "Kimyasal silahlara karşı" 5 gün süren bir konferans düzenlendi.

Irak Kürdistan Cephesi, konferansla ilgili yayınladığı bildiride, Irak'ta kimyasal silah üretimi yapılan yerlerin adını bildirmesine rağmen, sonraki yıllarda Irak silahlarını kontrol tedbirlerine kadarki sürede hiçbir adım atılmadı.

Birçok bilim adamı ve devlet temsilcisinin katıldığı konferansa, kimyasal silahın asıl kurbanı Kürtler ise, tüm girişimlere rağmen, konferansın resmi davetlisi olamadılar.

Böylelikle biz Kürtler, Kürdistan Press'in doğru tespitinde söylediği gibi "katliamımızın resmiyle bir kez daha birinci olduk"

Gerçekten de 1980 başlarında Kürt köylülerinin tarlalarında İran askerlerince kurşuna dizildiği resim ve Halepçe'de torununa sarılmış bir Kürt dedesinin torunuyla birlikte olan cesedinin resmi, birincilik almışlardı.

Bu acı gerçeği yazarken, merhum Dr. M. Nuri Dersimi'nin şu dizelerini birazcık Halepçe'ye uyarlayarak, sonuca koymaktan alıkoyamıyorum kendimi:

İntikam! .... Kimyasal gazlarla katledilen binlerce Kürt yavrusunun feryadını dindirmek için!

Bürüksel'de Türkiye'de insan hakları ve Kürt sorunu üzerine konferans

Ferhat AMEDİ

6 Mart 1997 tarihinde Belçika'nın başkenti Bürüksel'de, Türkiye'de insan hakları ve Kürt sorunu üzerine bir konferans düzenlendi. Konferansa Bürüksel Kürt Enstitüsü ve Europese Radicale Alliantie (Avrupa Radikal İttifakı) tarafından organize edildi. Konferans Avrupa Parlamentosunun Bürüksel'deki binasında gerçekleştirildi. Konferansa 100 civarında Kürt ve Belçikalı (çoğunluğu politikacı ve basın mensubu) katıldı.

Organizatörler tarafından konferansın amacı şöyle açıklandı;

"Türkiye devlet olarak son zamanlarda ismi mafya, eroin ticareti ve kontrgerilla ile ilişkilere karışmıştır. Türkiye Kürdistanı'ndaki savaş, insan hakları ihlalleri, öldürmeler ve politikacı, yazar, gazeteci ve aydınların yakalanmaları devam etmektedir.

Çoğunluğu askerlerden oluşan MGK Türkiye sınırları içinde Kürt sorununu çözme yönünde bir adım atmayı dahi redetmektedir.

Bu durum üzerine, bir konferans organize ediyoruz. Bu konferansta konuyu enine boyuna tartışıp, sorunun çözümü için önerilerde bulunmaktadır."

Konferansın açılış konuşmasını Bürüksel Kürt Enstitüsü'nün başkanı Derwêş M.Ferho yaptı. Ferho konuşmasında, Kürdistan'daki son duruma kısaca değindi. Konferansı Jeak Vandemeulebroucke (Avrupa parlamentosu üyesi) yönetti.

Konuşmacı olarak katılanlar şunlardı;

1- Mehmet Selahattin Esmer (İHD yönetim kurulu üyesi) konuşmasında, Türkiye'deki insan hakları ihlalleri ve bunun Kürt sorunuyla ilgili bağlantısı ve İHD çalışmaları üzerinde durdu. İnsan hakları ihlallerinin anayasadan kaynaklandığını ve 12 Eylül generalleri tarafından hazırlanan anayasanın serbest düşünme ve örgütlenme özgürlüğüne karşı olan, devleti vatandaşlara karşı koruyan bir anayasa olduğunu belirtti. 70 yıllık cumhuriyet döneminin 35 yıldan fazla bir süresi sıkıyönetim altında geçmiştir. Son 5 yılda 3000'den fazla köy yakılmış ve yıkılmıştır. 3 milyon insan iradesi dışında yerinden göç ettirilmiştir. Savaş 20 binden fazla gencin yaşamına mal olmuştur. Aşiretler koruculuk adı altında savaşta taraf olmaya zorlanmışlardır. "Kürt sorunu çözülmeden demokrasi sorunu, demokrasi sorunu çözülmeden de Kürt sorunu çözülemez" Olağanüstü Hal Kanunu, Koruculuk, Özel tim ortadan kaldırlamı, köy boşaltmaları sona erdirilmeli, köylüler köylerine dönmelidir.

"Köklü çözüm herkesin kendini içinde bulabileceği bir anayasadan geçer."

2- Mehdi Zana konuşmasında, Diyarbakır cezaevindeki insanlık dışı vahşeti dile getirdi. Sömürgecilerin cezaevinde uyguladıkları işkence metodlarını, mahkemeye götürülüp getirilmedeki işkenceyi, askeri mahkemelerdeki duruşmalar üzerinde durdu. Mahkemelerin bağımsız olmadıklarını ve verilen cezaların polis tarafından belirlendiğini belirtti. Bu vahşetin iki amacı vardı;

a) insanları insanlıktan çıkarmak, kendilerini inkar etmeye zorlamak,

b) insanları intihar etmeye zorlamak (Tutukluların kendi kişiliklerini korumak için)

3- Şerafettin Kaya konuşmasında, "Kürt halkının Kürt kimliği ile Türk hukuku içindeki yeri nedir ve Kürtlerin Türk vatandaşı olarak hukuk içindeki yeri nedir?" konuları üzerinde durdu. Türkiye'de devletin resmi ideolojisi vardır. Buna göre Türkiye'de yaşayan herkes Türktür. Resmi ideoloji 1924 anayasasıyla kurumlaştırıldı ve 1961 ve 1982 anayasasında da devam ettirildi. Anayasada Kürtleri inkar eden birçok madde vardır. Anayasanın 66. maddesi "Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür" der. Bu diğer halkların hukuken reddidir. 3. madde "Türkiye devleti ülkesiyle, milletiyle bölünmez bir bütündür, dili Türkçedir" der. 1961 anayasasında resmi dil Türkçe'dir deniliyor, fakat 1982 anayasasında bu dil Türkçe'dir diye değiştirildi. Bu da Türkiye'de yaşayan herkesin Türk olduğunu ve dilinin Türkçe olduğunu belirliyor. Kürtleri ve diğer halkları red eden yasalar sadece anayasada mevcut değil, diğer yasalarda da meccuttur. Bu Milli Eğitim, partiler yasası, sendikalar yasası vs. gibi yasalarda da vardır.

4- Frederique Braun (Belçikalı bir bayan gazeteci) ise kısa bir süre önce Kürdistan'a yaptığı gezi ile ilgili izlenimlerini anlattı. Gezisi ile ilgili değişik makaleler yazdığını ve şu anda gezisi ile ilgili bir film hazırladığını anlattı.

5- Nizamettin Toğuç ise konuşmasında, parlamento ve Kürt parlamenterler üzerinde durdu. Parlamentonun Kürtlere tahammülünün olmadığını dile getirdi ve Türkiye uzun bir süre tek parti ile idare edildi. Buna göre bugün de Türkiye tek parti ile idare ediliyor, bu da kemalizm'dir. Hangi parti gelirse gelsin, kemalizm'in çerçevesinin dışına çıkamaz.

Konferans 3.30 saat sürdü. Zaman darlığından sorular bülümüne geçilemeden dağıldı. Bu da hem konuların tam olarak açılmamasına, hem de konferanstan bir sonuç çıkarılmadan dağılmasına neden oldu. Konuşulanların tercüme edilmesi çok zaman aldı. Konferansın organizesi iyi idi. Zaman faktörü gözönüne alınmamıştı. Bu bir eksiklikti. Özellikle Belçikalı politikacıların hazır olması, soru ve tartışma bölümünün önemini daha da arttırıyordu.

Özelleştirmeden önce barış ve demokrasi gerekli

Diyarbakır Enerji Platformu tarafından enerji sektörünün özelleştirilmesiyle ilgili bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamada, Güneydoğu'da bu yöndeki özelleştirme girişiminin bir intihar olacağı belirtilerek, bölgeye öncelikle barış ve demokrasinin gerekli olduğu vurgulandı.

Tes-İş 1 ve 2 No'lu şubeleri ile Enerji Yapı Yol-Sen tarafından oluşturulan Diyarbakır Enerji Platformu'nun geçtiğimiz hafta yaptığı yazılı basın açıklamasında, Türkiye toplumunun tarihinin en bunalımlı dönemlerinden birini yaşadığına dikkat çekilerek, ekonomik, siyasal ve sosyal alanlarda istikrarın sağlanamadığı kaydedildi. Açıklamada, ülkede açlık ve sefaletin toplumun kaderi haline getirildiği aktarılarak, şu görüşlere yer verildi; "Bütün Türkiye nüfusunu rahatlıkla besleyebilecek ekonomik potansiyelleri bulunan Türkiye'nin, nüfusunun yüzde 20'si Kara Afrika için tespit edilen açlık sınırının altında, yüzde 38'i ekonomik hiç bir güvencesi bulunmadan günlük yaşamı zor koşullarda sürdürmesi, örgütlü emek cephesi dahil yüzde 29'u da enflasyona ezdirilen bir ortamda istihdam edilmiştir. Bu toplumsal gerçeklik gösteriyor ki toplam nüfusun yüzde 13'ü ülke kaynaklarından en iyi şekilde yararlanmakta ve sömürü çarklarını döndürmektedirler."

Açıklamada, ülke yönetiminde bulunanların, toplumsal kesimler arasında hakkaniyete uygun dengeleri oluşturma, adil bir paylaşımı sağlama, işsizlik ve enflasyona çözüm getirme, sosyal barışı tahsis etme ve demokrasiyi eksiksiz olarak uygulama gibi konularda siyasal-politik iradeyi bir türlü oluşturamadıkları için vesayet altında bulundukları kaydedilerek, "dolayısıyla toplum bir kaos ortamına sürüklenmiş, toplumsal barış tümden bozulmuştur. Bölgemizde devam eden savaş ülkenin kaynaklarını heba etmektedir. Başta sağlık, eğitim, sosyal güvenlik kurumları, enerji, bayındırlık ve karayolları olmak üzere bütün alanlarda ciddi tıkanmalar yaşanmaktadır" denildi.

Özelleştirme IMF'nin dayatmasıdır

Açıklamada özelleştirmenin IMF'nin bir dayatması olduğu belirtilerek, özetle şu görüşlere yer verildi; "Dünyanın güç merkezleri, emperyalist metropoller, IMF ve finans çevreleri kendi sömürü ve bağımlılık politikalarını bu ortamda bütün yoğunluğuyla devreye alarak, özelleştirme adı altında yeni bir saldırı içine girmişlerdir. Esasen ülkenin içine düştüğü durum fırsat bilinerek, IMF Türkiye'yi denetleyici ve insiyatif kullanma merkezi halinde görerek, raporlar sunmakta ve bu raporların gereklerinin yerine getirilmesini istemektedir. IMF ve emperyalist metropollerin özelleştirme politikaları içinde enerji sektörünün özelleştirilmesine ayrı bir önem verildiği bilinmektedir. Yerli ve yabancı sermaye gruplarına peşkeş çekilmesi için olanca ağırlık konulmaktadır. Oysa ki özelleştirmenin en fazla yaşandığı iller ve ülkelerde bile enerji sektörü stratejik önemi ve halka yararlılık durumundan dolayı kamusal denetime bırakılmıştır."

Açıklamada emek cephesinin tavsiyesini beraberinde getirecek özelleştirme uygulamasına karşı, örgütsel güçlerini sonuna kadar kullanmakta kararlı oldukları da belirtilerek, enerji sektörünün sermaye gruplarına peşkeş çekilmesine izin verilmeyeceği ileri sürüldü.

Açıklama daha sonra şöyle sürdü; "Satışa sunulan toplam13 termik santralin ihale bedeli 1 milyar 660 milyon dolar olarak saptanmıştır. TEDAŞ Dağıtım Müesseselerinin toplam ihale bedeli ise 2 milyar 700 milyon dolar olarak tespit edilmesine karşın, bu rakamlar söz konusu termik santrallerin ve dağıtım müesseselerinin iki yıllık karına eşittir.

Türkiye geneli içinde özgün konumu olan bölgemizde enerji sektörünün herşeye rağmen özelleştirme girişiminin bir intihar olacağını, mevcut olumsuz ortamı daha da boyutlandıracağını ve bir tehdit olgusunu oluşturacağını özellikle belirtmekte yarar var. Bölgeye öncelikle barış ve demokrasi gerekli, bölgenin topraklarında adaletin yeşermesi ve yaşam bulması gereklidir. Bölgedeki enerji birimlerinin özelleştirilmesi ağır sınıfsal ve toplumsal bedelleri beraberinde getirecektir.

Eneri emekçisinin hayatı pahasına enerji sektörünün bölgede özelleştirilmesine müsaade edemeyeceği çok iyi bilinmelidir."

SUSURLUK'TA GEÇEN HAFTA

Susurluk Tablosu Devleti Gösteriyor

Susurluk Araştırma Komisyonu'nda bugüne kadar binlerce yazılı belge ile birlikte bir çok kişinin adı da tutanaklara geçti. Bu isimlere bakıldığında çetenin devletin kendisi olduğu netlikle görülecektir. Çeteyle ilişkili olarak tutanaklara geçen kişilerin içinde emniyette ve MİT'te çalışanların çoğunluk oluşturduğu dikkat çekti. Belgelerde en çok ismi geçen kişi DYP milletvekili ve eski İçişleri Bakanı Mehmet Ağar oldu. İfadelerin pek çoğunda Ağar, çetenin lideri olarak gösterildi. Ağar'ın danışmanlarından eski MİT'çi Korkut Eken de en çok ismine rastlanan kişi oldu. DGM'nin uzun süre aradığı eski Özel Hareket Dairesi Başkan Vekili İbrahim Şahin de eylemleri gerçekleştirenlerin yöneticisi iddiası ile belgelerde yer aldı. Çete'nin askeri kanadında yer aldığı ileri sürülen kişilerden en dikkat çekicileri ise Tugeneral Veli Küçük oldu. İfadelerde Küçüğün haraç toplamak, çek - senet tahsilatına yardım etmek, Kocaeli mafyası lideri Hadi Özcan'la işbirliği yapmakla suçlandı. Komisyon'da adı geçenler arasında Tansu Çiler ve eşi Özer Çiller de vardı. Tutanaklarda adı geçen ilginç isimlerden biri de Susurluk'taki kazada sağ olarak çıkan DYP milletvekili Sedat Edip Bucak'tı. Bucak ifadelerde Topal cinayeti başta olmak üzere çetenin eylemlerinde lojistik destek ve çete mensuplarına koruma sağladığı iddialarıyla yer aldı. İşte çetenin devlet kanadı sivil uzantılarının isimleri ve eylemleri:

Devlet Kanadı

a) Askeri kanat Veli Küçük (Tuğgeneral, halen Giresun Jandarma Bölge Komutanı). Küçük'ün suçları; haraç-çek-senet işi yapan Kocaeli çetesinin lideri Hadi Özcan'la işbirliği yapmak. Küçük hakkında Genel Kurmay'ın adli ve idari soruşturma açtığı ileri sürülüyor. Sinan Yaşar (Jandarma Yüzbaşı), Ege'de çek-senet tahsilatı işine karışmak. Ali Yıldız (Binbaşı), çek-senet tahsilatına aracılık etmek. M. Emin Yurdakul (Yarbay), Yüksekova çetesiyle ilişki kurmak. Uyuşturucu ticaretinden silah kaçakçılığına kadar pek çok şeyle suçlanıyor. Hamdi Poyraz (Albay), silah kaçakcılığı yapmakla suçlanıyor. Kamber Oğuz (Yarbay), çete kurmaya teşebbüs etmekle suçlanıyor. Yüce Yarademir (Astsubay), fidye-haraç ve uyuşturucu ticaretine adı karıştı. Cem Ersever (emekli Binbaşı), JİTEM'in kurucularından. Ankara'da 1993'te ölü bulundu.

Askerin yardımcıları

Kahraman Bilgiç (PKK itirafçısı), JİTEM tarafından kullanıldığı iddia ediliyor. Ali Balkan Metel,(eski Habur Gümrük Müdürü). Cem Ersever'in öldürülmesinden sorumlu tutuluyor. Ahmet Tekin Baykal (yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden). İzmir ve Bandırma'da JİTEM tarafından kullanıldığı söyleniyor. Murat Demir, (PKK'lı itirafçı) bulaşmadığı suç kalmamış. Murat İpek, (PKK'lı itirafçı), pek çok cinayetin faili olduğu söyleniyor. Bayram Aksu (çete üyesi). İbrahim Babat (PKK itirafçısı) onun da ifadelerde ismi geçiyor.

Emniyet mensupları

Mehmet Ağar (eski Emniyet Genel Müdürü, eski İçişleri Bakanı) İfadelerde çete lideri olarak geçiyor. Korkut Eken, (emekli Özel Harpçi yarbay, eski MİT'çi Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı Özel Tim'in kurucusu). Ağar'ın danışmanı ve sağ kolu çetenin ülkücülerle ilişkileri kuran adam olduğu söyleniyor. MİT muhbiri Tarık Ümit'in öldürülmesinden sorumlu tutuluyor. Son icratı Özel Tim'in kayıp silahlarını yurtdışına göndermek. Ancak silahlarla ilgili bilgi vermeyi devlet sırrı olduğu gerekçesiyle reddetti. İbrahim Şahin (eski Özel Tim Başkan Vekili), pek çok şeyle suçlanıyor. Gazetelerde Abdullah Çatlı ile birlikte resimleri yayınlandı. DGM'nde hakkında gıyabi tutuklama kararı çıkarıldı. Uzun aramalardan sonra İstanbul Emniyet Müdürü Ramazan Er'le birlikte DGM'ye gelerek teslim oldu ve cezaevine konuldu. Hüseyin Kocadağ (eski İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı, Eski Özel Tim'ci) Susurluk kazasında yaşamını yitirdi. Çetenin önemli adamlarından olduğu söyleniyor. Ayhan Çarkın (Özel Tim mensubu, Bucak'ın koruması) faili meçhul bir çok cinayete karıştığı iddia ediliyor. Metris Cezaevi'nde tutuklu. Ayhan Akça (Özel Tim'ci İbrahim Şahin'in koruması), Topal cinayeti ve kara para aklama olaylarına karıştığı ileri sürülüyor. Aynı zamanda Bucak'ın da koruması. O da Metris'in konuklarından. Ercan Ersoy (Özel Tim'ci Bucak'ın korumalarından), Topal cinayetinde adı geçiyor. Ziya Bandırmalıoğlu (Özel Tim'ci Bucak'ın koruması), Tarık Ümit'le en son konuşan kişi olarak biliniyor. Enver Ulu (Özel Tim'ci Bucak'ın koruması) çete mensubu, Metris konuğu. Ömer Kaplan (Özel Tim'ci, Bucak'ın koruması), çete mensubu.

Emniyetin adamları

Sedat Bucak, (DYP Şanlı Urfa milletvekili). Ali Yasak (Drej Ali ülkücü mafya). Hadi Özcan (Kocaeli çetesi lideri, ülkücü baba, Çatlı ve Eken'in yakın arkadışı), Kocaeli Cezaevinde tutuklu. Haluk Kırcı (ülkücü, Çatlı'nın yakın arkadaşı), Tugay Maraşlı (Abdullah Çatlı ve Haluk Kırcı'nın yakın arkadaşı), M. Ali Yaprak'ın kaçırılmasından sorumlu. Alaattin Kanat (eski PKK itirafçısı) karışmadığı suç yok. Yahya Efe (Yaprak'ın kaçırılmasında rol alan ülkücülerden), Sami Hoştan (Arnavut Sami olarak tanınıyor), Topal cinayetinde gözaltına alındı. Çatlı'nın yakın arkadaşı, Bucak'la da ilişkisi var. Yaşar Öz (Çatlı'nın yakın arkadaşı), çete mensubu sahte belge, pasaport ve silahlarla İstanbul'da yakalanmasına rağmen Ağar'ın talimatıyla serbest bırakıldı. Fevzi Bir (ülkücü babalardan), adı Topal cinayetine karıştı. Çatlı ve Kocadağ'ın yakın arkadaşı. Sedat Peker (ülkücü baba), çek-senet tasilatçısı. Çatlı ve Haluk Kırcı'nın dostu.

Çete'nin sivil uzantıları

MİT'in kullandığı iddia edilen kişiler Abdullah Çatlı, Oral Çelik, Alaattin Çakıcı, Tevfik Ağansoy, Mahmut Yıldırım, (Yeşil) Müfit Sament, Hakkı Yaman, Necdet Küçük Taşkıner.

Yukarıdaki isimler anlaşıldığı kadarıyla Aysbergin görünen kısmıdır. Asıl çetenin ortaya çıkmadığı ve bir bütün olarak devletin çeteleştiği söyleniyor. Pek çok siyasetcinin adı geçmesine rağmen sözkonusu siyasetciler ifade vermeye gelme lüzumunu dahi hissetmediler. Susurluk olayının kapanacağı endişesi yaygın. Halk devlet içerisinde örgütlenmiş bu kadar dal budak salmış bir organizasyonun yargılanabileceğine inanmıyor. Ancak genel kanı çetenin devlet olduğu şeklinde.

Devlet belge sakladı

Susurluk komisyonu bir çok resmi kurumdan bilgi alamadı. Komisyon 63 konu ile ilgili bilgi ve belge talep etti. Ancak bunlar çeşitli gerekçelerle gönderilmedi. Bu kurumlar arasında İçişleri Bakanlığı, Başbakanlık Tevtiş Kurulu, İş Bankası, İktisat Bankası, Gaziantep Valiliği, Özelleştirme İdaresi, Turizim Bakanlığı, Kocaeli Emniyet Müdürlüğü, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, THY Genel Müdürlüğü, KKTC Meclis Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Güvenlik Kurulu ve Antalya Emniyet Müdürlüğü bulunuyor. Bu kurumların hiç biri Susurluk komisyonunun istemlerine yanıt vermedi.

Koman: JİTEM yok. Var ama gayri resmi!

Emniyet Genel Müdürlüğü istihbarat daire başkan yardımcısı Hanefi Avcı JİTEM'le ilgili açıklamalarda bulunduktan sonra, Jandarma Genel Komutanı Teoman Koman, JİTEM'in varlığını kabul etmek zorunda kaldı. Ancak bu kez de kuruluşun gayri-resmi olduğunu söyledi.

Hanevi Avcı, açıklamalarında JİTEM'in birçok yasadışı eyleme katıldığını da açıkladı. "JİTEM hem kanunsuzdu, hem de kanunsuz olaylara karıştı" dedi. Jandarma Genel Komutanı, olayı basit bir isim kısaltmasına indirgeyerek, durumu kurtarmaya çalıştı. "JİTEM de FAK-FUK FON, Çekiç Güç vb. gibi bir kısaltmadır. Kısaltmalardan hoşlanırız. Bu kurumun varlığı doğrudur. Ancak bunu kişiler kurmuş, devlet değil. Devlet böyle bir şey yapmaz. Bir de kirli işler jandarma ismi altında yapılmış. Bunun önüne geçmeye çalıştık" diyor Koman. Komisyon'un davetine niçin icabet etmediği hakkında herhangi bir bilgi vermiyor.

Newroz kutlaması

Yurtdışında her sene olduğu gibi bu yıl da dünyanın birçok yerinde Newroz kutlamaları gerçekleşiyor. Biz de bu yıl Yunanistan'da Mart'ın 26'sında Newroz'u kutlayacağız. Düzenleyen örgüt temsilcileri; PYSK, Partîya Yekîtîya Demokrata Kurd-Surîye, Partîya Çepa Kurd li Surîye ve PDK-Bakur Yunanistan Komiteleri.
Geceye sanatçı olarak Şivan Perwer katılacaktır.

Program
* Açılış
* Kürdistan Ulusal Marşı
* Siyasi Konuşmalar
* Moshatou belediyesi folklor grubunun gösterileri
* Şıvan Perwer
* Koma Nîştiman folklor grubunun müzik ve folklor gösterileri
* Kapanış

ANMA

İnadına Yaşayacağım

Her milimetreme bir kurşun da sıksanız
Gene ayakta ve yürüyor olacağım
Yalnız Dersim, Diyarbakır ve Antep'i değil
Tüm bedenimi topa da tutsanız
Her şafak vakti gene doğrulacağım
Dün Düldül'de, Sîm'de, Zêl eteklerinde
Bir zayıf kıvılcım
Yarın karanlığın olduğu her yerde
Mutlaka güçlü bir yangın olacağım
Dinleyin beni zifiri karanlığın
soysuz kabadayıları
Pusuların, tuzakların önündeki yiğit bozuntuları
O kurşunlar bedenime değil
Soylu öfkeme, inadıma saplandı benim
Ve şimdi öylesine bir inat ve öfke
dağıyım ki
Dayanmaz rüzgarıma benim
Hiç ama hiç bir şey
Bana ölüm yok aslanım
İnadına yaşayacağım.

R. RABATLI

Hüseyin AYDIN
Halkımızın Kurtuluş mücadelesinde yaşıyor.

Ali YAYLACIK'ı şehit oluşunu§n 18. yılında saygıyla anıyoruz.

PYSK

DUYURU

Avrupa Nûroj temsilciliğimiz yeni bürosuna taşınmıştır. Yeni adresimiz, fax ve telefonumuz aşağıdadır.

Nûroj Avrupa Bürosu
Gronau StroBe 44
44145 Dortmund / DEUTSCHLAND

Tel: 0049 231 838392
Fax: 0049 231 839119

nû Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına İmtiyaz Sahibi: Alper Aslan
Yazışleri Müdürü : Mahide Mutlu
Hukuk Müşaviri: İbrahim İnce
Kültür ve Toplum-Yaşam: Nesimi Aday
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Telefon: (0212) 530 65 24 - 530 65 58
Fax: (0212) 530 64 73
Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sok. MarufApt. Kat:1 Ofis- Diyarbakır
Tel- Fax: (412) 228 39 65
Mersin Bürosu: Çankaya Cd. 111. Sk. Zehra Dinç işhanı K.2 D.204
Antalya Bürosu: Tahıl Pazarı Mh. 467.Sk. Gür İşh. 6/16 Antalya
İzmir Bürosu: 859. Sok. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B.Blok Konak- İZMİR
Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana Bürosu: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat:4 No:407 ADANA
Tel-fax : (322) 352 05 20
Yurtdışı Temsilcilikleri:
İsviçre : Nûrêxan Case Postale- 5518 1211- GENEVE-11 İSVİÇRE
Tel-Fax: 41/ 22- 34 85 126
Almanya: Kasım Aras
Tel-fax: 0049 23 23 13 304
Hollanda : Ferhat Amedî
Tel-Fax : 0031 263 23 26 95
Norveç: Fırat Doğan
Normannsgt 21 4014 Stavanger
Tel-Fax: 0047 51 62 62 15
İsveç : Selim Murat Box 70 31 16407 KISTA/SWEDEN
Tel-Fax: (00) 46-8-760 34 74
İngiltere : Seyda Alpşen
Tel-Fax: (00) 44-181 533 21 17
Fransa : H. Yanakçı
2. Rue Richer
2 eme Etage Bureu 11
75009 PARİS
Tel: 0033 (1) 44 83 98 48
Fax: 0033 (1) 42 47 16 86
Yunanistan : Baran Jiyan
Tel : (00) 30 1.33 04 147
Fax: (00) 30 1.33 04 147
Rusya: Rojen Adar
Tel / Fax: 00 70 95 917 0597
Baskı: BASMAT

Roj
Wochenzeitung für nachrichten und **kommentare**
Veratwortlicher
Herausgeber: Kasım Aras
Redakteur: H.İbrahim Akyol
Rheinische str. 26 44137
Dortmund/Deutchland
Bankverbindung:
Stdtsparkasse Dortmund.
Konto-Nr: 931000152 Blz:44050199

Bingöl ve yöresinde otlar

Bölgemizde yetişen bitkilerden Menekşe.

Bugüne kadar Kürt yürelerinde yetişen bitkilerin çoğu botanik bilimi açısından doğru dürüst incelenemedi. Edip Polat'ın yaptığı araştırmayı (Bilim Dilinde Kürtler ve Kürdistan) bir tarafa bırakırsak, halen Kürdistan'da keşfedilmeyi bekleyen yüzlerce bitki var.

Serabi Güreş, bu konuda herhangi bir öğrenim görmüş değil, fakat, yöresinde (Bingöl) yetişen otları, kişisel gözlemlerine dayanarak kaleme almış. Yararlı olacağı ve bu konuda yapılacak bilimsel araştırmalara katkıda bulunacağı kanısıyla yayınlıyoruz.

Serabi GÜREŞ

Suyun ve yeşilliğin olmadığı yerde hayatta olamaz. Bir insan nasıl susuz duramıyorsa öyle otsuzda duramaz. Ot denilince aklımıza ektiğimiz ve kendiliğinden olan tabiat yeşillikleri gelir. İnsanların devamlı günlük yaşantısından otlar olmuştur. Otlar bazen sofralarımızı süslemiş; karnımızı doyurmuş, bazen de ilaç olup dertlerimize derman olmuş.

Otlar yaşantımızda öyle büyük yer almışki birçok yöremiz ismini otlardan almış. İlimiz Bingöl'ün ismini aldığı Bingöl dağları bile ismini otlardan almış. Nuri Dersimi "Kürdistan Tarihinde Dersim' adlı kitabında Bingöl dağları ismine değinerek şöyle demektedir; "Bingöl dağları 3650 m. yükseklitke ve 3000 km. karedir. Bu dağların adı Kürtçe koku anlamına gelen "bin" ve çiçek anlamına olan "gul" kelimeleri birleştirilmiş. Gül ve çiçek kokulu dağlar demektir."

İnsanlarımızın yaşantısında bu denli önemli yeri olan bu otları iyi tanıyıp, bilmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bunu göz önünde bulundurarak yöremizin otlarını bildiğim ve tanıdığım kadarıyla tanıtmaya çalışacağım. Tabi ki benim iyi tanıyıp da ismini bilmediğim onlarca ot vardır. Yöre insanlarından duyduğum ve kendi araştırmam çerçevesinde bu tanıtmayı yapacağım. Bütün ot isimleri yöremize aittir. Başka yörelerde değişik olabilir. Ne yazık ki şimdiye kadar yöremizdeki otlarla ilgili bir araştırma yapılmadı.

Yöremiz Munzurla (Dersim'le) aynı olduğu için, Nuri Dersimi'nin şu yazdıklarını size aktarmamda yarar vardır. "Munzur dağlarında renkli ve hoş kokulu bir çok ot vardır. 1913 yılında bazı Amerikalı uzmanlar Sarı Saltık ailesinden Mola Hıdır ile İstanbul'dan Dersim'e gelerek bu otlar hakkında incelemelerde bulunduktan sonra bunları istismar maksadıyla bir şirket kurmak istemişlersede aşiretlerin karşı çıkmaları nedeniyle başarılı olmamışladır.". Aynı kitabın 17. sayfasında da, "Siyamo, Poxık, Gullık, Mendık, Gûrız, Sılmastık, Perçek, Pıncara Bostanan, Kınkor, Qari, Kovkarık, Nuka Bej, Kereng, Gızer, Sıpıng, Xilok, Pıvok, Gulsosın, Nêrbend, Ruweş, Silmok, Kerengê Newi, Pivoka Bej, Tırşık, Pelhewes, Zırık, Şike, Gûla Gılor, Gûlfıst, Lale, Pısık, Kûlûlık, Menekşe, Sûnbıl, Kavrok, Gûla Hustixar, Xiyarê Pısıkan, Şıvişk, Gırnug, Halvek, Dema Çolê, Reyhan." Yöremizin başlıca otları bunlardır. Bu otların önemli olanlarını anlatmaya çalışacağım. Aslında bu otları sınıflandırmak gerekir.

* **Yenen otlar:** Bu otlar; pişirilerek ve salata yapılarak yenen otlar olamak üzere ikiye ayrılır.

* **Yemlik otlar:** Bu tür otlar, hem yeşil olarak ve hem de kurutulup kışa saklanarak hayvanlara yedirilir.

* **İlaç olarak kullanılan otlar:** Bu otlar yöremizde yıllarca ilaç olarak kullanılmıştır.

* **Süs otları:** Bu otlar çiçek olarak bahçe ve evlerimizi süsleyen otlardır.

* **Boyacılıkta kullanılan otlar:** Bu otlar görde yün boyam işinde kullanılır. Yıllarca halı ve kilimler bu otların renkleriyle süslenmiştir.

* **Zehirli otlar:** Bu otlar zehirli olduğundan yöredeki insanlar çok iyi tanır.

Kereng (Kenger): Dikenli olan bu ot yörede sebze alarak ençok kullanılandır. Kereng yerde yeni çıktığında dikensiz haliyle pişirilip pancar olarak kullanılır. Büyüdükçe dikenleşip ortasında (Nêri) dediğimiz bir dal çıkar, bu dal tohum veren daldır. Bu dal soyularak yenir, çok lezzetlidir.

Dikenli olduğundan toplanması zordur ama lezzetli olduğundan o zorluğu katlanılır.

Kereng'in sakızı da ünlüdür. Yine N.Dersimi'den aktarayım, "Ovacık ilçesinin sakızı ünlüdür. Burada kenger denilen bir ot yetişir ki Temmuz, Ağustos ayında bu otlar kesilerek çıkan sütler taşlar üzerinde toplanır ve kalıplar haline getirilir - ki buna 'benişt' denir." Bu sakız ilk toplandığında yıkanıp çinenir. Yeni çiğnenen sakızlar çok sert ve biraz acıdır ama çiğnendikçe yumuşar ve tadı güzelleşir.

Kenger'in bir çeşididaha vardır;

* **Kerengê Talki (Acı kenger):** Bu tür yenmez. Hayvanlara yemlik olarak verilir.

Gûllık(Çiriş otu, yabani pırasa): Soğanı andıran bu ot, karların erimesiyle yerden fışkırır. Yaprakları soğan yaprakları gibidir. Bu bitki çok kısa ömürlüdür. Çıktıktan bir-iki hafta sonra kartlaşır. Ortasından bir dal uzanır, bu dal aynı zamanda tohum verir. Dağlarda çok olur. Yöre sofralarında en çok kullanılan otlardandır. Pancar olarak hazırlandığı gibi çorbası da meşhurdur. Gûllıkın diğer bir özelliği köküdür. Kökü toplanıp mal karşılığı gezgin satıcılara satılır. Kökü kırmızıdır, küçük ve çatallı. Köküne 'sirec' adı verilir. Ne yazık ki çerçilerin götürüp nerede kullandığını bilen yok. Kimisi yiyecek maddesi yapıldığını söyler, kimi de kumaş boyası yapıldığını söyler. Nuri Dersimi, "Ovacık'tan Şirişk otu da çıkar. Asıl çiriş bu otun kökünden yapılır. Yapraklarına Gûllık adı verilir -ki bunu torak denilen süzme ayranla karıştırarak gıda maddesi olarak kullanılır. Bu madde sonbahar mevsimine kadar ekmeğin yerini tutar. Yani İlkbahardan itibaren bütün yaz başlıca gıda maddesini oluşturur."

Silmok(Yaban Sarmısağı): Genellikle çimenlerde olur sarmısağa göre yaprakları daha incedir. İlkbaharda çıkan otlardandır. Erken büyür kendini hemen çimenlerde belli eder. Kökü küçük olduğundan fazla yararlanılmaz. Daha çok çiğ olarak yenir. Çok yararlı bir ottur. Bazı yörelerde sarmısak ihtiyacı bu otla giderilir.

Gızêr(Yer Elması'nın bir çeşidi): Bu ot hemen hemen her yerde olur. Yaprakları küçük ve sağan yaprağına benzer. Ama soğana oranla daha ince ve küçüktür. Kökü soyulup yenir, ilkbahar aylarında olur.

Sıpıng(Yemlik): Genellikle çimenlerde çıkar. Yaprakları gızêr yapraklarına benzer. Sıpıngın yaprakları daha enli ve uzundur. Yaprakları yenir. Yaprakları tuzlanıp çiğ yenildiği gibi pancar olarakta yenilebilir. Ayrıca sütü de kanıyan yaralarda kanı durdurmakta kullanılır.

Xılok: Özellikle tarlalarda olan bu otun yaprakları incedir. Sık olan yapraklarını köküne birleştiren dalıda incedir. Toplanıldığında dalını koparmamaya özen göstermek gerek; çünkü, dalı koptumu kökünü bulmak zorlaşır. Bu bitkinin doyurucu özelliği olduğundan çok yenir.

Rıwes(Işkın): Bu ot yörenin kıt olan otlarındandır. Genellikle yamaçlarda olur. Büyük ve geniş yapraklı bir ottur. Yaprakların ortasında neri dediğimiz bir dal çıkar. Bu dal soyulup çiğ olarak yenir tadı güzel ve hafif ekşimsidir.

Tırşık(Ekşimik): Büyük ve küçük olmak üzere iki çeşidi vardır. Büyüğüne "Tırşıka Gahan" denir. Bu tırşıkın yaprakları genellikle sarma olarak kullanılır. Çok tohumlu bir ottur. Oldukça uzundur. Bazen boyu birbuçuk metreyi bulur. Tohumu dökülen her yerde yeşerdiği için yörede çok bulunur. Küçüğünün, ıspanağa benzeyen yaprakları tazeyken tuzlanıp yenir, ekşidir. Daha çok çimenlerde olur. Ayrıca, kökünü çaya koyup tatlandırıcı olarak da kullananlar var.

Gulsosın(Newroz çiçeği): Yörenin en güzel çiçeğidir. Vişne çürüğü bir rengi vardır ve nadir bulunur. Bu çiçeğin yaprakları ve kökü tazeyken yenilebilir. Yörede güzel olan birine (Ew wekê gulsosın e) denir.

Reyhan: İnce uzun dallı, küçük yuvarlak yapraklı olan bu ot çok hoş kokar. Bostanlarda ekilir. Genellikle böreklere konulur. Kurutulup kışın da yemeklerde tatlandırıcı olarak kullanılır. Yörede ince uzun boylu kızlara "Bejna te mina bejna reyhane" denir.

Gızêra Bostanan(Yer Elması): Sarı çiçekli geniş boylu ve uzun bir ottur. Kökü patatese benzer. Soyulup çiğ olarak yenir. Sonbahar habercisidir. Özel olarak bostanlarda ekilir. Sonbaharın ilk ayının ilk günün de çiçek açar. Nerde olursa olsun hepsi Ekimin birinde açarlar.

Sılmastık: Bu ot yabani ıspanaktır. Yörede çok olur, pancar olarak kullanılan bir ottur.

Pûng(Nane): Genellikle dere kenarlarında olur. Küçük yapraklıdır. Tazeyken yörede ayran çorbasında kullanılır. Çok lezzetli bir tad katar. Kurutulup kışın yemeklerde tatlandırıcı baharat olarak da kullanılır.

Anıx: Bağlık ve kayalıklarda olur. İnce dalları, küçücük ve güzel çiçekleri olur. Çiçeği kurutulup ufaltılır. Kışın baharat olarak kullanılır. Yağda kızdırılıp, çorbalarda kullanılır.

Piltan: Çok nadir bulunan otlardandır. Ufaltılıp çökeliklere katılır.

Zenbûr(Kekik ve yarpuz cinsinden bir baharat): Yere yapışık olarak çıkar. Çok kokuludur. Uzaklardan kokusu duyulur. Özellikle çay sularında kullanılır çaya güzel bir tat verir. İnsanı terleten bu otun aynı zamanda nefes açıcı özelliği de vardır.

Dema Çolê (Yaban Çayı): Dağlık alanlarda olan bu ot on-onbeş santim boyunda ufak yapraklı güzel ve küçük çiçekli olur. Haziran-Temmuz aylarında kıvamına gelir. Çay gibi suyla kaynatılıp içilir. Suya sarı renk verir. Ayrıca kurutulup kışın da kullanılır.

Qari(Dana ayağı otu): Bu ot tazeyken yaprakları pancar olarak kullanılır. Ayrıca kurutulup kışın çorbası da yapılır. Yeşil ve geniş yapraklıdır. Ortasında bir dal çıkar uzanır, bu dal çok güzeldir bir nevi kılıcı andırır.

Mendık: Mayıs ve Haziran aylarında evlerimizde eksik olamyan otlardandır. Yapraklarıyla beraber ortasında çıkan ve tohum veren dal soyulup çıp olarak yenir.

Giyayê Kurman (Solucan Otu): Çimenlerde olur. Küçük yapraklıdır. Sarı ve küçük çiçek açar. Zehirli bir ottur. Bu otu tazeyken yiyen hayvanlar zehirlenir ve kolay kolay kurtulamaz. Kartlaşıp tohum verdimi etkisi geçer.

Jahri: Bu ot da tarlalarda ve sulu yerlerde yetişir. Sarı çiçeklidir. Bazı yörelerde Zerık'de denir. Zehirlidir. Onu yiyen hayvan şişer. Şişen hayvanın farkına varılırsa kulağından kan akıtılır. Kanın akmasıyla hayvan kendine gelir. Bu ot çok olduğundan biçilip kışlık yem olarak kullanılır. Zehirli olan bu ot kışın ıslatılır ve karın içinde bekletilir, karda kalan bu otun zehiri geçer.

Adrok: Çimenlerde olur. Baharda en erken çıkan otlardandır. Sarı çiçekli olup hoş görünltülü bir ottur. Baharın ilk aylarından çimenleri sarıya süsüleyen tek çiçektir. Çiçeğin ömrü kısadır, çiçeği yerini tohuma bırakır. Çiçeği zehirlidir. Onun için baharın ilk aylarında hayvanları bu ottan uzak tutarlar. Tohum verdiğinde zehirsiz olur.

Once(Yonca): Dört yaprağıyla tanınır. Pancar olarak kullanılır. Tazeyken hayvanları öldürebilir. Onun için tazeyken hayvanlara pek fazla verilmez. Yonca davar yemi olarak çok kullanılır. Yoncanın en büyük özelliği senede iki-üç kere biçilmesidir.

Kınkor: Dağlarda ve ormanlarda çok olan bu ot kümeler halinde olur. Tazeyken pancar olur. Büyüdükçe kartlaşır. Çok olduğundan davar yemi olarak kullanılır.

Hoş bir kokusu var. Bu otu yiyen hayvanın sütünde de aynı koku olur. Kökünde çok lezzetli mantar olur. Mantarları küçük ve serttir, pişirildikten sonra hem tadı güzel olur hemde yumuşar. Ayrıca kınkordan sabun yapılır. Önce kınkor kazanlarda kaynatılır.

Eriyip katılaşınca kalıplar halinde kesilip sabun yapılır. Kınkor yörede çok olduğundan hayvan yemciliğinde önemli rol oynar.

Gurız: Genellikle tarlalarda geniş yapraklı ve ufacık dikenli olur ve daha sonra dallanır. Dalında güzel çiçekler açar, çiçeği kırmızı ve ufaktır. Arıların en çok konduğu çiçeklerdendir.

Perçek: Her yerde yetiştiği gibi gübre yığınlarının ve evlerin çevresinde daha çok yetişir. Bir çeşit yer sarmaşığıdır. Pancar olarak da kullanılır. İç Anadoluda madımak denilen ottur.

Gulıng: Otların içinde en uzun boylusudur. Olduğu yerde hemen kendini gösterir. Tek dal ve yapraklı olur. İki üç metreye kadar uzanır dallarının tepesinde misket büyüklüğünde ve beyaz bir çiçek olur. Dalının içi boru gibi boştur. Kesildiğinde beyaz ve katı bir su çıkar. Bu su kan durdurur. Onun için yörede önemi büyüktür. Bu ot kanayan yaraya sürüldüğünde çok acıtır ama hemen kanı durdurur.

Pel Hewês: Dere ve ark kenarlarında olan bu ot küçüktür. Sulak yerleri seven bu ot uzamaz yaprakları bir nevi yere yapışık gibidir. Yarayı erken iyileştirir, yumuşak tutar.

Şire Dêlê(Şilan): İsmi it sütü anlamına gelen bu ot yörede çoktur. Kesildiğinde süt gibi bir sıvı akar. Bulanık suların durulmasında kullanılır. Bulanık suya birkaç damla damlatıldımı suyun üstündeki toz gider su berrak olur. Bu otun sütünü, çocuklar bilerek veya bilmeyerek pipilerine sürerler. Pipiye sürülen bu süt pipiyi şişirir ve günlerce acıtır. Onun için yöre insanı bu ottan çocuklarını korur.

Zırık-Gezok(Isırgan Otu): Çok yapraklı ve tek dal şeklinde olan bu ot bayağı insanı uyuşturur. Onun için bu ot fazla biçilmiyor. Dere ve sulak yerlerde daha çok olur. Yaprakları pancar olarak yenir. Kaynatılıp suyu içildiğinde böbreklere iyi geldiğine inanılır. Ayrıca romatizmalı yerlere yaprakları konur ve romatizmaya iyi geldiği söylenir.

Giyaye Reşık: Koyu yeşil olan bu otun yaprakları geniş ve çok yumuşaktır. Büyümez, yer seviyesinde kalır. Boyacılıkta kullanılır. Bu ot kaynatılır suyuna yün ve ipler konur ve siyah renk verir. Yörenin kilim-halı ve cacım yünlerini boyamada kullanılır.

Gûlla Çeker (Sarı Çiçek): Aslında zer olan bu sarı renk, bizim yörede 'çeker' olarakta kullanılır. Bu çiçek yaz-kış tazeliğini korur. Devamlı kokar. Kurusuda tazesi gibidir. Kururken de hiçbir özelliğini kaybetmez.

Tek dal olarak çıkar. Ucunda ufak ve yuvarlak sarı renkli çiçekler olur. Bu çiçekler sarı olduğundan Gûlla Çeker denir. Bir bardağa su konup çiçek içine koyulduğunda bu su günlerce bekletildiğinde kolonya gibi kokar.

Havlêk(Süpürge): Kırmızı-beyaz çiçek açan bu bitki, otuz-kırk santim uzunluğunda olur toplatılıp bağlanır süpürge olarak kullanılır.

Pivok(Çiğdem): Pivok, baharın habercisi bir çiçektir. Açık mavi ve beyazla karışık alacalı bir çiçektir. Yörede, görülmesiyle baharın geldiğine inanılır.

Gönülsüz bir gezginin Hakkari notları

A.İBRAHİM

Şimdi, okul paydoslarının tedirgin telaşıdır Besra. Daha biz oradayken yalnızlığından utanırdı. Daha varken biz utanırdık ya yalnızlığımızdan, o hala eskisi gibiymiş. Çeşme başlarında dinlenir, beni sorduklarında; özlermiş de beni yüzümü hatırlamazmış.

Dilime dolanır da kendi dillerinde söylerlermiş özlemlerini. "Bizi bilirsin/ otuziki dişimizle gülmeyi marifet biliriz."

Kapı önlerinde, koyun yünlerinden topaçlar yapar, belirsiz bir zamanı oynarmış koyduğu kurallarla. Bulanık sulara kaçar da topu, belirsiz tedirginliklere büyürmüş Besra.

Benden sonra gelmemiş hiç bir öğretmen. Okul bahçesi bir yaka kartı gibi taşırmış kendi hüznünü. Sessiz çığlıklar kalmış okul kapılarında. Evimin kırılmış camlarına kentin sert rüzgarları esermiş. Esermiş de yaşanılanları bir türlü taşıyamazmış başka mekanlara. O ev hala gecenin ayazında, tipilerde, yağmurlarda bizi söylermiş. Gecenin ıssız saatlerinde kendi büyüsünü taşırmış. Kimseler dokunmazmış acılarıma, gülüşlerime. Yüzümü döndüm evime, dönemem sırtımı, dönersem evimin kalbi kırılır. Besranın gülüşü ıslanır, duruşu kirlenir.

Besra büyümüş. Küçücük elleri su bidonlarını taşıyabiliyormuş artık. Eskimiş elbiseleri, lastikten çizmelerine kar suları birikir, tipilerde üşürmüş besra. Yaşanılası bir hayat daha bilemediğinden, yaşanılanları yaşamak bilirmiş. Yine de Besra bizim Besraymış. Gözleriyle gülermiş hala eskisi gibi, biraz da hüzün yakıştırmış yüzüne. Topaçını bulanık sularda kaybettiğinden beri, başkaları onun hayatıyla oynayacaklar diye de korkuyu sığdırmış yüreğine.

Dilinin hırsızıyım demiştim. Dilimi unutmuş. Çaldığım sözcükleri tekrar kazımış belleğine. Düşmanları yok demiştim. Kara postallı adamların iyi adam olmadıklarını bilirdi. Şimdi bilirmiş yaşadıklarının o kötü yargıcını. Su yerine, gece korkularından öfkesini biriktirir su bidonlarına. Biraz da Cilo'nun yüzü suyu hürmetine çizgi filmlerinin büyülü sözlerini ararmış karanlık dehlizlerde. Cilo dağının bilgeleri dile gelir de gözlerini boşa çıkarmaz diye de beklermiş.

Bir resmi geçittedir sokak soytarıları. Evlerin bacaları korkarak tüter. Ölüm sessizliğinde bir ev halidir burada insanlar. Her an bir kapı çalınır, zoraki istenmeyen bir konuğa. Bu da yeni bir acının başlangıcıdır. Sorgusuz sualsiz bir masaldır Hakkari. Bu masalın sonunda kimse ermez muradına. Biraz da muratsız bir türküdür. Selamları sıcaktır.

Cigara içimlerinin bir başka tadı vardır, tabiki kaçak çayın. Sigara ve çay eksik kalan hüzünleri tamamlar buralarda. Bir o kadar da kaçak özlemlerin mezesidir içilen çaylar. Ölüme bir cigara içer gibi gider insanlar. Ölüm biraz da yeni bir hayatın keşfidir buralarda. Bir gece baskınıdır Hakkari. Karartma başlamış. Sabaha çıkma düşlerinin bulanık hikayesidir tarihleri. Aşklarını yarınsız yaşarlar. Töre sahibidirler. Bu yüzden topaçını bulanık sularda kaybettiğinden beri Besra, ekabirler gün gelir onun hayatıyla da oynarlar.

Orada insanlar, aşklarını yarınsız yaşayıp cigara içer gibi gider ölüme

"Bir resmi geçittedir sokak soytarıları. Evlerin bacaları korkarak tüter. Ölüm sessizliğinde bir ev halidir burada insanlar. Her an bir kapı çalınır, zoraki istenmeyen bir konuğa. Bu da yeni bir acının başlangıcıdır. Sorgusuz sualsiz bir masaldır Hakkari. Bu masalın sonunda kimse ermez muradına"

Yarınsız sevdalarım biraz da bundandır herhal. Biraz kaçak çay tadı özlemişim. Biraz da Xelvetê teyzenin dilinde "Gevere ateş düştü" sözünü . Sözlerinin o bilge duruşunu özlemişim teyzemin. Yol boylarının berivanlarını, köy odalarında, Mızgin, Dılovan'ın efsaneleşen hikayesini. Bu hikayenin anlatanın gözlerindeki o büyük buluşmayı biraz da.

Bu kentle birbirimize benzerdik. Besrayı sözlerime düşürmem biraz da bundan. Sahibini arayan bir kenttir buralar. Ders kitaplarında bu ülkenin yüzölçümüne katılan kilometre kareli bir arazidir yalnızca. Sıralı sohbetlerde uzağı belirtir bir sözcüktür sadece. Onlar bu şehrin akarsularına benzerdi. Fi tarihler biriktirir yataklarında, öyle sessiz, durgun, kimi zaman çıldırasıya öfkeli. Öfkenin ve hüznün tarihini yazardı nehir yataklarına. Tadına doyulmayan türkülere benzerdi kentim. Adamlarını seven bir kent olmak isterdi elbet. İnsan olmak Besra olmaktır, Hakkari olmaktır. Bu kentin bilinmezinde kendini aramaktır. Besrayı önemsemem sanırım bundan. Anlatılmaz sevdalarımın dilidir şehrim. Bu kenti sevmem de sanırım bundan.

DÜZELTİ VE ÖZÜR

Bir önceki sayımızın(S. 29), "Toplum ve Yaşam" sayfasında, Kasım Aras'ın, Araştırmacı-Yazar Mehmet Bayrak'la yaptığı röportajın 1. sayfadaki spotunda, teknik servisimizden kaynaklanan bilgi hatalarından dolayı; Sayın Kasım Aras, Sayın Mehmet Bayrak ve okuyucularımızdan özür dileyerek spotun doğrusunu yayınlıyoruz: "Gazetemiz yazarlarından Kasım Aras'ın sorularını yanıtlayan Mehmet Bayrak, Kürt siyasal yaşantısı ve kültürü üzerinde durdu. Bayrak, 'Kürt halkı göreceli olarak ilk kez II. Meşrutiyet sonrası düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne kavuştu. 1908-1920 yılları arasında yaklaşık 20 demokratik örgüt kurdu ve 15 dolayında Kürt kimlikli periyodik yayın çıkardı. İkisi siyasi parti, biri gençlik örgütü, biri kadın örgütü ve diğerleri genellikle Kürt halkını aydınlatmayı ve eğitmeyi hedefleyen kültür örgütleriydi bunlar,' dedi."